

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2555

สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันดาลใจจากโนรา

Aesthetic of Visual Elements in The Visual Art : Inspiration from Nora

นายจตุรนต์ กิรติวุฒิปงศ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ตุลาคม 2558

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันเทิงใจจากโนรา ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่ายหลายท่าน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ จนสามารถดำเนินการสำเร็จลุล่วงได้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง ที่ปรึกษาด้านการสร้างสรรคและวิชาการ ได้ให้คำชี้แนะให้ประสบการณ์ ตลอดจนองค์ความรู้ที่เปี่ยมด้วยคุณค่าและประโยชน์ต่อการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

อาจารย์จิณ ฉิมพงษ์ (โนราจิณ) ผู้ให้คำสัมภาษณ์ที่มีคุณค่าทางทัศนศิลป์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่เอื้ออำนวยความสะดวกและเปิดโอกาสให้ในทุกขั้นตอนของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้

สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในฐานะผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้

และขอขอบคุณสาขาวิชาจิตรกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ให้การสนับสนุนจนการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี

จตุรรัตน์ กิรติวุฒิมงคล
ผู้วิจัย

ชื่องานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ : สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันเทิงใจจากโนรา

ผู้วิจัยเชิงสร้างสรรค์ นายจตุรรัตน์ กิรติวุฒิมงคล

ปีงบประมาณ 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์นี้ เป็นการปฏิบัติการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ปฏิบัติการสร้างสรรค์คุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันเทิงใจจากโนรา (2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันเทิงใจจากโนรา (3) เพื่อนำเสนอคุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์สู่สาธารณชน (4) เพื่อใช้ผลงานจากการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการอบรมเฉพาะแก่นักศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ ได้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ใน 2 รูปแบบคือ รูปแบบกึ่งนามธรรม และรูปแบบนามธรรม รวมผลงานสร้างสรรค์ทั้งสิ้นจำนวน 9 ชิ้นงาน

ผลงานสร้างสรรค์ครั้งนี้ ได้สะท้อนถึงนัยสำคัญดังนี้ ผลงานชิ้นที่ 1 สะท้อนถึงจังหวะจะโคนจากการเคลื่อนไหวของท่ารำ “ท่าเขาควย” สีเป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงความสด ความสว่าง ความมีพลัง มีการเน้นสีเพื่อให้เป็นจุดเด่นและมีความแปรเปลี่ยนของสีมากที่สุด ผลงานชิ้นที่ 2 สะท้อนถึงจังหวะจะโคนจากการเคลื่อนไหวของ “เครื่องแต่งกายโนรา” สี รูปทรง และเส้นเป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงความเคลื่อนไหว ความตื่นตัว การหยอกล้อกัน ความมีพลัง และมีความแปรเปลี่ยนทั้งด้านปริมาณ ขนาด ทิศทาง และค่าน้ำหนักอ่อน-แก่มากที่สุด ผลงานชิ้นที่ 3 สะท้อนถึงจังหวะจะโคนของสีและรูปทรงจาก “การเคลื่อนไหวของโนรา” สีเป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงความสะอาดสดใส และมีความแปรเปลี่ยนทั้งปริมาณ ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่มากที่สุด รูปทรงได้สื่อถึงความเรียบง่ายของพื้นระนาบที่มีความแตกต่างกัน ผลงานชิ้นที่ 4 สะท้อนถึงจังหวะจะโคนจาก “การเคลื่อนไหวของโนรา” ใช้เส้นเพื่อสื่อถึงพลังแห่งการเคลื่อนไหวของโนราในลักษณะฉับพลัน มีพลัง เส้นถูกเน้นให้เป็นจุดเด่น มีความแปรเปลี่ยนทั้งขนาดและทิศทางและมีการกระจายตัวมากที่สุด ผลงานชิ้นที่ 5 สะท้อนถึงจังหวะจะโคนจาก “การเคลื่อนไหวของโนรา” สี รูปทรง และเส้นเป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงความขลัง ความมีพลัง มีการเน้นสีและรูปทรงให้เป็นจุดเด่นมากที่สุด ผลงานชิ้นที่ 6 สะท้อนถึง “ลวดลายเครื่องแต่งกายของโนรา” สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงความสดใส ความสว่าง ความเรียบง่ายของเครื่องแต่งกายโนรา มีการเน้นสีและเส้นจนปรากฏเป็นรูปทรงเด่น และเส้นได้มีความแปรเปลี่ยนทั้งด้านทิศทาง ขนาด และค่าน้ำหนักอ่อน-แก่มากที่สุด ผลงานชิ้นที่ 7 สะท้อน

ถึง “รูปลักษณะส่วนประกอบและลวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา” สีเป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงความมีชีวิตชีวาและความมีพลัง สีสีมีความแปรเปลี่ยน มีการเน้นสีเพื่อให้เป็นจุดเด่นและให้มีความสมดุลมากที่สุด ผลงานชิ้นที่ 8 สะท้อนถึง “การเคลื่อนไหวสู่อากาศของโนรา” สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงความหวังใต้อากาศของโนรา มีการเน้นสีให้มีความสด มีความเด่น และมีความแปรเปลี่ยนทั้งในด้านขนาดและทิศทางมากที่สุด ลักษณะของสียังสื่อถึงความพราว มีว ซีมเบลอ ไม่คมชัด เพื่อแสดงถึงความไม่แน่นอน เส้นมีทั้งทิศทางแนวตั้งและแนวเฉียง แสดงถึงเส้นทางอนาคตของโนราที่จะต้องก้าวต่อไป ผลงานชิ้นที่ 9 สะท้อนถึงจังหวะจะโคนอันเกิดจากความเรียบง่ายของ “ผ้าห้อยโนรา” สี เส้น และรูปทรงสื่อถึงความเรียบง่าย ความสด ความสว่าง และความสง่างาม มีการเน้นสีเพื่อให้เกิดความเด่น และมีความแปรเปลี่ยนทั้งด้านขนาด ทิศทาง คำหนักอ่อน-แก่มากที่สุด และสื่อถึงการดำรงอยู่ของโนราท่ามกลางบริบทแวดล้อมทางธรรมชาติภาคใต้อันเขียวชะอุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ครั้งต่อไป

1) การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลงานทัศนศิลป์และเอกสารประกอบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการให้การอบรมป่มเพาะพัฒนาทรัพยากรบุคคลได้

ผลงานทัศนศิลป์จากการสร้างสรรค์ครั้งนี้ สามารถนำไปพัฒนาสร้างสรรค์ต่อยอดได้ทั้งในทางวิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์

2) การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในโอกาสต่อไป

วิจัยเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะต่อยอด ด้วยการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา ให้มีความครอบคลุมทัศนธาตุและหลักการทัศนศิลป์และครอบคลุมแง่มุมองค์รวมสุนทรียภาพของโนรา

วิจัยเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะต่อยอดและบูรณาการระหว่างทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์กับประเภทประยุกต์ศิลป์ ด้วยการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ให้เป็นชิ้นงานที่มีทั้งคุณค่าสุนทรียภาพและมีประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ

คำสำคัญ : สุนทรียภาพ ทัศนธาตุ ทัศนศิลป์ โนรา

Creative Research title : Aesthetic of Visual Elements in The Visual Art : Inspiration from

Nora

Researcher : Mr. Jaturat Keeratiwutipong

Fiscal Year : 2012

Abstract

This research aims to 1) create the artworks by applying the knowledge of the aesthetic value of the visual elements in the visual art 2) study and analyze the knowledge about the aesthetic value of the visual elements in the visual art which was inspired by the Nora dance, Thai dance which has become a kind of trademark of southern Thai culture. 3) present the knowledge of the aesthetic value of the visual elements in the visual art to the public. 4) apply the artworks from this research to use as the tools to teach and educate for the personal in education field, students, teachers, and instructors. The research has created 9 visual artworks which were divided into 2 ways of creative methods, semi-abstract and abstract.

The results of all creative artworks reflect nine significances. The first artwork reflects the rhythm from the movement of the “Khao Kweye Dance Posture” or Buffalo Horn Dance Posture, one of the postures of Nora Dance. As one of the visual elements, color was used as the important technique to present the freshness, brightness, and power. The color emphasis was the way used as the techniques to make the artwork more outstanding. Another way was color variation used in the highest level. The second artwork reflects the rhythm of “Nora Costume” which was moved by the Nora dancers when they were dancing. This artwork used color, form, and line as the visual elements presenting the movement, attentiveness, ribbing, and power. The variation of the quantitative, size, direction, and value used in the highest level was another technique to make the artwork more outstanding. The third artwork reflect the rhythm of the color and form from the “Nora Dancers’ movement”. Color element was used to present the cleanness and the freshness and show the variation of quantitative and tone. form was used to communicate the simplicity of the different plane. The fourth artwork reflects the rhythm of the “Nora Dancers’ movement”. Line element was used to present the powerful and instant movement of the Nora Dancers. Line emphasis and the variation of the size and dispersed direction used in the highest level were another two techniques to make the artwork more outstanding. The fifth artwork reflects the rhythm of the “Nora Dancers’ movement”. Color, form, and line were used as the visual elements to present the supernaturalism and power. The color and line emphasis was used

as the techniques to make the artwork the most outstanding. The sixth artwork reflects the “design and pattern of the Nora’s costume”. Color, line, and form were used as the visual elements to present the freshness, brightness, and simplicity of the costume. The color and line emphasis and the variation of the line in size, direction, and tone used in the highest level were another two techniques to make the artwork more outstanding. The seventh artwork reflects the “appearance of the component and the design of the Nora’s costume”. Color was used as the visual elements to present the liveliness and power. Because of its variation, color emphasis was used as the techniques to make the artwork the most outstanding and balanced. The eighth artwork reflects the concept of “moving into the future of Nora dance”. Color, line, and form used as the visual elements to present the concern of Nora’s future. Color emphasis and the variation of size and direction used in highest level another two techniques to make the artwork vivid and outstanding. Color style was presented to be cloudy, blurred, and unclear for the sign of the uncertainty. Line was presented both in the vertical and oblique direction for the sign of the Nora dance’s future way. The ninth artwork reflects the rhythm inspired by the simplicity of the “Nora Hanging Cloth”. Color, line, and form were used as the visual elements to present the simplicity, freshness, brightness, and gracefulness. Color emphasis and the variation of size, direction, and value used in the highest level were another two techniques to make the artwork outstanding. These techniques were also used to present the existence of the Nora Dance in the midst of verdantly natural environment in the south of Thailand.

Suggestions for the Next Creative Research in Visual art

1) Applications of research’s results

These visual art work and research report can be applied to use as the tools to teach and educate in the field of human development.

The artworks of this visual art can be developed and created to further the artwork to cover the knowledge of Fine Art and Applied Art.

2) Next Creative Research

The next creative research should be the research to further expand the knowledge inspired by Nora Dance to develop and create the visual art work in fine arts. The research should also be conducted to cover the knowledge of the visual elements, the principles of visual art, and the holism of Nora Dance’s aesthetics.

Another way the next creative research should be is to further expand and integrate the knowledge of the visual art between Fine Art and Applied Art by developing and creating the visual art work to be useful both in the aspect of esthetic value and practical application.

Keyword : Aesthetic Visual Element Visual Art Nora Dance

จ
สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ณ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสาร งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 สุนทรียภาพ และสุนทรียศาสตร์.....	7
2.2 ศิลปะ ศิลปกรรม และศิลปกรรมศาสตร์.....	11
2.3 ความหมาย และประเภทของทัศนศิลป์.....	15
2.4 รูปแบบทฤษฎีของทัศนศิลป์.....	17
2.5 องค์ประกอบของทัศนศิลป์.....	22
2.6 ทัศนธาตุและหลักการของทัศนศิลป์.....	25
2.6.1 ทัศนธาตุ.....	25

2.6.2 หลักการของทัศนศิลป์.....	25
2.7 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์.....	27
2.7.1 ความหมายของการสร้างสรรค์.....	27
2.7.2 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์.....	28
2.8 โนรา : แหล่งบันดาลใจสู่การสร้างสรรค์.....	32
2.9 งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง.....	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยเชิงสร้างสรรค์.....	35
3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์.....	35
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
3.3 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์.....	36
3.4 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	37
บทที่ 4 กระบวนการสร้างสรรค์และผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	39
4.1 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์.....	39
4.1.1 ขั้นตอนแรงบันดาลใจ.....	39
4.1.2 ขั้นตอนแนวความคิด.....	40
4.1.3 ขั้นตอนภาพร่างความคิด.....	41
4.1.4 ขั้นตอนเทคนิคและวิธีการแสดงออก.....	50
4.1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานจริง.....	51
4.2 ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	60
4.2.1 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ขั้นที่ 1.....	60
4.2.2 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ขั้นที่ 2.....	64

	หน้า
4.2.3 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 3.....	67
4.2.4 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 4.....	70
4.2.5 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 5.....	72
4.2.6 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 6.....	75
4.2.7 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 7.....	78
4.2.8 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 8.....	81
4.2.9 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 9.....	84
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	88
5.2 อภิปรายผล.....	91
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก นำเสนอผลงานภาคโปสเตอร์.....	97
ภาคผนวก ข การอบรมพัฒนาด้านการสร้างสรรค์.....	99
ภาคผนวก ค เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์.....	103
ภาคผนวก ง นิทรรศการผลงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์.....	108
ประวัติผู้วิจัย.....	110

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 ภาพร่างที่ 1 สี เส้น และรูปทรง : ท่าเขาควาง.....	41
4.2 ภาพร่างที่ 2 สี รูปทรง และเส้น : ท่าห้องโรง.....	42
4.3 ภาพร่างที่ 3 สีและรูปทรง : ท่าเพลงครู.....	42
4.4 ภาพร่างที่ 4 สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา.....	43
4.5 ภาพร่างที่ 5 สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา.....	43
4.6 ภาพร่างที่ 6 สีและรูปทรง : เทริด.....	44
4.7 ภาพร่างที่ 7 สีและรูปทรง : เครื่องแต่งกายโนรา.....	44
4.8 ภาพร่างที่ 8 เส้นและสี : องค์กรวมโนรา.....	45
4.9 ภาพร่างที่ 9 เส้น สี และรูปทรง : การเคลื่อนของโนรา.....	45
4.10 ภาพร่างที่ 10 สี เส้น และรูปทรง : จังหวะการเคลื่อนของโนรา.....	46
4.11 ภาพร่างที่ 11 สี เส้น และรูปทรง : ลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา.....	46
4.12 ภาพร่างที่ 12 สีและเส้น : บทสรูปองค์กรวมโนรา.....	47
4.13 ภาพร่างที่ 13 สี เส้น และรูปทรง : ผ้าห้อยโนรา.....	47
4.14 ภาพร่างที่ 14 เส้นและสี : การเคลื่อนตัวของโนรา.....	48
4.15 ภาพร่างที่ 15 สี รูปทรง และเส้น : จังหวะจะโคนการเคลื่อนของโนรา.....	48

4.16 ภาพร่างที่ 16 สี รูปทรง และเส้น : รูปลักษณะส่วนประกอบและลวดลาย เครื่องแต่งกายโนรา.....	49
4.17 ภาพร่างที่ 17 สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่นาคตของโนรา.....	49
4.18 ภาพร่างที่ 18 สี เส้น และรูปทรง : ลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา.....	50
4.19 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สี เส้น และรูปทรง : ท่าเขาควาย.....	51
4.20 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา.....	52
4.21 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สีและรูปทรง : โнора.....	53
4.22 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ จังหวะของเส้นและสี : การเคลื่อนตัวของโนรา	54
4.23 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สี รูปทรง และเส้น : จังหวะจะโคนการเคลื่อน ของโนรา.....	55
4.24 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สี เส้น และรูปทรง : ลวดลายของเครื่องแต่งกาย โนรา.....	56
4.25 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สี รูปทรง และเส้น : รูปลักษณะส่วนประกอบและ ลวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา.....	57
4.26 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่นาคตโนรา.....	58
4.27 ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อ สี เส้น และรูปทรง : โнора.....	59

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์.....	4
2.1 สรุปสาระทฤษฎีทัศนศิลป์.....	21
3.1 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการทัศนศิลป์.....	38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สุนทรียภาพ เป็นเรื่องของคุณค่าที่มีความสำคัญต่อความเป็นชีวิตและการดำรงอยู่ของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนล้วนมีความพึงปรารถนาต้องการ สุนทรียภาพเป็นคุณค่าสากลที่ผู้คนทุกชาติทุกภาษาและทุกเผ่าพันธุ์สามารถสัมผัสรับรู้และเข้าถึงตัวคุณค่าสุนทรียภาพได้ตามพื้นฐานประสบการณ์ที่ตนเองมีอยู่ วิลเลียม (William, 1994) ให้คำอธิบายไว้ว่า สุนทรียภาพหมายถึง "1. ความสวยงาม ความน่ายินดี ความน่ารัก และเปี่ยมด้วยรสนิยม 2. เกี่ยวกับศิลปะ ความสละสลวย ความอ่อนไหว และความหยั่งรู้ในคุณค่าหรือความซาบซึ้ง" ศิลป์ พีระศรี (2515) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง "ความรู้สึกโดยธรรมชาติของคนเราทุกคน ซึ่งรู้จักค่าของวัตถุที่งาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเสียงและถ้อยคำที่ไพเราะ" และราชบัณฑิตยสถาน (2541) ให้ความหมายของสุนทรียภาพไว้ว่า "เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งทั้งดงาม ไพเราะ หรือรื่นรมย์ ไม่ว่าจะ เป็นของธรรมชาติหรือผลงานศิลปะ ความรู้สึกนี้เจริญได้ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษา อบรมฝึกฝน จนเป็นอุปนิสัย เกิดเป็นรสนิยม (taste) ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล" จึงกล่าวได้ว่า สุนทรียภาพเป็นเรื่องของคุณค่า เป็นตัวคุณค่าที่มีปรากฏอยู่ในสองแหล่งคือ 1. ธรรมชาติ 2. ผลงานศิลปะหรือสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ที่มนุษย์สามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และสัมผัส เพื่อให้เข้าถึงคุณค่าดังกล่าว สุนทรียภาพจึงเป็นตัวคุณค่าที่มีความสำคัญที่สามารถใช้เป็นสาระในการศึกษาเรียนรู้และบ่มเพาะเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีจิตใจที่ละเอียดละม้าย มีความละเอียดอ่อน มีรสนิยมที่ดี เป็นต้น ชุมชน สังคมที่อุดมไปด้วยคุณค่าสุนทรียภาพ จึงอาจคาดคะเนได้ว่า ชุมชนและสังคมนั้นๆจะสามารถทำการอนุรักษ์สืบสาน พัฒนา และสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและผลิตรกรรมเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์ให้เป็นที่ปรารถนาต้องการได้มากยิ่งขึ้น

ทัศนธาตุ คือส่วนประกอบหรือธาตุที่สำคัญยิ่งทางทัศนศิลป์ เป็นส่วนที่สามารถสัมผัสรับรู้ได้ด้วยการมองเห็น เช่น เส้น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง ค่าน้ำหนักอ่อนแก่ เป็นต้น ศิลปินผู้สร้างสรรค์ทัศนศิลป์ใช้ทัศนธาตุเป็นตัวแสดงออกซึ่งความรู้สึก อารมณ์ ความคิดจินตนาการ ตลอดจนจนประสบการณ์แง่มุมต่างๆอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายสูงสุดของการแสดงออกคือเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณค่า"สุนทรียภาพ"เป็นสำคัญ การใช้ทัศนธาตุแสดงออกของศิลปินจะปฏิบัติการโดยคำนึงถึง"หลักการของศิลปะ"ควบคู่ไปด้วย อันได้แก่ ความกลมกลืน ความสมดุล การเน้น ความแปรเปลี่ยน สัดส่วน จังหวะและลีลา ความเคลื่อนไหว เป็นต้น

ทัศนศิลป์คือ"ศิลปะที่แสดงออกมาทางสื่อที่ต้องการใช้ดู เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม"(พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย, 2541) หรือ "เป็นศิลปะที่สัมผัสด้วยการเห็น"(ชลูด นิยมเสมอ, 2553) ซึ่งนักวิชาการบางท่านได้สรุปไว้ว่า "ทัศนศิลป์คือ

ผลงานศิลปกรรมที่มีความเป็นรูปธรรม สามารถสัมผัสรับรู้ได้ด้วยการเห็น เป็นผลิตรกรรม
สร้างสรรค์ที่ศิลปินใช้เป็นสื่อหรือเครื่องมือเพื่อการแสดงออกซึ่งความรู้สึก อารมณ์ ความคิด
จินตนาการ และประสบการณ์"(จตุรัตน์ กิรติวุฒิปงศ์, 2553)

ทัศนศิลป์เป็นสื่อหรือเครื่องมือหนึ่งอันทรงพลังของศิลปินที่จะสร้างสรรค์คุณค่า
สุนทรียภาพให้บังเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม สุนทรียภาพที่หมายถึงคุณค่าด้านความงาม ความดี
ความจริง ภูมิปัญญา ตลอดจนข้อเท็จจริงทั้งหลายทั้งปวง ทัศนศิลป์จึงมีคุณค่ามีคุณประโยชน์ที่
ศิลปินสามารถใช้เป็นสื่อหรือเครื่องมือในการสื่อสารเนื้อหาสาระเชิงคุณค่าต่างๆ ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ อาทิเช่น ใช้สีเหลือง สีแดง สีน้ำเงินเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนในการเคลื่อนไหวทาง
การเมืองในรูปลักษณะต่างๆ ใช้ความเป็นปริมาตร มวลสารของงานประติมากรรมชื่อ"เทพี
สันติภาพ"เพื่อสื่อถึงผู้นำแห่งโลกเสรีภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือแม้แต่สินค้า
ทุกชนิด ล้วนต้องอาศัยการโฆษณา ซึ่งก็คือทัศนศิลป์ด้านออกแบบนิเทศศิลป์เป็นเครื่องมือของการ
ออกแบบเพื่อการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภค จึงไม่มีธุรกิจผลิตภัณฑ์ใดที่ไม่ผ่านการ
ออกแบบหรือสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะ รูปลักษณะของตัวสินค้าที่มีคุณค่าสุนทรียภาพย่อมมีธรรมดา
สามัญทั่วไปทั้งในแง่คุณภาพและราคา เพราะหมายถึง คุณค่าสุนทรียภาพเป็นต้นทุนที่คุ้มค่านั่นเอง

โนรา ศิลปะการแสดงชั้นสูงของภาคใต้ "เป็นมหรสพหรือการเล่นร้องรำพื้นบ้าน
ดั้งเดิมของชาวใต้ เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั้งในหมู่ชาวภาคใต้และภาคอื่นๆของประเทศมา
ช้านาน จนแทบกล่าวได้ว่ามีคนไทยน้อยคนที่ไม่รู้จักหรือไม่เคยได้ยินชื่อมหรสพนี้ สำหรับชาว
ภาคใต้ในสมัยยี่สิบปีที่แล้วมา โนราเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เพราะโนราเป็นทั้งแบบแผนการรำร้อง
และพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อบางประการที่ยังความสุขความเจริญมาสู่ตน โนราจึงเป็นศิลปะที่
เราไม่อาจมองข้ามไปได้ ก่อนที่จะก้าวมาดำรงบทบาทการสร้างความบันเทิงแก่ชุมชน โนราคงจะ
เป็นการแสดงสำหรับประกอบพิธีกรรมสำคัญๆมาก่อน เช่น พิธีกรรมของกษัตริย์ หรือเจ้าเมือง
และชนชั้นสูงในแต่ละท้องถิ่น หลักฐานในเรื่องนี้อาจมองเห็นได้จากเครื่องแต่งกาย ซึ่งจะเห็นได้ว่า
มีลักษณะคล้ายของกษัตริย์โบราณอยู่หลายส่วน นอกจากนี้พิธีกรรมและคตินิยมหลายอย่างที่โนรา
ปฏิบัติหรือยึดถือ ทำให้คะเนได้ว่าโนราคงพัฒนามาจากการแสดงในพิธีกรรมสำคัญหรือพิธีกรรม
ศักดิ์สิทธิ์มาก่อน" (ฉัตรชัย ศุภระกาญจน์, 2538)

หากพิจารณาถึงความเป็นศิลปะหรือความมีสุนทรียภาพของโนรา แม้โนราจะ
เป็นศิลปะการแสดงมีการเคลื่อนไหวเป็นแกนหลัก แต่ก็ยังเป็นภาพที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมที่ตา
สามารถสัมผัสรับรู้และเข้าถึงคุณค่าสุนทรียภาพของโนราได้ หากเมื่อศิลปินทางทัศนศิลป์ได้มี
โอกาสสัมผัสกับความเป็นรสชาติอันสุนทรีย์ของโนราแล้ว ความไวทางการรับรู้ทางความรู้สึก
อารมณ์ของศิลปินก็สามารถปลุกเร้าให้ศิลปินเกิดความประทับใจในบางแง่มุมที่มองเห็นเป็นกรณี
พิเศษ จนก่อเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ได้ในที่สุด

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ จึงเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาชั้นสูงของภาคใต้ ซึ่งเป็นกระบวนการในอีกมิติหนึ่งของการอนุรักษ์ การพัฒนา และการสร้างสรรค์รูปธรรมด้วยรูปลักษณะของผลงานทัศนศิลป์ การปฏิบัติการสร้างสรรค์ครั้งนี้ เป็นการแสดงออกผ่านตัวทัศนธาตุ 3 ประการคือ 1. สี 2. เส้น และ 3. รูปทรง โดยอาศัยความบังดาลใจจากโนราเป็นพลังปลุกเร้าขับเคลื่อนความรู้สึก อารมณ์ จินตนาการ ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้จึงเป็นการมุ่งเน้นการแสดงออกอย่างอิสระของตัวผู้สร้างสรรค์เองเป็นประการสำคัญสุด และทำการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุที่มีปรากฏในผลงานทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้ความบังดาลใจจากโนรา ผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ จะนำไปใช้ป็นสื่อหรือเครื่องมือสำหรับการอบรมบ่มเพาะพัฒนาครูอาจารย์ นิสิตนักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงและมีความตระหนักถึงคุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์หรือมีจุดเริ่มต้นมาจากโนรา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

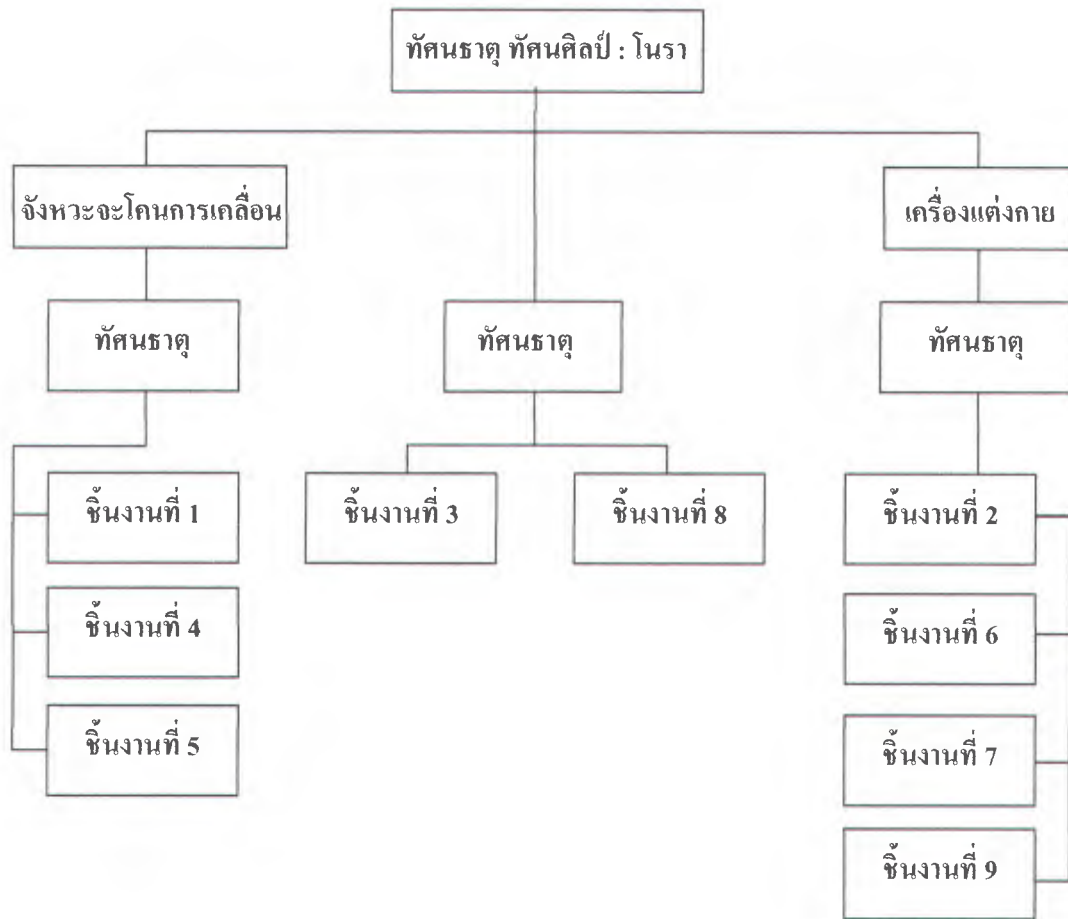
1.2.1 เพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์คุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบังดาลใจจากโนรา

1.2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบังดาลใจจากโนรา

1.2.3 เพื่อนำเสนอคุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบังดาลใจจากโนราสู่สาธารณชน

1.2.4 เพื่อใช้ผลงานสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นเครื่องมือสำหรับให้การอบรมบ่มเพาะพัฒนาแก่ครูอาจารย์ นิสิตนักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป

1.3 กรอบแนวคิดของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

1.4 ขอบเขตของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ปฏิบัติการสร้างสรรค์คุณค่าสุนทรีย์ภาพของทัศนธาตุในผลงานทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา เป็นการสร้างสรรค์ที่ครอบคลุมถึงตัวทัศนธาตุ 3 ประการคือ 1) สี(Color) 2) เส้น(Line) และ 3) รูปทรง(Form) ศึกษาวิเคราะห์ถึงคุณค่าสุนทรีย์ภาพของทัศนธาตุในผลงานทัศนศิลป์โดยใช้ตารางวิเคราะห์ซึ่งประยุกต์มาจากตารางวิเคราะห์ของ ยีน มิตต์เลอร์(Gene Mittler) และแนวคิดของชลูต นิมเมสมอ เพื่อทำการวิเคราะห์ทัศนธาตุอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการของศิลปะ อาทิ ความสมดุล(Balance) ความกลมกลืน(Harmony) การเน้น(Emphasis) และความแปรเปลี่ยน(Variation)

1.4.2 ขอบเขตด้านรูปแบบ มุ่งปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ใน 2 รูปแบบ คือ 1. รูปแบบกึ่งนามธรรม(Semi-Abstract) และ 2. รูปแบบนามธรรม(Abstract)

1.4.3 ขอบเขตด้านเทคนิค ได้กำหนดเทคนิคเพื่อใช้แสดงออกดังนี้ 1. สีน้ำ ขนาด 50 x 70 ซม. จำนวน 5 ชิ้นงาน 2. เทคนิคประสม ขนาด 120 x 140 ซม. จำนวน 4 ชิ้นงาน

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 วิธีดำเนินการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

- 1) ศึกษาข้อมูลรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับโนรา ทั้งจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ
- 2) สืบค้นศึกษาข้อมูลทั้งจากงานวิจัย งานสร้างสรรค์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 3) กำหนดกิจกรรมการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล
- 4) ขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษา
- 5) การปฏิบัติการสร้างสรรค์ตามกระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ มีดังนี้
 - แรงบันดาลใจ
 - แนวความคิด
 - ภาพร่างความคิด
 - เทคนิคและวิธีการแสดงออก
 - การแสดงออก
- 6) การวิเคราะห์คุณค่าของทัศนธาตุทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพภายใต้หลักการของศิลปะ โดยใช้ตารางวิเคราะห์ซึ่งประยุกต์มาจากตารางวิเคราะห์ของยีน มิตต์เลอร์ (Gene Mittler) และแนวคิดของชลูต นิมเสมอ
- 7) วิพากษ์วิจารณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษา
- 8) รวบรวมเรียบเรียงองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติการสร้างสรรค์เป็นรูปเล่มเอกสาร

9) วิพากษ์วิจารณ์สรุปโดยผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษา ศิลปิน นักวิชาการศิลปะ

1.5.2 สถานที่ดำเนินการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ณ อาคารศิลปกรรม(27) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และปฏิบัติการที่บ้านพัก เลขที่ 199/30 ถนนสะพานยาว ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมือง จ. นครศรีธรรมราช 80000 โทรศัพท์บ้าน 075-447767 โทรศัพท์มือถือ 093 781 1616

1.5.3 การเก็บข้อมูล

- 1) เก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง
- 2) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ
- 3) เก็บข้อมูลโดยการบันทึกภาพ
- 4) เก็บข้อมูลด้วยการร่างภาพหรือการเสกัต์ภาพ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้รับชิ้นงานหรือผลงานทัศนศิลป์ที่มีคุณค่าสุนทรียภาพ โดยความบันเทิงใจจากโนรา สามารถใช้เป็นสื่อหรือเครื่องมือในการอบรมบ่มเพาะหรือพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาสุนทรียภาพ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะนิยม ศิลปะวิจิตร และรายวิชาต่างๆทางด้านศิลปกรรมทั้งสายวิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์

1.6.2 ได้รับองค์ความรู้ด้านคุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุในทัศนศิลป์ โดยความบันเทิงใจจากโนรา สามารถใช้เป็นสื่อหรือเครื่องมือสำหรับการอบรมบ่มเพาะหรือสร้างจิตสำนึกสร้างความตระหนักถึงการอนุรักษ์ การพัฒนา และการสร้างสรรค์ในลักษณะต่อยอดให้กับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศชาติ

1.6.3 ผลงานทัศนศิลป์และองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์ครั้งนี้ จัดแสดงเผยแพร่สู่สาธารณชนได้รับชม รับรสในคุณค่าสุนทรียภาพอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในโลกออนไลน์ เป็นการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าทางด้านจิตใจอันเป็นอีกซีกส่วนหนึ่งของความเป็นชีวิตมนุษย์ที่จะขาดเสียมิได้

บทที่ 2

เอกสาร งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังนี้

- 2.1 สุนทรียภาพ และสุนทรียศาสตร์
- 2.2 ศิลปะ ศิลปกรรม และศิลปกรรมศาสตร์
- 2.3 ความหมาย และประเภทของทัศนศิลป์
- 2.4 รูปแบบทฤษฎีทัศนศิลป์
- 2.5 องค์ประกอบของทัศนศิลป์
- 2.6 ทัศนธาตุ และหลักการของทัศนศิลป์
- 2.7 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์
- 2.8 โนรา : แหล่งบันดาลใจสู่การสร้างสรรค์ทัศนศิลป์
- 2.9 งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

2.1 สุนทรียภาพ และสุนทรียศาสตร์

2.1.1 ความหมายและประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ

1) ความหมายของสุนทรียภาพ

ได้มีผู้รู้อธิบายถึงสุนทรียภาพ(Aesthetic)ไว้ดังนี้ วิลเลียม (William, 1994) ให้ความหมายไว้ว่า 1. ความสวยงาม ความน่ายินดี ความน่ารัก เปี่ยมด้วยรสนิยมน 2. เกี่ยวกับศิลปะ ความสละสลวย ความอ่อนไหวและการหยั่งรู้คุณค่าหรือความซาบซึ้ง

ศิลป์ พีระศรี (2515) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง "ความรู้สึกโดยธรรมดาของคนเราทุกคน ซึ่งรู้จักค่าของวัตถุที่งาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเสียงและถ้อยคำที่ไพเราะ"

ราชบัณฑิตยสถาน (2541) ได้อธิบายความหมายของสุนทรียภาพไว้ว่า "เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงาม ไพเราะหรือรื่นรมย์ ไม่ว่าจะ เป็นของธรรมชาติหรือ ผลงานศิลปะ ความรู้สึกนี้เจริญได้ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษาอบรม ฝึกฝนจนเป็นอุปนิสัย เกิดเป็นรสนิยม(taste) ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

คำกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า สุนทรียภาพเป็นสิ่งที่มีความคุ้มค่าแล้วกับทุกคน หากจะแตกต่างกันก็ตรงที่แต่ละคนจะมีพื้นฐานการอบรมสั่งสอน การศึกษา ประสบการณ์ทั้ง ทางตรงและทางอ้อมจากการสังเกตธรรมชาติ ศิลปวัตถุ หรือการรู้จักวิเคราะห์เปรียบเทียบและ วิพากษ์วิจารณ์ทั้งสรรพสิ่งรอบข้างและที่กว้างไกลออกไปเล็กน้อยเพียงใด

2) ประสบการณ์เชิงสุนทรียภาพ

โดยปกติทั่วไปแล้ว มนุษย์ทุกคนล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกัน และมีความสำนึกทางสุนทรียภาพในแง่ของความงามอยู่แล้ว ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีระดับสติปัญญาสูงต่ำ มากน้อยเพียงใดก็ตาม ความนิยมชมชอบในความสวยงามก็ยังคงมีอยู่ จะสังเกตได้ว่าแม้แต่เด็ก หรือผู้ที่มีสติปัญญาต่ำหรือที่เรียกกันว่าปัญญาอ่อนนั้น ก็ยังมีความปรารถนา มีความรัก มีความชอบ ในความสวยงามน่ารักของเครื่องเล่นต่างๆ เช่น ตุ๊กตา เสื้อผ้า เป็นต้น ซึ่งความรู้สึกชื่นชมหรือชอบ ในสิ่งดังกล่าวนี้ ผู้มีสติปัญญาปานกลางทั่วไป หรือผู้มีสติปัญญาสูง รวมทั้งบุคคลระดับที่เรียกว่า อัจฉริยะก็ยังคงมีความต้องการเช่นเดียวกัน จะต่างกันก็ตรงที่เป็นการรับรู้ที่มีความสลับซับซ้อน ความเป็นระบบระเบียบและความสามารถที่จะจำแนกแยกแยะถึงโครงสร้างตลอดจนรายละเอียด ของสิ่งที่ถูกรับรู้ได้มากน้อยต่างกัน ความงามอันเป็นคุณค่าสุนทรียภาพจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งหรือ เป็นธรรมชาติอันงดงามหนึ่งของความเป็นชีวิตมนุษย์ที่จะขาดเสียมิได้ ดังคำกล่าวของ สุเชาว์ พลอยชุม (ม.ป.ป., 5) ที่ว่า "มนุษย์ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องความงามกันมานานพอๆกับวัฒนธรรมของ มนุษยชาติ และก็ไม่เคยมียุคไหน สมัยไหน ที่มนุษย์มีชีวิตอยู่โดยไม่พุดถึงเรื่องของความงามเลย ประจักษ์พยานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเรื่องความงามกันมานานักแล้วคือ ศิลปวัตถุแบบต่างๆที่มนุษย์ได้เพียรพยายามสร้างสรรค์กันขึ้นมานั่นเอง"

การที่คนใดคนหนึ่งมีสุนทรียธาตุหรือในความสำนึก เราเรียกว่ามี ประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ (กิริติ บุญเจือ, 2522)

คำว่า "ประสบการณ์" เป็นคำที่ใช้เรียกการรับรู้ที่เกิดขึ้นแก่เรา เมื่อเราสัมผัส หรือปะทะกับโลกภายนอก โดยจะได้รับการส่งสมไว้ตามประสิทธิภาพของอวัยวะรับสัมผัสของแต่ละคน ซึ่งจะสัมพันธ์กับความตั้งใจของเราหรือความสนใจของเราด้วย หลังจากที่ได้รับรู้หรือได้มี ประสบการณ์แล้วก็สามารถจำหรือจำแนกแยกแยะสิ่งที่รับรู้ นั้นได้ เก็บสะสมไว้ในสมองเป็นความรู้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการรู้ตัว หรือที่เรียกว่ามีสติอยู่ทุกขณะนั่นเอง ดังนั้นจึงเป็นการเชื่อกันว่าเมื่อเรามี

ประสบการณ์มากก็จะสามารถแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายหลังอย่างมีสติได้ (อารี สุทธิพันธ์, 2535)

ประสบการณ์เชิงสุนทรียภาพ เป็นประสบการณ์ตรงของมนุษย์ ที่ได้ศึกษา สัมผัสรับรู้ในคุณค่าอันน่าพิงปราณาจากโลกภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสิ่งต่างๆตามธรรมชาติที่มีชีวิต มีความเคลื่อนไหวอย่างเป็นรูปธรรม ที่มนุษย์สามารถรับรู้ในคุณค่าของมันได้ เช่น มนุษย์ด้วยกัน สรรพสัตว์ทั้งหลาย ตลอดจนพืชพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น หรือสิ่งธรรมชาติที่ปราศจากชีวิต เช่น กรวด หิน ดินทราย ฯลฯ ตลอดจนประสบการณ์ตรงอันเกิดจากการสัมผัสรับรู้ในสิ่งที่มนุษย์ด้วยกันได้ คิดค้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้น ดังเช่น ผลិតภัณฑ์ งานศิลปกรรม เป็นต้น จึงสามารถทำให้มนุษย์ เกิดความเพลิดเพลิน อิ่มเอิบ ซาบซ่านในใจ เกิดแง่คิด เกิดการประจักษ์ในหลายแง่คิดหลาย ทิศทางด้วยกันทั้งสิ้น อันถือเป็นประสบการณ์ที่มนุษย์ในฐานะผู้สัมผัสรับรู้ไม่ต้องการผลตอบแทน ใดๆ เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์มีอิสระที่จะเลือกรับหรือปฏิเสธได้ตามใจปราณาต้องการของตนเองเป็น สำคัญอยู่แล้ว

สุนทรียภาพจึงเป็นตัวคุณค่าจากวัตถุและผลงานศิลปกรรมที่ถูกรับรู้โดยการ สัมผัสตรง หรือที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง(direct experience) เป็นกระบวนการรับรู้คุณค่าเชิง พหุติกรรมหรือเชิงปฏิบัติการ ในทางทัศนศิลป์ถือเป็นการรับรู้ทางการเห็นโดยตรง เป็นคุณค่าที่ ปราบกฏในความรู้สึกอารมณ์ของผู้รับรู้ด้วยอาการลักษณะของความปิติ ความยินดี ความซาบซึ้ง ตรึงใจ เป็นความละเอียดอ่อนของจิตใจและสำนึกแห่งความดีงาม

คุณค่าสุนทรียภาพจึงเป็นคุณค่าที่อิสระเหนือผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ การ ที่เราเกิดความพึงพอใจหลงใหลในความงามของดอกไม้ การที่เรายืนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติอัน เขียวขจี มีหมู่มะม่วง ไม้ผล ไม้ดอก ที่กำลังเบ่งบานสะพรั่ง มีแนวทิวเขาเป็นฉากหลังสลบซับซ้อน เป็นระยะใกล้ไกล ลดหล่นกันไป จนไกลลึบสุดสายตา มีธารน้ำไหลเป็นแนวยาว คดเคี้ยวไปมา มี หมู่ปลาหลากหลายแหวกว่ายทวนน้ำใส มันช่างงดงามอะไรเช่นนี้ บรรยากาศภาพรวมดังกล่าวจะ กระตุ้นปลุกเร้าให้เราตกอยู่ในภวังค์ชั่วขณะหนึ่ง ในช่วงขณะหนึ่งนี้เอง เป็นห้วงแห่งการสัมผัสรับรู้ ในคุณค่าสุนทรียภาพแท้จริง มิเกี่ยวข้องกับมูลค่าราคาหรือผลประโยชน์ทางกายภาพเชิง ธุรกิจแต่ประการใดไม่ คุณค่าสุนทรียภาพจึงเป็นคุณค่าภายในของสิ่งที่ต้องปฏิสัมพันธ์กัน คือต้องมี ตัววัตถุ สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีคุณค่าในตัวเอง และมีตัวกัตตาหรือตัวผู้สัมผัสรับรู้ในตัวคุณค่าดังกล่าว การศึกษาเรียนรู้ถึงคุณค่าสุนทรียภาพ จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อความเป็นมนุษย์ชาติ

2.1.2 ความหมายและประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์

1) ความหมายของสุนทรียศาสตร์

คำว่า "สุนทรียศาสตร์" (Aesthetics หรือ Esthetics) เฉพาะคำว่า "Aesthetics" มาจากคำว่า "Aisthetikos" ของกรีก ที่ขยายมาจากคำว่า "Aisthanomai" มีความหมายว่า "to perceive by the senses" คือการรับรู้ด้วยความรู้สึกสัมผัส

สุนทรียศาสตร์ หมายถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ด้วยสัมผัสหรือทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้สึกในเรื่องความงาม (นิพาดา เทวกุล, 2530)

สุนทรียศาสตร์ เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การสร้างสรรค์ และความประจักษ์ซาบซึ่งในคุณค่าความงาม (Merriam-Webster, 1985)

สุนทรียศาสตร์ จึงเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของความงาม ความดี หรือเรียกชื่อเฉพาะทั่วไปว่า "สุนทรียภาพ"

2) ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้สุนทรียศาสตร์

โดยทั่วไปแล้วมักจะเข้าใจสับสนเกี่ยวกับการเรียนรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ ความเข้าใจสับสนได้นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้สุนทรียศาสตร์ที่ไม่สู่จะได้ผลเป็นที่พอใจนัก เพราะยังเป็นการเรียนรู้เพื่อให้รู้ เข้าใจ และจดจำเนื้อหา แนวคิดทฤษฎี ปรัชญา เสียเป็นส่วนใหญ่ การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว เป็นเรื่องของสุนทรียศาสตร์ทั่วไป หากนำมาสู่กระบวนการของการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย เนื่องจากยังยากที่จะทำความเข้าใจให้ละเอียดลึกซึ้งได้ เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และยังขาดประสบการณ์ตรงที่จะนำไปสู่ความซาบซึ่งหรือความประจักษ์ในคุณค่าสุนทรียภาพของศิลปวัตถุชิ้นพื้นฐานและธรรมชาติอย่างเพียงพอมาก่อน

นิพาดา เทวกุล (2530) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ไว้ อย่างน่าสนใจว่า ไม่ใช่วิชาซึ่งทุกคนจะเรียน หรือจะเอาไปให้ทุกๆคนเรียน แม้แต่ในต่างประเทศผู้ที่ จะเรียนสุนทรียศาสตร์ส่วนมากจะเป็นนักเรียนปีที่4 (ปีสุดท้ายในระดับปริญญาตรี) และโดยมาก อาจจะเรียนกับพวกนักเรียนปริญญาโทด้วยซ้ำ เพราะความคิดสุนทรียศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับแนวความคิดที่เป็นพื้นฐานมากที่สุด ฉะนั้นอะไรคือความงาม มีเรื่องที่เกี่ยวข้องมากมายเหลือเกิน ซึ่งไม่สามารถหาคำตอบได้ โดยเฉพาะคนไทยสมัยนี้ เราพยายามที่จะให้สอนสุนทรียศาสตร์ สอนแล้วตัวเองก็ไม่รู้เรื่อง ก็ไม่ทราบว่าจะสอนไปทำไม สอนความซาบซึ่งในศิลปะ (art appreciation) อะไรที่ง่าย ๆ หรือรู้สึกว่าจะอาจจะมีคุณค่ามากกว่าในทางปฏิบัติ เพราะฉะนั้นจึงได้บอกว่า สุนทรียศาสตร์น่าที่จะเป็นวิชารวบยอด เมื่อเรียนผลงานทางศิลปะเสร็จ ก็เอาผลงานมาตีคุณค่าอีกทีหนึ่งว่า หมายความว่าอย่างไร หรือเป็นไปได้แค่ไหนในผลงานชิ้นนั้นๆ

จึงกล่าวได้ว่า สุนทรียศาสตร์เป็นเรื่องของแนวความคิดอันเกี่ยวกับคุณค่าสุนทรียภาพ การที่จะมีความลึกซึ้งในสุนทรียศาสตร์ได้นั้น จึงควรที่จะได้มีพื้นฐานประสบการณ์

ตรงกับสิ่งที่มีคุณค่าสุนทรียภาพทั้งทางธรรมชาติและศิลปวัตถุมาก่อน แล้วจึงจะง่ายต่อการที่จะศึกษาเรียนรู้ในมิติเชิงปรัชญาสุนทรียศาสตร์หรือจะนำไปสู่ความมีศักยภาพในการที่จะทำการวิพากษ์วิจารณ์ทางศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ศิลปะ ศิลปกรรม และศิลปกรรมศาสตร์

2.2.1 ความหมายของศิลปะ

คำว่า "ศิลปะ" ในภาษาบาลีนั้นเขียนว่า "สิปป" (sippa) ภาษาสันสกฤตเขียนว่า "ศิลปะ"(silpa) ในความหมายตามสามัญสำนึกทั่วไป หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้ประดิษฐ์คิดค้นหรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมา โดยสิ่งนั้นมีลักษณะพิเศษไปจากการกระทำตามธรรมดาโดยทั่วไป คำว่า "ศิลปะ" "ได้ปรากฏและนำมาใช้กับระบบการศึกษาของประเทศไทยเป็นครั้งแรกในการจัดตั้งโรงเรียนเพาะช่าง ที่ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า "school of art & crafts" " (สุชาติ สุทธิ, 2535)

ในยุคเริ่มต้นการศึกษาของประเทศไทย คำว่า "ศิลปะ" ถูกนำไปใช้อธิบายในความหมายของงานการช่างซึ่งเป็นแนวความคิดพื้นฐานของการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา ภายใต้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ความหมายของคำว่า "ศิลปะ ศิลปิน และวิชาชีพศิลปะ" ตามแนวคิดของตะวันตก เริ่มมีเค้าและเริ่มเป็นที่คุ้นเคยกับสังคมไทยเมื่อรัฐบาลไทยสมัยรัชกาลที่ 6 ได้นำสถาปนิกและศิลปินจากต่างประเทศมาออกแบบและตกแต่งอาคารของรัฐบาลไทย ในรูปแบบของศิลปะตะวันตก ตัวอย่างเช่น อาคารพระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นต้น และเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2466 รัฐบาลได้ว่าจ้างประติมากรจากบัณฑิตยสถานทางจิตรศิลป์แห่งนครฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ชื่อ โคราโด เฟโรจี (Corrado Feroci) ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ศิลป์ พีระศรี" (สุชาติ สุทธิ, 2535)

ในเรื่องความหมายของศิลปะนี้ ศิลป์ พีระศรี (กรมศิลปากร, ม.ป.ป.) ได้อธิบายไว้ว่า ศิลปะคืออะไรนั้น ไม่ใช่ของง่ายที่จะอธิบาย เพราะเป็นการแสดงออกให้รู้ถึงอำนาจอันเร้นลับชนิดหนึ่งซึ่งบังคับให้มนุษย์ทำศิลปะขึ้น เช่นเดียวกับที่เรารู้สึกในความลึกลับอย่างยิ่งของจักรวาลหรือสากลจักรวาลและผลอันเกิดจากการหมุนเวียนของมัน แต่ขอให้เราพยายามที่จะแสดงความลึกซึ้งอย่างยิ่งออกมาเป็นถ้อยคำธรรมดาโดยย่อ ท่านจะเห็นได้ว่าในธรรมชาติช่างประสานกลมกลืนและเป็นความงามอย่างหาที่เปรียบมิได้ ก็ทำไม่สิ่งที่เป็นความมหัศจรรย์ของธรรมชาติทั้งหลายที่ให้ความสุขใจแก่เราอย่างมากมายนั้นจึงดงามและบริบูรณ์ นี่แหละคือสิ่งที่เราเรียกว่าความลึกลับอันหาที่สุดมิได้ แต่เราได้พิจารณาในด้านปรัชญา เราเป็นศิลปิน เรามองจักรวาลที่ดงามนี้ในวิถีทางสุนทรียะ จะเห็นได้ว่าทุกสิ่งที่อยู่ในกฎของธรรมชาติล้วนมีระเบียบ ความเหมาะสมกลมกลืนและความงามอยู่ทั้งสิ้น ที่นี้มนุษย์เป็นเพียงจุลินทรีย์หนึ่งของจักรวาล จึงจำเป็นต้องอยู่เองที่ธรรมชาติของมนุษย์จะต้องขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์อันเร้นลับและบริบูรณ์ของจักรวาล

พุทธทาส ภิกขุ (2527) ได้บรรยายไว้ว่า "ศิลปะ" หรือความมีศิลปะเป็นศิลปะนั้น มันมีเหตุผลเป็นความสำเร็จประโยชน์ตามที่ตัวต้องการ แล้วก็บวกกันอยู่กับความงดงาม เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสพอใจ และบวกกันอยู่กับความมีฝีมือในการประพุดติหรือการกระทำ

ชลูด นิยมเสมอ (2530) อธิบายคำว่า "ศิลปะ" ไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้ ศิลปะคือสิ่งที่แสดงออกซึ่งแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่ดีขึ้นของมนุษยชาติ ศิลปินทุกคนจะแสดงความเป็นมนุษย์ตามทรศนะส่วนตัวออกมาในงานของตนไม่ด้านใดก็ตามหนึ่งเสมอ ไม่ว่าจะเน้นในเรื่องความเป็นจริงหรืออุดมคติ ด้านชีวิตหรือวิญญาณ ด้านรูปธรรมหรือนามธรรม ด้านลพหรือด้านบวกก็ตาม ทั้งนี้ก็เพราะงานศิลปะเหล่านั้น เป็นการแสดงออกของตัวศิลปินเอง เป็นการแสดงออกของมนุษย์ที่ตอบรับและตอบโต้กับสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติที่เริ่มต้นตั้งแต่สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปจนถึงความไม่สิ้นสุดของจักรวาลและทางสังคมที่เริ่มจากครอบครัวไปจนถึงมนุษยชาติทั้งมวล และไม่ว่าศิลปินจะมีทรศนะอย่างไร งานศิลปะที่เขาสร้างขึ้นก็เป็นไปเพื่อความสูงส่งของจิตวิญญาณของมนุษย์ทั้งสิ้น ศิลปะที่แสดงทรศนะของศิลปินในแง่ลบ แสดงความทุกข์ ความสิ้นหวัง ความสูญเสีย จะทำให้ผู้ชมทั้งหลายเกิดความเห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ผู้เป็นเสมือนส่วนหนึ่งของมันและกันมากขึ้น นอกจากนั้น ยังจะช่วยระบายหรือขจัดอารมณ์ไม่พึงปรารถนาเหล่านั้นให้เบาบางหรือหมดสิ้นไปจากจิตใจของผู้สร้างและผู้ชมได้อีกด้วย ศิลปะที่แสดงทรศนะของศิลปินในแง่ดี แสดงความรัก ความเห็นใจ ความเป็นพี่เป็นน้อง ก็จะช่วยชักจูงกลมเกลียวและยกระดับจิตใจของผู้ชมให้สูงขึ้น ศิลปะที่แสดงส่วนสัดและจังหวะของรูปทรงที่ประสานกันจะให้ผลทางปัญญา ความคิดที่เป็นระเบียบงดงาม เชื่อมโยงไปถึงกฎเกณฑ์ของจักรวาลที่มีอิทธิพลครอบคลุมชีวิตทั้งปวง

กิริติ บุญเจือ (2522) ได้แสดงทรศนะไว้ว่า งานศิลปะต้องเป็นงานสร้างสรรค์ ไม่ใช่มีมาเอง สิ่งต่างๆในธรรมชาติมีอยู่มากมายทั้งงดงาม แปลกหูแปลกตาและน่าทึ่ง ถ้าถือว่ามีผู้สร้างสรรค์ขึ้นมาก็นับได้ว่าเป็นศิลปกรรม แต่ถ้าถือว่ามีมาเองไม่มีผู้ใดสร้างสรรค์ ก็ไม่นับว่าเป็นศิลปกรรม นอกจากนั้นการสร้างสรรค์ศิลปกรรมจะต้องแสดงอะไรบางอย่างของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่าศิลปินผู้นั้นจะต้องการสื่อสารถึงผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม

น. ณ ปากน้ำ (2532) กล่าวไว้ว่า ศิลปะคือสิ่งที่เร้าอารมณ์ เราสามารถจะรับเข้าสู่อารมณ์ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสต่างๆ นอกจากนั้น ศิลปะยังเป็นสิ่งที่เกิดจากอำนาจของความคิดและอำนาจของสิ่งแวดล้อมที่มีวิวัฒนาการไปตามลำดับ ศิลปะจึงต้องเป็นไปตามกระแสของวิวัฒนาการกับอำนาจของสิ่งแวดล้อมเสมอ

อารี สุทธิพันธ์ (2535) ได้นิยามเกี่ยวกับศิลปะว่า ศิลปะ หมายถึง การรู้จัก เข้าใจ ถ่ายทอดธรรมชาติที่เห็นด้วยจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการเข้าใจเลือกวัสดุที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่

อิทธิ คงคากุล (2537, 47) กล่าวว่า วิชาศิลปะเป็นผลผลิตของความคิดเห็นหรือเป็นสาระส่วนตัวของศิลปินแต่ละคน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่งานศิลปะชิ้นใดก็ตาม หากมีคนจำนวนหนึ่งชื่นชอบ ก็มักจะมีคนอีกจำนวนหนึ่งปฏิเสธ สิ่งเหล่านี้นับได้ว่าเป็นคุณลักษณะพิเศษที่มีอยู่เป็นปกติในงานศิลปะ ศิลปะเป็นงานสร้างสรรค์ที่ให้อิสระและเสรีกับทุกคนทั้งที่เป็นศิลปินและผู้ชม ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์ของมนุษย์

อุทิศ อติมานะ (2537, 6) ได้อธิบายและประมวลเกี่ยวกับคำว่า "ศิลปะ" ไว้ดังนี้ ศิลปะหมายถึง ศิลปะการดำเนินชีวิต มีความเป็นนามธรรม เกี่ยวข้องกับการมีสติและความสามารถในการจัดวางชีวิตให้มีระเบียบ มีขั้นตอน มีเอกภาพ ซึ่งความหมายแบบนี้ แม้ในปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ในสังคมไทย เช่น ศิลปะการผ่าตัด ศิลปะการปกครอง ศิลปะการต่อสู้ เป็นต้น แต่สำหรับผู้ศึกษาศิลปะในปัจจุบัน (ตามแผนตะวันตก) คำว่า "ศิลปะ" กลับเป็นอีกความหมายหนึ่ง ซึ่งพอจะประมวลในที่นี้ได้ว่า เป็นวัตถุ ต้องสร้างโดยมนุษย์ เป็นกระบวนการแสดงออกของบุคคล เป็นวัตถุที่ทำหน้าที่ให้ประชาชนค้นหาประสบการณ์ทางสุนทรีย์ และผลงานบางประเภทยังแฝงความหมายไว้เพื่อท้าทายการตีความ วัตถุนั้นๆ มักจะถูกติดตั้งในเวลาและสถานที่ที่แน่นอน สถานที่นั้นได้แก่หอศิลป์ (gallery) หรือพิพิธภัณฑ์สำหรับผลงานร่วมสมัย และท้ายที่สุดคำว่า "ศิลปะ" แบบนี้มีสถานภาพใหม่ในสังคม เป็นสถาบันที่แยกออกจากสถาบันอื่นๆ เช่น สถาบันศาสนา อย่างชัดเจน

จากคำกล่าวของนักปราชญ์ ศิลปิน นักการศึกษาข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ศิลปะคือ สื่อ เครื่องมือ หนทางหนึ่งสำหรับการแสดงออกทางความรู้สึก อารมณ์ ความคิด จินตนาการ ตลอดจนประสบการณ์จากแง่มุมต่างๆ เป็นสิ่งที่สัมพันธ์โดยตรงกับจิตใจ มีสติปัญญาเป็นตัวนำทาง มีพลังการสร้างสรรค์เป็นตัวผลักดันให้มีพฤติกรรมแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญ ศิลปะจึงเป็นภาษาสากลที่สามารถใช้สื่อสารถึงกันและกันได้ เป็นสิ่งที่อิสระจากเหตุผล กฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริง ธรรมดาทั่วไป เป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามกระแสสิ่งแวดล้อม ตัวศิลปะเองสามารถเป็นได้ทั้งวิถี (means) และจุดหมาย (end) ภาวะการสร้างสรรค์ของศิลปินจึงย่อมอยู่เหนือกรอบทฤษฎีหรือลัทธิใดๆ ศิลปะยังเป็นสาระมรดกทางวัฒนธรรมและอารยธรรมที่เป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความเป็นมนุษยชาติที่หลุดพ้นจากสถานะความเป็นสัตว์เดรัจฉานโดยทั่วไป การแสดงออกทางศิลปะจึงมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของแต่ละปัจเจกบุคคล กลุ่มชน และท้องถิ่น เป็นต้น แม้จะแตกต่างกันที่รูปลักษณ์ที่แสดงออก แต่ทว่าต่างก็มีลักษณะของความเป็นต้นแบบ ที่มีลักษณะเอกลักษณ์เฉพาะตนอยู่ด้วยเสมอ ศิลปะของทุกชนชาติทุกภาษาจึงล้วนมีคุณค่า มีประโยชน์ มีความหมาย และมีความสำคัญในการที่จะเชื่อมโยงความเข้าใจต่อกันของมวลมนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ ให้เป็นเอกภาพได้

2.2.2 ความหมายของศิลปกรรม

คำว่า "ศิลปกรรม" เป็นคำที่นิยมใช้กันมานานแล้ว และถ้าพิจารณาในแง่ของการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะ ก็จะมี ความหมายครอบคลุมทั้งงานประเพณีจิตรศิลป์ ประเพณี

ประยุกต์ศิลป์ ประเภทศิลปหัตถกรรม และรวมทั้งงานประเภทหัตถกรรมด้วย แต่หากพิจารณาตามความหมายที่แปลความจากภาษาอังกฤษที่ว่า "ไฟน์แอนด์แอฟพลายอาร์ต" (fine and applied arts) แล้ว คำๆนี้ก็จะมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้สาขาศิลปกรรมศาสตร์ อันประกอบไปด้วยศาสตร์ศิลปะสาขาต่างๆ คือ ทัศนศิลป์ ศิลปการแสดง และคีตศิลป์

คำว่า "ศิลปกรรม" ที่ขยายเป็นความรู้สาขาศิลปกรรมนั้น มาจากความหมายเชิงคุณสมบัติของงาน คือ ศิลปผลิตภัณฑ์ แต่นำมาใช้เรียกให้รัดกุมว่า "ศิลปกรรม" คำว่า "กรรม" เติมท้ายนั้น หมายถึงผลงานที่มีการสร้างขึ้นจากวัตถุดิบและกลายเป็นศิลปวัตถุ ฉะนั้นความรู้ทางศิลปกรรม จึงเป็นความรู้ที่มีกระบวนการเรียนรู้เชิงการปฏิบัติและผ่านตัวสื่อที่เป็นวัตถุตัวหนึ่งซึ่งผู้เรียนรู้ได้สร้างสรรค์ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปะ ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบัน ความหมายของความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรมจะถูกเรียกตามธรรมชาติของตะวันตกอีกแบบหนึ่งว่า "ศิลปกรรมปฏิบัติ" (practical art) (สุชาติ สุทธิ, 2535)

ในปัจจุบัน คำว่า "ศิลปกรรม" มีความหมายครอบคลุมความรู้ทางศิลปกรรมศาสตร์ 2 ประเภทด้วยกันคือ ผลงานศิลปกรรมประเภทวิจิตรศิลป์ และผลงานศิลปกรรมประเภทประยุกต์ศิลป์ ศิลปกรรม ศิลปกรรมจึงเป็นผลิตผลอันเกิดจากพฤติกรรมเชิงปฏิบัติหรือการกระทำเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์ เป็นกระบวนการและวิธีการศึกษาทางด้านคุณค่าสุนทรียภาพโดยตรง

2.2.3 ศิลปกรรมศาสตร์

ศิลปกรรมเป็นสาขาวิชาที่มีสถานะที่เป็นศาสตร์ มีการศึกษาเรียนรู้และมีความรู้ที่ตั้งอยู่บนฐานของศาสตร์และศิลปะโดยเฉพาะ จึงเรียกกันว่า "ศิลปกรรมศาสตร์" ศาสตร์ดังกล่าวเป็นแหล่งที่มาขององค์ความรู้ทางศิลปกรรม (form of artistic knowledge) ซึ่งในแต่ละองค์ความรู้นั้นจะมีการรับรู้เป็นสื่อและตัวแปรสิ่งต่างๆ ออกมาเป็นความรู้ 3 องค์ คือ

1) ความรู้ทางทัศนศิลป์ (knowledge of visual art) มีการรับรู้ทางการเห็นเป็นแกนหลักของกระบวนการเรียนรู้ โดยผ่านสื่อซึ่งมีบุคคลเป็นตัวรับรู้ข้อมูลจากการเห็นและนำเข้าสู่ความเข้าใจในสิ่งนั้น ตัวผลงานทัศนศิลป์จะแสดงให้เห็นว่าบุคคลผู้นั้นรู้และเข้าใจในทัศนศิลป์มากน้อยหรือไม่เพียงใด

2) ความรู้ทางคีตศิลป์ (knowledge of musical art) จะมีการรับรู้ทางการได้ยินเสียงเป็นแกนหลักของกระบวนการเรียนรู้ โดยมีเสียงสูงต่ำและสั้นยาวที่นำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ ฟังแล้วเกิดอารมณ์ ความรู้สึก มโนภาพ จินตนาการได้

3) ความรู้ทางนาฏศิลป์และการแสดง (knowledge of dramatic and performing art) เป็นความรู้ที่ศึกษาเรียนรู้ผสมผสานจากการเห็น การได้ยิน และโดยเฉพาะการ

เคลื่อนไหวเป็นแกนหลัก ผ่านการปฏิบัติด้วยการแสดงออก ฉะนั้นความรู้เชิงการแสดงจะมีมากน้อยหรือไม่ เพียงใด ให้วัดได้จากการสร้างสรรค์กิริยาท่าทาง จังหวะ สีสวรรค์จากผู้แสดงโดยตรง

ความรู้ที่เกิดจากศาสตร์ของศิลปะดังกล่าว ผู้เรียนรู้สามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงด้วยการสัมผัสและการกระทำ จึงเป็นประเภทความรู้เฉพาะ (knowledge of particular) และต้องเป็นความรู้ที่แสดงให้ปรากฏออกมา เป็นผลิตรกรรมสร้างสรรค์ซึ่งคำไทยใช้คำว่าศิลปกรรม ประสบการณ์ของการเรียนรู้เป็นลักษณะของการปลูกฝัง (cultivation) มากกว่าลักษณะของการศึกษาที่เป็นความรู้ทางการคิด การจำ และเข้าใจผ่านสื่อทางภาษา โดยกระบวนการบรรยาย อภิปราย ชักถาม หรือพู่ฉา วิเคราะห์ และท่องบ่น เช่น การเรียนรู้วิชาสามัญที่กระทำกันภายใต้ศาสตร์อื่นๆ

2.3 ความหมาย และประเภทของทัศนศิลป์

2.3.1 ความหมายของทัศนศิลป์

คำว่า "ทัศนศิลป์" บางท่านเรียกว่า "ศิลปะที่มีรูปทรง" (เฮอเบิร์ด ริด, 2530) และบ้างก็เรียกว่า "จักขุศิลป์" (สุเชาว์ พลอยชุม, ม.ป.ป.)

ชลูด นิมเสมอ (2531) อธิบายไว้ว่า "เป็นศิลปะที่รับสัมผัสด้วยการเห็น ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสถาปัตยกรรม"

สุเชาว์ พลอยชุม (ม.ป.ป.) ยังได้อธิบายถึงทัศนศิลป์ไว้ว่า "เป็นสิ่งที่ปรากฏแก่สายตาเราพร้อมกันทุกส่วนอย่างชัดเจนในขณะที่เรามองดู แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันทางพื้นที่อย่างชัดเจน"

ทัศนศิลป์เป็นผลงานศิลปกรรม ถือเป็นองค์ความรู้หนึ่งของศิลปกรรมศาสตร์ ที่ต้องอาศัยการสัมผัสรับรู้ด้วยการเห็นเป็นแกนหลัก เป็นผลงานที่เป็นรูปธรรม เป็นผลิตรกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ศิลปินและนักออกแบบใช้ป็นสื่อ เครื่องมือเพื่อการแสดงออกซึ่งความรู้สึก อารมณ์ ความคิด จินตนาการ เป็นต้น

2.3.2 ประเภทของทัศนศิลป์

ทัศนศิลป์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1) ทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ (Visual fine art) วิจิตรศิลป์คือ "ผลงานศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นถึงขั้นงามบริสุทธิ์ มีการแสดงออกถึงอารมณ์สะท้อนใจที่ผู้ชมรับรู้ได้ เป็นผลงานสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่ม และแสดงเอกลักษณ์หรือมีลักษณะต้นแบบ ปรากฏจุดมุ่งหมาย

ในด้านความรู้สึกและจินตนาการทางจิตใจมากกว่าผลประโยชน์ทางกาย หรือมุ่งแสดงถึงพุทธิปัญญามากกว่าทักษะแรงงาน" (ราชบัณฑิตยสถาน, (บ.ก.), 2541)

วิจิตรศิลป์เป็นศิลปกรรมอันเป็นรากฐานสำคัญที่ระบบการศึกษาต้องตระหนักต้องปลูกฝังบ่มเพาะให้แก่ผู้คนภายในชาติ เพราะความรู้ทางวิจิตรศิลป์ถือเป็นหลัก "เป็นตัวยึดให้กับการพัฒนาความรู้ในทางลึกของสาขาวิจิตรศิลป์เอง และขณะเดียวกันความรู้วิจิตรศิลป์ดังกล่าวจะได้เป็นจุดหมุนของความรู้ด้านพื้นฐานให้กับการพัฒนาและขยายไปสู่ทางกว้างเพื่อให้สามารถประยุกต์ เพื่อสนองประโยชน์ในการใช้สอยของสังคม คือ ความรู้ทางประยุกต์ศิลป์ รวมทั้งความรู้ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับวิชาศิลปะ (สุชาติ สุทธิ, 2535)

สรุปความหมายของทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ คือ เป็นองค์ความรู้หนึ่งของศิลปกรรมศาสตร์ เป็นผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่มุ่งเน้นถึงคุณค่าสุนทรีย์ภาพ เป็นเป้าหมายสำคัญสุด กล่าวคือ เป็นศิลปวัตถุที่ได้หลอมรวมไว้ซึ่งคุณค่าความงาม ความดี พุทธิปัญญา สัจความจริง ตลอดจนข้อเท็จจริงทั้งหลายทั้งปวง บ่งบอกถึงความรู้สึกอารมณ์ความคิด จินตนาการที่ริเริ่มสร้างสรรค์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความเป็นต้นแบบต้นฉบับ เป็นผลงานศิลปกรรมที่สัมผัสรับรู้ได้ด้วยการเห็นเป็นแกนหลัก เป็นความรู้หลักอันเป็นรากฐานสำคัญเพื่อใช้ในการพัฒนาบ่มเพาะผู้คน พัฒนาความรู้ในทางลึกหรือการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ และพัฒนาความรู้ขยายไปสู่ทางกว้างหรือเพื่อประยุกต์ใช้ทางกายภาพที่เรียกว่าประยุกต์ศิลป์

ทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ สามารถแบ่งออกเป็นแขนงต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สื่อประสม ศิลปะจัดวาง เป็นต้น และผู้สร้างสรรค์ทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ เรียกว่า " ศิลปิน " (artist)

2) ทัศนศิลป์ประเภทประยุกต์ศิลป์ (Visual applied art หรือ Visual design) ประยุกต์ศิลป์คือ " ศิลปะประเภทหนึ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ แต่คำนึงถึงสุนทรีย์ภาพด้วย จะเป็นงานชิ้นเดียวหรืองานอุตสาหกรรมก็ได้" (ราชบัณฑิตยสถาน, (บ.ก.). 2541)

ชลุต นิมเสมอ (2531) ได้อธิบายถึงทัศนศิลป์ประเภทประยุกต์ศิลป์ไว้ว่า "เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่นนอกเหนือจากความชื่นชมในคุณค่าของศิลปะโดยตรง เช่น ภาพหรือลวดลายที่ใช้ตกแต่งอาคารหรือเครื่องเรือน รูปทรงสีเส้นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ออกแบบให้เป็นที่พอใจของผู้บริโภคหรือเครื่องใช้ไม้สอยที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือ ประณีต ศิลปะที่ประยุกต์เข้าไปในสิ่งที่ใช้ประโยชน์เหล่านี้จะให้ความพอใจอันเกิดจากความประณีตสวยงาม ความกลมกลืนแก่ประสาทสัมผัส ควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอย

สุชาติ สุทธิ (2535) ได้อธิบายไว้ว่า "ความหมายของงานประยุกต์ศิลป์จะต้องเริ่มต้นจากความเข้าใจในความหมายของคำว่า "ศิลปอุตสาหกรรม(industrial art) คือ การ

นำความรู้ศิลปะมาใช้ในระบบงานอุตสาหกรรมและทำการผลิตสิ่งของต่างๆขึ้นให้เป็นประโยชน์ทางการใช้สอย โดยมีคุณสมบัติของการอำนวยความสะดวกสบายหรือความสุขทางกายเป็นหลัก ความรู้หลักของประยุคต์ศิลป์คือ "การออกแบบ" การออกแบบจึงเป็นตัวแปรอันสำคัญที่จะนำมูลฐานต่างๆทางศิลปะมาใช้ในหลักการของการออกแบบ เพื่อนำไปสู่รูปแบบของวัตถุที่จะทำการผลิตได้อย่างสวยงามพอๆกับความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอย ดังนั้นการออกแบบอุตสาหกรรมจึงเป็นตัวแม่บทของงานลักษณะประยุคต์ศิลป์ โดยครอบคลุมลักษณะของงานที่ทำการผลิต แล้วแต่ศักยภาพการผลิตของสังคมและประเทศ

ทัศนศิลป์ประเภทประยุคต์ศิลป์ หรือที่เรียกว่า ทัศนศิลป์ออกแบบ จึงหมายถึงผลงานศิลปกรรมประเภทประยุคต์ศิลป์ที่อาศัยการศึกษาเรียนรู้ การสัมผัสรับรู้ด้วยการเห็นเป็นแกนหลัก การสร้างสรรค์จะมุ่งเน้นถึงประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพและความงามควบคู่กันไป

ทัศนศิลป์ประเภทประยุคต์ศิลป์ แบ่งออกเป็นแขนงต่าง เช่น การออกแบบตกแต่งภายใน การออกแบบนิเทศศิลป์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบเครื่องเคลือบดินเผา เป็นต้น และผู้สร้างสรรค์ทัศนศิลป์ประเภทประยุคต์ศิลป์ เรียกว่า "นักออกแบบ" (designer)

ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ที่มีเป้าหมายสูงสุดคือ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณค่า "สุนทรียภาพ" เป็นสำคัญสุด

2.4 รูปแบบทฤษฎีของทัศนศิลป์

การที่จะวิเคราะห์และหรือวิจารณ์ผลงานทัศนศิลป์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้นั้น ผู้วิเคราะห์วิจารณ์จะต้องตระหนักถึงสาระสำคัญยิ่ง คือ ต้องรู้และเข้าใจถึงรูปแบบทฤษฎีของทัศนศิลป์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ทฤษฎีใหญ่ๆ ดังนี้

2.4.1 ทฤษฎีเลียนแบบนิยม (Imitationalism)

เป็นรูปแบบทัศนศิลป์ที่มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า ศิลปะแนวเหมือนจริง (realism) เป็นรูปแบบทัศนศิลป์ที่แสดงให้เห็นถึงสาระในลักษณะที่เหมือนจริงตามธรรมชาติของวัตถุทั้งหลาย เป็นการแสดงหรือนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวัตถุให้คล้ายคลึงกับความเป็นจริง (realistic presentation) ตามที่ตามองเห็น กล่าวคือ ดูแล้วสามารถรู้ว่าเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร สาระบ่งบอกถึงอะไรบ้าง เป็นรูปแบบที่ง่ายต่อการสัมผัสรับรู้และเข้าใจถึงคุณค่าสุนทรียภาพได้

การเลียนแบบในที่นี้จึงมิใช่การลอกแบบหรือบันทึกธรรมชาติวัตถุต่างๆตามที่ตามองเห็นเพียงเท่านั้น แต่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ยังได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษที่นอกเหนือไปจาก

ความเป็นปกติธรรมดาของวัตถุในธรรมชาติที่พบเห็น ดังคำอธิบายที่ว่า เมื่อศิลปินเขียนภาพทิวทัศน์ เขาไม่ได้มีเจตนาที่จะแสดงหรือบรรยายรูปลักษณะของทิวทัศน์ เขาต้องการบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับทิวทัศน์นั้น ซึ่งอาจหมายถึงอารมณ์หรือการสัมผัสในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่คุณจะมีส่วนร่วมไปกับเขา เมื่อศิลปินได้พบอะไรบางอย่างในทิวทัศน์นั้น เขาต้องการจะสื่อสารสิ่งนั้นไปยังผู้ดู และยังสิ่งที่เขาพบเป็นของใหม่ที่ไม่มีใครเคยพบหรือมีเป็นต้นแบบมากเท่าไร ผลงานนั้นก็ยังมีคุณค่าควรแก่การยกย่องมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้หมายถึงว่า ศิลปินผู้นั้นจะต้องมีความสามารถในการค้นพบความหมาย และมีความสามารถในการแสดงออก ซึ่งจะต้องรวมทั้งความชำนาญในด้านเทคนิคด้วย จึงจะทำให้ผลงานนั้นสื่อความหมายไปยังคนอื่นๆ ได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ (ชลุด นิมเสมอ, 2531)

จากคำอธิบายดังกล่าว พอจะกล่าวได้ว่า ธรรมชาติหรือวัตถุต่างๆ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและปราศจากชีวิต ล้วนแล้วแต่เป็นเพียงสิ่งๆ หนึ่ง ในอันที่จะนำไปสู่แรงบันดาลใจและภาวะการสร้างสรรค์ในแง่มุมต่างๆ อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของศิลปินแต่ละคนเท่านั้นซึ่ง ชลุด นิมเสมอ (2531) ยังได้อธิบายไว้อีกว่า

งานศิลปะแบบรูปธรรมหรือแบบเหมือนจริงเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นในโลก โดยอาศัยรูปทรงจากของจริงในธรรมชาติเป็นจุดบันดาลใจ สิ่งใหม่นี้ก็คือ ความคิดหรือจินตนาการอารมณ์ความรู้สึกหรือความงามที่เป็นธรรมชาติส่วนตัวของศิลปิน สิ่งใหม่นี้คือรูปทรงของธรรมชาติที่ผสมกับบุคลิกภาพของศิลปิน หรือรูปทรงของธรรมชาติที่แปรเปลี่ยนไปตามจุดหมายในการแสดงออกของศิลปินแล้ว

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเชื่อได้ว่า ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานในแนวหรือรูปแบบเลียนแบบนิยมนี้ มิใช่เจตนาเพียงเพื่อจะลอกแบบธรรมชาติ เพราะอย่างน้อยก็มีเหตุผลอยู่ 2 ประการคือ

1. ศิลปะมีภารกิจ 2 อย่าง คือ การเลือกกับการรวมเรื่องราวของธรรมชาติที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปมาไว้ด้วยกัน ดังที่โกยา (Goya) กล่าวว่า ภาพเขียนก็เหมือนบทกวี คือ จิตรกรจะเลือกเอาเฉพาะสิ่งที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของตนมากที่สุด จากสิ่งทั้งหลายบรรดามีอยู่ในโลกมารวมไว้ด้วยกัน ภาพคน(ที่จิตรกรเขียนขึ้น)นั้นจึงเป็นการรวมเอาสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติในมนุษย์ทั้งหลายมาไว้ในรูปของคน อันเป็นคนในฝันคนนั้นเพียงคนเดียว การผสมผสานกันของสิ่งที่เลือกสรรมาแล้วอย่างอิสระนี้เอง ทำให้เกิดเป็นการลอกแบบที่น่าดูน่าชมขึ้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ทำให้จิตรกรหรือศิลปินได้รับการยกย่องว่าเป็นนักประดิษฐ์คนหนึ่ง มิใช่เป็นแต่เพียงนักลอกแบบที่ไร้สติปัญญาเท่านั้น
2. ในขณะที่เขียนภาพ จิตรกรซึ่งมีจินตนาการอยู่เสมออันนั้นมักจะเกิดความนึกคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ อันเป็นลักษณะที่จะช่วยปลุกความรู้สึกในทางสุนทรียะให้เกิดขึ้นแก่คนดูขึ้นมาโดยอัตโนมัติ ตัวอย่างเช่น ในขณะที่จิตรกรกำลังเขียนภาพเหมือนของ เซนต์ ปอล และอเล็กซานเดอร์มหาราช ซึ่งเป็นผู้ที่มีรูปร่างไม่ค่อยน่าดูนักนั้น จิตรกรอาจจะต้องใช้จินตนาการ

อย่างแรงเข้ามาช่วยเพื่อให้ภาพเหมือนของบุคคลสำคัญทั้งสองท่านนี้ มีลักษณะสมกับความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในทางศาสนจักรและในทางอาณาจักร ด้วยการใช้จินตนาการเข้ามาช่วยดังกล่าวนี้เอง จึงทำให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกสนใจภาพเหล่านั้นในเชิงสุนทรียะมากขึ้น (สุเชาว์ พลอยชุม, ม.ป.ป)

สรุปหลักการของทฤษฎีเลียนแบบนิยม คือ ศิลปะที่มุ่งเน้นการแสดงออกซึ่งทักษะความชำนาญทางฝีมือในการสะท้อนข้อเท็จจริงตามที่ตาเห็นเป็นสำคัญ มิใช่เพียงเพื่อการบันทึกสิ่งต่างๆตามที่ตามองเห็นเท่านั้น หากแต่ยังแสดงให้เห็นถึงความชาญฉลาดในการเลือกสรรสิ่งต่างๆและรู้จักนำมาจัดวางหรือแก้ปัญหาบนพื้นระนาบทั้งสองและสามมิติ เพื่อให้เกิดแง่มุมที่งามตามทรรศนะส่วนตัวของศิลปิน การสร้างสรรค์ในแนวนี้ ศิลปินยังสามารถแสดงถึงพลังแห่งความคิดจินตนาการถึงสิ่งต่างๆที่นอกเหนือไปจากวัตถุที่ตามองเห็นได้ คุณค่าแห่งสุนทรียภาพจึงเกิดขึ้นได้จากความไม่ธรรมดาในตัวเอง

2.4.2 ทฤษฎีรูปแบบนิยม (Formalism)

รูปทรงนิยม เป็นผลงานทัศนศิลป์อีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นคุณค่าด้านการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดภายในเฉพาะของศิลปินเป็นด้านหลัก โดยแสดงออกเป็นรูปธรรมด้วยการนำส่วนประกอบพื้นฐานหรือทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ เช่น เส้น สี ลักษณะพื้นผิว พื้นที่ว่าง รูปร่าง รูปทรง เป็นต้น มาจัดวาง หรือแก้ปัญหาบนพื้นระนาบทั้งสองและสามมิติ เป็นการสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการทางด้านการจัดองค์ประกอบ ก่อให้เกิดคุณค่าในตัวผลงานที่สามารถมองเห็นได้บนพื้นผิวของระนาบ เป็นคุณค่าสุนทรียภาพที่ไม่ต้องอาศัยคำอธิบายหรือพรรณนาเล่าเรื่องดังเช่น วรรณคดี ผู้ชมสามารถที่จะซึมซับเอาความงามหรือคุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึกได้โดยอิสระตามพื้นฐานประสบการณ์ รสนิยมของแต่ละบุคคล ลักษณะรูปธรรมของผลงานจะมีลักษณะที่ไม่เหมือนจริงตามที่ตามองเห็น แต่จะมุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ของทัศนธาตุ (visual elements) และหลักการของทัศนศิลป์ (Principles of visual art) คุณค่าของทัศนศิลป์ตามทฤษฎีนี้จึงปรากฏทั้งคุณค่าทางด้านโครงสร้างและคุณค่าที่ปรากฏบนพื้นผิวของระนาบทั้งสองและสามมิติโดยศิลปินเป็นผู้กำหนดและวางแผนเองเป็นสำคัญ

เราพอจะจำแนกแยกแยะผลงานทัศนศิลป์แบบ “รูปแบบนิยม” ออกเป็น 2 แบบอย่างผลงานได้ดังนี้

2.1 รูปแบบนิยมแบบกึ่งเหมือนจริง-นามธรรม (semi-abstract) จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของรูปทรงที่ผ่านการคลี่คลาย ตัดตอน เพิ่มเติม จากธรรมชาติหรือวัตถุต่างๆ คงเหลือไว้ซึ่งสาระสำคัญสุดตามทรรศนะ หรือแนวความคิดของศิลปินที่ได้เลือกสรรแล้ว แต่ลักษณะดังกล่าวผู้ชมยังสามารถดูรู้ว่าเป็นรูปที่มีที่มาหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งใด

2.2 รูปแบบนิยมแบบนามธรรม (abstract) เป็นรูปแบบผลงานที่ศิลปินมุ่งแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดภายในของศิลปินเองเป็นสำคัญสุด งานศิลปะแบบนามธรรมก็คือ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยข้อเท็จจริงหรือรูปทรงที่จำได้หมายรู้

จากธรรมชาติหากแต่เป็นการนำเอาส่วนประกอบมูลฐาน หรือทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ มาจัดวางเพื่อให้เกิดคุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึกขึ้นโดยอิสระจากธรรมชาติแห่งวัตถุตามที่ตามองเห็นทั้งหมด

2.4.3 ทฤษฎีอารมณ์นิยม (Emotionalism)

ผลงานทัศนศิลป์ตามทฤษฎีอารมณ์นิยม ได้มุ่งเน้นคุณค่าการแสดงออกซึ่งความรู้สึกอารมณ์ ความคิดที่มีต่อเหตุการณ์หนึ่งเป็นเฉพาะแล้วสื่อถึงผู้ดู ซึ่งผู้ดูชมสามารถรับรู้กับอารมณ์ที่ปรากฏในงานได้ เช่น แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศอันน่าหดหู่อันเกิดจากการประหารชีวิต ความเจ็บปวด ความโดดเดี่ยว ความตาย เป็นต้น

สุชาติ สุทธิ (2543) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ผลงานศิลปะตามทฤษฎีนิยมแสดงออกทางอารมณ์นั้น หากคุณค่าจากความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ที่ปลูกเร้าผู้ดูในขณะที่สัมผัสได้ผ่านการรับรู้และสู่การตีความ (interpretation)

แบบอย่างผลงานที่มุ่งเน้นการแสดงออกซึ่งคุณค่าทางอารมณ์ดังกล่าว จะปรากฏอยู่ในงานทัศนศิลป์ทุกแบบอย่าง “นับตั้งแต่การนำเสนอด้วยรูปแบบการลอกเลียน ที่เหมือนจริงตามตาเห็น (visual accuracy) เหมือนจริงตามความรู้สึก (visual sensation) หรือเหมือนจริงตามความประทับใจ รวมทั้งการแสดงออกตามอารมณ์แบบนามธรรม จนถึงแบบอย่างผลงานสมัยใหม่ตอนหลัง (post modern) ในปัจจุบันอีกด้วย” (สุชาติ สุทธิ, 2543) ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างแบบอย่างผลงานตามทฤษฎีอารมณ์ดังนี้

1) อารมณ์นิยมรูปแบบเหมือนจริง เป็นการแสดงออกซึ่งรูปแบบที่รับรู้และเข้าใจได้ง่าย สามารถนำผู้ชมให้มีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่ศิลปินต้องการนำเสนอภายในภาพ หรือผลงานนั้นๆ ได้ทันที

2) อารมณ์นิยมรูปแบบนามธรรม เป็นรูปแบบของการแสดงออกที่อิสระ อาจจะมีที่มาจากธรรมชาติ หรืออาจจะเกิดจากความรู้สึกภายในในลักษณะต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น ศิลปินอาจจะแสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกภายในที่เจ็บปวด ความเก็บกดรุนแรง โดยใช้สีเป็นสื่อในการแสดงออกซึ่งความรุนแรง ความฉิวไวของฝีแปรง เนื้อสี เป็นต้น

2.4.4 ทฤษฎีจินตนาการนิยม (Imaginationalism)

เป็นผลงานทัศนศิลป์ที่มีศิลปินได้มุ่งเน้นการแสดงออกซึ่งความคิดความฝันจินตนาการ เป็นศิลปะนิยมสัญลักษณ์ หรืออาจเรียกว่า แบบอุดมคติ เช่น ศิลปะแนวประเพณีไทย หรือ ศิลปะไทย เป็นต้น

สรุปสาระทฤษฎีทัศนศิลป์

สรุปทฤษฎีทัศนศิลป์เพื่อนำไปสู่ความรู้เชิงคุณค่าในประสบการณ์สุนทรียภาพ ดังนี้

ทฤษฎีศิลปะ Art Theory	คุณค่าสุนทรียภาพ Aesthetic Qualities	คุณค่าในเชิงเกณฑ์ Qualitative criteria
1)ทฤษฎีนิยมการเลียนแบบ (Imitational theory)	คุณค่าลักษณะเชิงการพรรณนา (literal qualities) จากที่เห็นหรือได้ยิน หรือทั้งเห็นและได้ยินพร้อมกัน	คุณค่าจากการรับรู้และรู้ว่าเหมือนสิ่งที่เป็นจริง (being real) หรือจากที่รู้และเข้าใจว่าเป็นความจริง (true) คือ ข้อมูลเชิงคุณค่าที่ถูกต้องตามเกณฑ์
2) ทฤษฎีนิยมรูปทรง (Formalistic theory)	คุณค่าลักษณะเชิงการวิเคราะห์ (analytic qualities) จากการเห็นการได้ยินหรือทั้งสองอย่างพร้อมกัน	คุณค่าที่ปะทะการรับรู้โดยตรง อาจเป็นการจัดองค์ประกอบด้วยมูลฐานผ่านหลักการศิลปะหรือผลจากคุณค่าพื้นผิว (either the organization of elements through principles of an effect of surface qualities) คือ ข้อมูลเชิงคุณค่าที่ถูกต้องตามเกณฑ์
3)ทฤษฎีนิยมแสดงออกทางอารมณ์ (Emotionalistic theory)	คุณค่าลักษณะการรับรู้ผ่านการตีความ (perceptual interpretation qualities)	คุณค่าที่เกิดจากการรับรู้และการตีความจากความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ ส่งมาสู่ผู้รับรู้ (idea feeling and emotional qualities) ที่ได้คือข้อมูลเชิงคุณค่าที่ถูกต้องตามเกณฑ์
4) ทฤษฎีคำนวณทางจินตนาการ (Canculative imagination)	คุณค่าของรูปทรงเชิงอุดมคติ และการแสดงออกทางเนื้อหา มีความหมายที่รู้สึกและเข้าใจได้ต่อผู้รับรู้ (idea form and expressive content apprehend by the	คุณค่าเสมือนจริงที่ให้ความรู้สึกและความเข้าใจได้ระหว่างความสัจจริงกับความงามสัมพันธ์กันในห้วงจินตนาการ (sadrasya : equality of likeness through sensible and intelligible

	perciever)	imagination between truth and beauty are interrelated)
--	------------	--

2.5 องค์ประกอบของทัศนศิลป์

องค์ประกอบของทัศนศิลป์ นับเป็นส่วนที่มีสาระสำคัญยิ่งทั้งต่อการศึกษาเรียนรู้และการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ เป็นส่วนที่ต้องศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจลุ่มลึกถึงโครงสร้างลักษณะเฉพาะ รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ความสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรอง ตลอดจนจนส่วนประกอบย่อยต่างๆ จนสามารถนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของทัศนศิลป์ คือ รูปทรง (form) และเนื้อหา (content)

2.5.1 รูปทรง (form)

1) ความหมายของรูปทรง

รูปทรง ในที่นี้หมายถึง รูปแบบ แต่เป็นรูปแบบที่มนุษย์สามารถสัมผัสรับรู้และเข้าถึงได้ด้วยตาหรือการมองเห็น ดังคำกล่าวที่ว่า รูปทรง คือ สิ่งที่มีมองเห็นได้ในทัศนศิลป์ เป็นส่วนที่ศิลปินสร้างขึ้นด้วยการประสานกันอย่างมีเอกภาพของทัศนธาตุ ซึ่งได้แก่ เส้น น้ำหนักอ่อนแก่ของขาว-ดำ ที่ว่าง สี และลักษณะพื้นผิว รูปทรงให้ความพอใจต่อความรู้สึกสัมผัส เป็นความสุขทางตา พร้อมกันนั้นก็สร้างเนื้อหาให้กับตัวรูปทรงเอง และเป็นสัญลักษณ์ ให้ทุกอารมณ์ความรู้สึกหรือปัญญาความคิดที่เกิดขึ้นในจิตด้วย ถ้าจะเปรียบกับชีวิต รูปทรงคือส่วนที่เป็นกาย เนื้อหาคือส่วนที่เป็นใจ รูปทรงกับเนื้อหาจึงไม่อาจแยกจากกันได้ ในงานศิลปกรรมที่ดี ทั้งสองส่วนนี้จะรวมเป็นสิ่งเดียวกัน ถ้าแยกกันความเป็นเอกภาพก็ถูกทำลาย ชีวิตของศิลปะก็ไม่อาจอุบัติขึ้นได้ (ชลุดนิมเสมอ, 2531)

รูปทรงหรือรูปแบบ จึงหมายถึง ส่วนที่สามารถมองเห็นได้ในผลงานทัศนศิลป์ เป็นส่วนที่เกิดจากการรวมตัวกันของทัศนธาตุต่างๆ และประสานสัมพันธ์กันกับหลักการของทัศนศิลป์อย่างเป็นเอกภาพเดียวกัน

2) ความสำคัญของรูปทรง

ดังที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้นว่า ทัศนศิลป์เป็นศิลปะที่มีรูปทรง กล่าวคือ เป็นศิลปะที่มองเห็นหรือสัมผัสได้ด้วยตา รูปทรงของทัศนศิลป์จึงมีความสำคัญในแง่ที่เป็นสื่อกลางที่สามารถเชื่อมโยงให้ผู้ชมหรือผู้สัมผัสกับตัวงานทัศนศิลป์ได้สามารถเข้าถึงตัวคุณค่าสุนทรีย์ภาพในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระที่ปรากฏอยู่ในผลงานงานทัศนศิลป์ และขณะเดียวกัน ตัวรูปทรงเองก็ยังสามารถแสดงถึงความมีอยู่และเป็นอยู่ของสาระตัวคุณค่าสุนทรีย์ภาพด้วยตัวของมันเองได้

3) ส่วนประกอบของรูปทรง

รูปทรงหรือรูปแบบ มีส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นโครงสร้างทางรูป และส่วนที่เป็นโครงสร้างทางวัตถุ

- ส่วนที่เป็นโครงสร้างทางรูป ได้แก่ โครงสร้างที่เกิดจากการรวมตัวของทัศนธาตุต่างๆ เช่น เส้น สี ลักษณะผิว ฯลฯ เข้าด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ ศิลปินบางท่านอาจใช้ทัศนธาตุดังกล่าวแสดงออกซึ่งความงามอย่างอิสระ ด้วยการจัดวางทัศนธาตุให้เหมาะสมลงตัวและสอดคล้องกับเป้าหมายทางจิตใจของตนเองเป็นสำคัญ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาวัตถุสภาวะแวดล้อมรอบข้างข้อเท็จจริงภายนอกจิตมาเป็นตัวกระตุ้นปลุกเร้าหรือตัวนำเรื่องในการแสดงออก

- ส่วนที่เป็นโครงสร้างทางวัตถุ ได้แก่ ส่วนที่เป็นตัววัสดุที่นำมาใช้สร้างผลงาน เช่น สี ปูน ไม้ หิน โลหะ พลาสติก กระดาษ ผ้า ฯลฯ รวมทั้งวิธีการสร้างสรรค์ในแต่ละเทคนิคด้วย เช่น การระบาย การขีดขีด การพิมพ์ การทอ การเชื่อม การตีตะปะ การปั้น การแกะ เป็นต้น นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่าวัสดุหรือวัตถุในแต่ละชนิดนั้น จะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น วัสดุบางอย่างอาจจะใช้สร้างผลงานด้วยวิธีการแบบจิตรกรรมได้ แต่ไม่อาจจะนำไปใช้ในวิธีการแบบประติมากรรมได้ ดังนั้นโครงสร้างทางวัตถุจึงมีความสำคัญแลจำเป็นที่ผู้สร้างสรรค์ต้องศึกษาและเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อความเป็นเอกภาพทางเทคนิควิธีการแสดงออก อันจะนำไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกันกับโครงสร้างทางรูปทรงด้วย

2.5.2 เนื้อหา (content)

1) ความหมายของเนื้อหา

เนื้อหา คือ ส่วนที่แสดงถึงความมีชีวิตจิตใจและความหมายของรูปทรงสามารถสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้ เข้าใจ ช่างชื่นในผลงานที่มองเห็นรูปทรงได้ ก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจแก่ผู้ชมในลักษณะต่างๆ เช่น ความเศร้าโศก ความรัก ความศรัทธา ความมีพลังอำนาจ เป็นต้น อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เช่น ทิวทัศน์ ศาสนา คนสัตว์ สงคราม ซึ่งได้หล่อหลอมกลมกล่อมเวลาให้ศิลปินได้เกิดจินตนาการ เกิดอารมณ์สะท้อนใจ หรือเป็นแรงบันดาลใจแก่ศิลปินในการที่จะสร้างสรรค์

2) ความสำคัญของเนื้อหา

เนื้อหาเปรียบดั่งชีวิต จิต และปัญญา แม้รูปทรงหรือรูปโฉมจะงดงามเพียงใดก็ตาม หากเสียแล้วซึ่งความเป็นเนื้อหาสาระ รูปทรงนั้นก็ไม่ว่าอะไรกับซากศพที่ขาดรสชาติความมีชีวิตชีวา เนื้อหาจึงเป็นส่วนซึ่งบ่งถึงความมีชีวิตอยู่ของสิ่งนั้นๆ โดยเฉพาะรูปทรงในทัศนศิลป์จะ

ขาดเสียมิได้ เพราะนอกเหนือจากรูปทรงจะมีคุณค่าในตัวเองแล้ว รูปทรงยังต้องเป็นสื่อกลางที่ศิลปินใช้แสดงออกซึ่งเนื้อหา สาระ เรื่องราวต่างๆ ตามที่จิตปรารถนา หากรูปทรงกับเนื้อหา สอดคล้องต้องกัน และมีความกระจ่างชัดในประเด็นปัญหาที่น่าเสนอแล้ว ก็จะส่งผลดีต่อการเผยแพร่ให้ผู้ชมได้มีโอกาสสัมผัสรับรู้ หรือเข้าถึงคุณค่าของทัศนศิลป์ได้โดยง่ายยิ่งขึ้น จึงกล่าวเชิงสรุปได้ว่า เนื้อหาที่มีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่ารูปทรง ผลงานทัศนศิลป์ที่ดี มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ได้นั้น จึงควรมีองค์ประกอบหลักที่สมบูรณ์ทั้งในด้านรูปทรง เนื้อหา และการแสดงออกมาที่บริสุทธิ์ใจ อีกทั้งตรงกับใจที่ปรารถนาต้องการอย่างแท้จริง

3) ลักษณะของเนื้อหา

ลักษณะของเนื้อหา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

-เนื้อหากายนอก เป็นการเน้นให้เห็นธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมภายนอกจิตหรือเรื่องตามที่ตาเห็นอย่างชัดเจน เช่น แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติอันเขียวขจีของทุ่งหญ้า ดอกไม้ หรือแสดงให้เห็นถึงความย่อยยับพินาศจากสงคราม เป็นต้น เนื้อหาในลักษณะเช่นนี้มักจะแสดงออกได้ดีและชัดเจนในผลงานแบบเหมือนจริง เพราะง่ายต่อการสื่อสารให้ผู้ชมได้รับสัมผัสและเข้าใจได้

-เนื้อหากายใน เป็นการเน้นการแสดงออกที่อิสระจากธรรมชาติและหรือสิ่งแวดล้อมภายนอกหรือเรื่องตามที่ตาเห็น เป็นการสร้างผลงานที่เน้นภาวะอารมณ์แห่งจิตภายในของตัวศิลปินเองเป็นหลัก ธรรมชาติหรือเรื่องกายนอกเป็นเพียงสื่อต้นคิดหรือแรงกระตุ้นปลุกเร้าเท่านั้น ผลงานทัศนศิลป์ที่เน้นเนื้อหากายในจะให้ผลทางจิตใจแก่ผู้ชมในทันทีที่รับสัมผัส

เนื้อหากายในอาจเกิดจากการประสานสัมพันธ์กันของ สี เส้น รูปร่างรูปทรง พื้นที่ว่าง เป็นต้น โดยแสดงให้เห็นถึงเรื่องราวอารมณ์ ความรู้สึก ที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว ความมั่นคงแข็งแรง ความมีพลังอำนาจ ความสง่างาม ความเศร้าโศก เนื้อหากายในเมื่อผสมกับเนื้อหาทางธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอันเป็นเรื่องกายนอกแล้ว จะทำให้เนื้อหากายนอกเกิดความลึกซึ้งชัดเจน มีพลังอำนาจ มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้ผู้ชม ผู้พบเห็นเกิดอารมณ์สะท้อนใจจากเนื้อหากายใน เนื้อหากายในจึงเป็นเรื่องของความงาม เป็นรูปทรงทางศิลปะ ส่วนเนื้อหากายนอกเป็นความดี เป็นสิ่งที่ผู้คนทั่วไปมักจะประจักษ์ได้ง่ายกว่าเนื้อหากายใน

ฉะนั้นเนื้อหากายในเมื่อประสานสัมพันธ์กับเนื้อหากายนอกแล้ว ก็จะทำให้ผลงานศิลปะชิ้นนั้นๆ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คือมีทั้งความดีและความงามควบคู่กันไป เปรียบเสมือนร่างกายกับจิตใจที่ต้องควบคู่และทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ต่อกัน เมื่อขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป อีกสิ่งหนึ่งก็ยากที่จะดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์

จึงกล่าวได้ว่า ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นหนึ่งๆ ที่ได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าแท้จริงได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นรูปทรงหรือรูปแบบ และส่วนที่เป็นเนื้อหาหรือสาระเรื่องราว หากจะเปรียบเทียบกับคนๆหนึ่ง รูปทรงหรือรูปแบบก็คือส่วนที่เป็นกาย คือส่วนที่เป็นสสารวัตถุที่สามารถชั่ง วัด ตวงได้ในเชิงปริมาณ มีความเป็นรูปธรรมที่มีผลกระทบต่อบุคคลผู้พบเห็นก่อนเป็นเบื้องต้นเมื่อสัมผัสกับชิ้นงานก่อนที่จะก้าวล่วงไปสู่การรับรู้ถึงเนื้อหาเรื่องราว ส่วนเนื้อหาเป็นส่วนที่เปรียบเสมือนจิตวิญญาณ มีความเป็นนามธรรม แม้จะมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่จริงซึ่งจะขาดเสียมิได้ หากร่างกายไร้ซึ่งจิตนั้นคือซากศพ ฉะนั้นผลงานทัศนศิลป์ที่มีคุณค่า และสามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ จึงไม่อาจจะขาดทั้งสององค์ประกอบหลักอันสำคัญนี้ไปได้

2.6 ทัศนธาตุ และหลักการของทัศนศิลป์

2.6.1 ทัศนธาตุ (visual elements)

1) ความหมายของทัศนธาตุ

ทัศนธาตุ หมายถึง ธาตุหรือส่วนประกอบมูลฐานที่สามารถสัมผัสรับรู้ได้ด้วยตาหรือการมองเห็น เป็นธาตุที่ให้คุณค่าที่ปรากฏบนพื้นผิวหน้าของระนาบทั้งสองและสามมิติในงานทัศนศิลป์ (surface qualities) เป็นสิ่งที่ศิลปินใช้สร้างรูปทรงสร้างรูปธรรมเพื่อสื่อสารความรู้สึก อารมณ์ ความคิด จินตนาการ และประสบการณ์แง่มุมต่างๆ

ทัศนธาตุเป็นส่วนประกอบเบื้องต้น ทัศนธาตุเปรียบได้กับตัวแสดง เป็นสื่อหรือเครื่องมือสำหรับศิลปินเพื่อใช้แก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์แสดงออกซึ่งคุณค่าสุนทรียภาพบนพื้นระนาบทั้งสองและสามมิติ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์นี้จะอาศัยสาระสำคัญของการแสดงออกในสองประเด็น คือ ทัศนธาตุและหลักการของทัศนศิลป์ เพราะทั้งสองประการต่างก็ต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกันอย่างเป็นเอกภาพ

2) ทัศนธาตุในทัศนศิลป์

ทัศนธาตุที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทจิตรศิลป์ ได้แก่ เส้น สี พื้นผิว พื้นที่ว่าง รูปร่างและรูปทรง ค่าน้ำหนักอ่อนแก่ เป็นต้น แต่ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดทัศนธาตุเพื่อทำการศึกษาและสร้างสรรค์ไว้เฉพาะ สี เส้น และรูปทรง เท่านั้น

2.6.2 หลักการของทัศนศิลป์ (principles of visual art)

1) ความหมายของหลักการของทัศนศิลป์

หลักการของทัศนศิลป์ หมายถึง ส่วนที่เป็นผลลัพธ์อันเกิดจากการก่อตัวหรือ การแสดงตัวของของทัศนธาตุ โดยมีศิลปินเป็นผู้ใช้หรือผู้กำกับการแสดงตัวของทัศนธาตุ ผลจาก การแสดงตัวดังกล่าว จะเป็นตัวชี้บ่งเองว่าผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนั้นมีคุณค่าสุนทรียภาพจริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นใด หากมีผลรวมจากความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา กับรูปทรง ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ที่เป็นไปอย่างมีเอกภาพแล้ว ก็เชื่อได้ว่าผลงานชิ้นนั้นๆ ย่อมมีคุณภาพมีคุณค่าอันน่าเชื่อถือยอมรับด้วยผลงานได้กำเนิดเกิดขึ้นอย่างมีรากฐานที่มาของ ความรู้ ทฤษฎี และมีหลักการที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วนั่นเอง

2) หลักการของทัศนศิลป์

หลักการของทัศนศิลป์ที่สำคัญๆ เช่น ความกลมกลืน ความสมดุล การเน้น ความแปรเปลี่ยน ส่วนสัดส่วน จังหวะ เป็นต้น ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนด ตัวหลักการทัศนศิลป์ที่จะต้องทำการวิเคราะห์ไว้เฉพาะเรื่อง ความกลมกลืน ความสมดุล ความ แปรเปลี่ยน และการเน้น

-ความกลมกลืน (Harmony) ความกลมกลืนหมายถึง การประกอบกัน ของทัศนธาตุที่เป็นไปในลักษณะเหมาะสมเจาะลงตัว คล้ายคลึง เชื่อมโยงประสานกันจนเป็นหนึ่ง เดียวกัน ความกลมกลืนจึงอาจจะเกิดจากการแสดงตัวของทัศนธาตุที่เหมือนกัน ซ้ำกัน หรือเกิด จากทัศนธาตุที่ต่างชนิดกัน แต่อยู่ในภาวะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เป็นต้น

ลักษณะของความกลมกลืน สามารถจำแนกออกได้ดังนี้ (1) ความกลมกลืน ด้วยบรรยากาศเดียวกัน เป็นความกลมกลืนที่เกิดจากการครอบคลุมของสีใดสีหนึ่งทั่วทั้งภาพ (2) ความกลมกลืนด้วยทัศนธาตุชนิดเดียวกัน ที่เชื่อมโยงและประสานเข้าด้วยกัน (3) ความกลมกลืน ด้วยทัศนธาตุต่างชนิดกัน แต่เชื่อมโยงประสานเป็นหนึ่งเดียวกัน

-ความสมดุล (Balance) ความสมดุลโดยทั่วไปหมายถึง ความสมมาตร หรือจุดศูนย์ถ่วง (gravity) การถ่วงน้ำหนัก หรือแรงปะทะที่เท่ากัน พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, (บก.), 2541) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการแสดงออกให้ เห็นน้ำหนักที่เท่ากันในความรู้สึกโดยใช้สี เส้น องค์ประกอบ แสง-เงา ความใกล้ไกล เพื่อให้ภาพมี น้ำหนักสมดุลกัน ไม่เอียงหนักหรือเบาไปข้างใดข้างหนึ่ง ชลูด นิ่มเสมอ อธิบายไว้ว่า ความสมดุล เป็นกฎเกณฑ์อันหนึ่งของเอกภาพ หมายถึง การถ่วงน้ำหนักที่เท่ากันสองข้างของสิ่งของหรือ รูปทรง ดุลยภาพเกิดจากการถ่วงดุลของสิ่งที่ขัดแย้งกัน และจากการรวมตัวหรือการซ้ำของสิ่งที่ เหมือนกันทั้งสองข้าง (ชลูด นิ่ม เสมอ, 2531) สุชาติ สุทธิ อธิบายว่า คือความคงที่โดยธรรมชาติ หรือความมั่นคงทางความรู้สึก (Balance is natural or sensible equilibrium) (สุชาติ สุทธิ, 2535)

ความสมดุลในทางทัศนศิลป์จึงหมายถึง ความเท่ากันในความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายใต้กรอบแนวความคิด กรอบภาพของสิ่งๆนั้น ซึ่งอาจจะเป็นความเท่ากันของสิ่งที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันทั้งซ้ายกับขวา บนกับล่าง และหน้ากับหลัง เป็นต้น

-ความแปรเปลี่ยน (Variation) ความแปรเปลี่ยนหรือความหลากหลาย หมายถึง การประกอบกันหรือการประสานเชื่อมโยงกันระหว่างทัศนธาตุต่างๆที่มีความแตกต่างกัน อาจจะใช้ขนาด ทิศทาง ค่าน้ำหนัก สีเส้นของรูปทรง บรรยากาศที่ปรากฏ ความแปรเปลี่ยนจึงเป็นอีกลักษณะหนึ่งของการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ให้มีความหลากหลาย ไม่ซ้ำซาก นำเป้าหมายต่อการสัมผัสรับรู้ของผู้ชม

-การเน้น (Emphasis) การเน้นหมายถึง การให้ความสำคัญต่อจุดใดส่วนใดของผลงานทัศนศิลป์เป็นพิเศษหรือเป็นส่วนสาระสำคัญ การเน้น จึงก่อให้เกิดจุดเด่นหรือส่วนที่เป็นประธาน และส่วนประกอบ ซึ่งแม้ทั้งสองส่วนจะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่ต่างก็ต้องเกื้อหนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน

2.7 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์

การสร้างสรรค์ถือเป็นภารกิจสำคัญยิ่งของความเป็นมนุษยชาติ เพราะการสร้างสรรค์จะนำมาซึ่งสิ่งใหม่ที่ดีกว่า ก้าวหน้ายิ่งกว่า สังคมใดประเทศใดที่มีการสร้างสรรค์มาก ก็เชื่อได้ว่าสังคมประเทศนั้นจะมีความก้าวหน้ารุ่งเรือง

2.7.1 ความหมายของการสร้างสรรค์

พจนานุกรม อังกฤษ - ไทย (ฉบับใหม่) (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, (บก.), 2541) ได้ให้ความหมายของการสร้างสรรค์ไว้ว่า หมายถึง 1. การปั้น (ขึ้น) การแต่ง การสร้างสรรค์ การสร้าง การประพันธ์ การเกิด (ความวุ่นวาย) การมอบบรรดาศักดิ์ : Creation of peers การแต่งตั้งบรรดาศักดิ์ตระกูลสูงศักดิ์ใหม่เพิ่มขึ้น (เป็นวิธีการอีกอย่างหนึ่งที่รัฐบาลอังกฤษใช้มาพิชิตการขัดขวางของสมาชิกรัฐสภา) 2. สิ่งที่สร้างสรรค์ ผลงานทางประดิษฐ์ ผลงานทางด้านการประพันธ์ (หมายถึง ผลงานทางศิลปวรรณคดีหรือเสื้อผ้าอาภรณ์) 3. สรรพสิ่งในสากลโลก จักรวาล 4. การสร้างโลก ("คัมภีร์" คริสต์ศาสนา)

การสร้างสรรค์ หมายถึง การกระทำ หรือกระบวนการของการสร้างสรรค์ อันเป็นสิ่งที่ยังบอกถึงทักษะ หรือความสามารถพิเศษ เช่น การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ วรรณกรรม (Jonathan, 1995)

การสร้างสรรค์ หมายถึง (Ruse, 1988) 1. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมอันยิ่งใหญ่ 2. สรรพสิ่งและจักรวาล 3. ผลงานของมนุษย์ หรือผลงานอันเกิดจากสมองของมนุษย์

เป็นส่วนหนึ่งของจินตนาการ เช่น การสร้างสรรค์ผลงานของนักกวี นักศิลปะ นักออกแบบ นักประพันธ์ และนักแสดง เป็นต้น

การสร้างสรรค์ หมายถึง การกระทำ การปฏิบัติการ หรือการสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษบางประการหรือหลายๆประการที่แตกต่างที่แตกต่างไปจากการสร้างหรือการกระทำโดยทั่วไป กล่าวคือ ต้องแสดงถึงความเป็นสิ่งใหม่ ที่ไม่ซ้ำแบบใครหรือไม่เคยมีปรากฏมาก่อน ต้องแสดงถึงลักษณะบุคลิกภาพที่บ่งบอกถึงแบบฉบับ ต้องแสดงถึงความเป็นอิสรภาพจากกฎเกณฑ์จารีตประเพณีกรอบความคิดทฤษฎีลัทธิที่ขังขัง ต้องเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางปัญญาจิตใจ และมีประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ

การสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ก็เช่นเดียวกัน ศิลปินที่จะมีศักยภาพมีความสามารถสูงได้นั้น จำต้องตระหนักคิดในสาระและอิสรภาพแห่งตนอยู่เสมอ ศิลปินจำเป็นต้องใช้ปัญญาเป็นตัวนำ ตัวบอก ตัวกำหนดพฤติกรรมด้วย มิใช่ใช้เพียงแค่จินตนาการ ความเพ้อฝัน อารมณ์ เป็นต้น ส่วนทักษะฝีมือนั้นเป็นเพียงแรงงานที่เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่พึงมีและจะขาดเสียมิได้ที่เดียวเช่นกัน ดังคำกล่าวของท่านพระครูปิฎกที่ว่า (พระธรรมปิฎก, 2539) "การสร้างสรรค์ทางศิลปะ จึงเป็นความอยากทางปัญญาที่มีผลเกื้อกูลต่อมนุษย์โดยตรง เป็นพฤติกรรมแห่งการแสวงหาความรู้ที่อาศัยความรู้ คือ ปัญญาเป็นฐาน ในทางศาสนาเรียกว่า ฉันทะ"

จึงพอสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์มีความหมายในสองประเด็นใหญ่ๆ คือ หมายถึง การคิดค้น หรือการกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นโดยที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนว่าเคยมีสิ่งนั้นมาก่อนในโลก และหมายถึงการนำเอาสิ่งที่มีอยู่แล้วมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาเพื่อให้เกิดคุณค่าเกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ยุคปัจจุบันและอนาคตมากยิ่งขึ้น

2.7.2 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์

การสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ เป็นการค้นหารูปทรงที่มีคุณค่า มีความสำคัญ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการสร้างสรรค์ เป็นการปฏิบัติการที่เป็นกระบวนการ เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปทรงใหม่หรือสิ่งใหม่ทางทัศนศิลป์ที่มีลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ และมีความเป็นต้นแบบหรือต้นฉบับ (originality) ที่มีเอกภาพ

การสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ในที่นี้ จะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนของทัศนศิลป์ประเภทจิตรศิลป์เท่านั้น ซึ่งกระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสร้างสรรค์งานศิลปะในสาขาอื่นๆ กล่าวคือ ศิลปินในฐานะผู้สร้างสรรค์ต้องมีระบบทางความคิดทางปัญญา โดยเฉพาะการเตรียมการด้านต่างๆที่มีความพร้อมเพียงพอ และมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ผลงานที่ปรากฏออกมาจึงจะเป็นไปอย่างมีทิศทาง และบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ผลงานที่ดีมีคุณค่าสูงนั้นจะต้องใช้เวลาระบบขั้นตอนในการสร้างสรรค์ที่ยาวนานเสมอไป ตรงกันข้าม ผลงานที่ดีเด่นอาจใช้เวลาเพียงน้อยนิดในการสร้างสรรค์ก็เป็นได้ เพราะ

ศิลปินบางท่านอาจจะมี การจัดลำดับความคิดอารมณ์ความรู้สึกตลอดจนการเตรียมการด้านต่างๆ ไว้ภายในจิต และพร้อมที่จะแสดงออกมาอย่างฉับพลันทันที อย่างไรก็ตามในมิติทางวิชาการผู้สอนและผู้เรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ของศิลปินด้วย มิใช่ชื่นชมเพียงผลลัพธ์ที่ปรากฏเป็นผลงานเท่านั้น ซึ่งในทางวิชาการศิลปกรรม สามารถที่จะจำแนกแยกแยะถึงขั้นตอนหรือกระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ได้ดังนี้

1) แรงบันดาลใจ (Inspiration)

เป็นขั้นตอนแรกที่ศิลปินได้พบเห็นหรือสัมผัสกับวัตถุหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือที่คิดฝันจินตนาการขึ้นเอง กล่าวคือ เป็นการรับสัมผัสสิ่งเร้าจากภายนอกและหรือภายในจิต ทำให้ศิลปินเกิดความรู้สึกอารมณ์ร่วม นำไปสู่ความประทับใจในสิ่งนั้นๆ ตัวอย่างเช่น ศิลปิน ก. ได้ตระเวนเที่ยวชมศึกษา วัด โบสถ์ วิหาร สถานโบราณวัตถุต่างๆ ณ สถานที่แห่งหนึ่ง ศิลปิน ก. ได้เกิดความรู้สึกสนใจในความงามของโครงสร้างสถาปัตยกรรมไทย ภาพผนังโบสถ์ อันมีลักษณะเฉพาะ พร้อมกันนี้ยังได้พินิจเห็นจังหวะของแสงและเงาที่สาดส่องตกทอดบนผนังโบสถ์ ภายใต้โครงสร้างสถาปัตยกรรมไทยอันงดงามยิ่งนั้น ทำให้ศิลปิน ก. ได้ศึกษาเรียนรู้ในสิ่งดังกล่าวอย่างละเอียดลุ่มลึกและได้ก่อให้เกิดความประทับใจขึ้น อันเป็นต้นเหตุที่มาของแรงบันดาลใจให้กับศิลปิน ก. ในการครุ่นคิดเพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ต่อไป ขั้นตอนนี้ จึงเป็นขั้นตอนของการปะทะระหว่างโลกภายในกับโลกภายนอก หรือเป็นการสัมผัสรับรู้ทางความรู้สึกอารมณ์ที่มีต่อสิ่งทั้งหลายทั้งปวง จึงเป็นขั้นตอนของความรู้สึกอารมณ์โดยตรง โดยมีต้องอาศัยความเป็นเหตุผลใดๆ

2) แนวความคิด (Conception)

ขั้นตอน "แนวความคิด" ในการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์นั้นถือเป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ พินิจพิจารณากลับกรองสิ่งที่ศิลปินมีความสนใจหรือประทับใจเป็นพิเศษ เป็นการตั้งคำถามต่อสิ่งๆ นั้นอะไรคือสิ่งที่ตัวเองประทับใจในสิ่งๆ นั้น มันอยู่ตรงไหน อะไรบ้าง มันมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง และมันให้ผลทางความรู้สึกอารมณ์ความคิดในแง่มุมใด เป็นต้น ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนของการเลือกสรรคัดกรองเอาเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญและทรงคุณค่าที่เป็นต้นเหตุแห่งความประทับใจในสิ่งนั้นๆ ตัวอย่างเช่น ศิลปิน ก. ได้พินิจพิจารณากลับกรองอารมณ์ความรู้สึกความคิดของตนเองและสามารถหาคำตอบหรือสรุปได้ว่า สิ่งที่ตนประทับใจจริงๆ จนทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างผลงานทัศนศิลป์ก็คือ ความงามของแสงที่สาดส่อง เล็ดลอดและตกทอดทาบบนผิวของวัตถุ เช่น ผนัง เสา พื้นของโบสถ์ เป็นต้น อย่างมีจังหวะลีลาที่สวยงามลักษณะของแสงที่สาดส่องเข้ามานั้น เมื่อตกกระทบบนวัตถุใด ก็จะทำให้เกิดรูปร่างรูปทรง เกิดบรรยากาศแห่งสีส้มของแสงและเงาขึ้น และจะมีรูปลักษณะที่เป็นไปตามลักษณะของโครงสร้างและพื้นผิวของวัตถุต่างๆ แนวความคิดของศิลปิน ก. จึงน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ "จังหวะของแสงและเงา" จังหวะของแสงและเงาจึงหัวข้อใหญ่หรือชื่อเรื่องของการที่จะสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ขั้นตอน

นี่จึงเป็นการวิเคราะห์ที่ต้องอาศัยความคิด ความเป็นเหตุผล หรือการรู้จักจำแนกแยกแยะข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่ปรากฏให้เห็น

3) ภาพร่างความคิด (Sketch idea)

ภาพร่างความคิดหรือรูปความคิด หรือภาพเสกิตนั่นเอง คือความคิดย่อยๆ ที่สามารถมีหลายลักษณะหลายชั้นงานเสกิตภายใต้แนวความคิดหนึ่งๆ ถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ศิลปินได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกอารมณ์จินตนาการที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างเป็นรูปธรรม แต่ยังมีใช้ตัวผลงานที่สำเร็จสมบูรณ์ หากแต่เป็นเพียงภาพร่างความคิด การทดลองทางความคิดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องตรงกับแนวความคิดที่วางไว้ การร่างภาพความคิดดังกล่าว จะทำให้ความคิดย่อยซึ่งมีอยู่มากมายภายใต้แนวความคิดหนึ่งจะค่อยๆ ปรากฏถึงความคมชัดชัดเจนแน่นอนมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นภาพร่างจึงอาจมีหลายภาพ หลายความคิด หรือหลายแบบที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ภาพร่างแต่ละภาพมีความแตกต่างกัน แม้จะอยู่ภายใต้หัวข้อ ชื่อเรื่อง หรือแนวคิดเดียวกันก็ตาม

จึงกล่าวได้ว่า ภายใต้หนึ่งแนวความคิด จะสามารถประกอบไปด้วยหลายๆ ภาพร่างความคิด แต่ละภาพร่างความคิดก็จะมีรูปลักษณะที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม การทำภาพร่างก็มีผลดี เช่น 1. ในขณะที่ศิลปินกำลังทำภาพร่างอยู่นั้น ศิลปินจะมีความเป็นอิสระในการที่จะคิดและกระทำในลักษณะลองผิดลองถูกได้ หากเกิดข้อเสีย ก็สามารถแก้ไขได้ง่าย ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานที่สำเร็จสมบูรณ์ 2. ทำให้ศิลปินได้รับรู้ว่า รูปร่าง รูปลักษณะจะสอดคล้องเหมาะสมกับแนวความคิดความปรารถนาแห่งจิตใจของตนเองและจะมีปัญหาในการถ่ายทอดเป็นรูปธรรมในผลงานจริงได้จริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด 3. การทำภาพร่างจำนวนมากขึ้น จะทำให้ศิลปินมีโอกาสคัดเลือกภาพร่างขึ้นที่ดีที่สุดเพื่อนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานจริงได้มากยิ่งขึ้น กรณีนี้จะส่งผลดีต่อคุณภาพของผลงานเป็นสำคัญ 4. จะทำให้ศิลปินเกิดความคิดแบบแตกกระจาย (divergence thinking) เป็นไปอย่างหลากหลายทิศทางมาก ส่งผลให้มีปรากฏภาพร่างทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมากขึ้น ง่ายสะดวกและมีโอกาสที่จะเลือกเอาชิ้นงานภาพร่างที่ดีที่สุดได้ จะเห็นได้ว่าเพียงหนึ่งแนวความคิดของศิลปิน ก็สามารถสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานภาพร่างความคิดได้อย่างมีสิ้นสุด

ศิลปิน ก. มีแนวความคิดเกี่ยวกับ "จังหวัดของแสงและเงา" โดยมีวัตถุหรือข้อเท็จจริงภายนอกอันได้แก่ สถาปัตยกรรมไทย ภาพจิตรกรรมไทย เป็นต้น เป็นจุดเริ่มต้นของแรงบันดาลใจ มีความคิดย่อยหรือภาพร่างเป็นตัวแทนหรือต้นแบบของผลงานจริงที่สอดคล้องกับแนวความคิดดังกล่าว

ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของศิลปินนั้น ภาพร่างความคิดจะถูกแปรเปลี่ยน ตัดทอน คลี่คลาย เพิ่มเติม และพัฒนาทั้งด้านรูปแบบรูปลักษณะ จนกว่าศิลปินจะเห็นว่าภาพร่างความคิดได้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกหรือแนวความคิดเป็นอย่างดีแล้ว

จึงจะทำการคัดเลือกภาพร่างจากจำนวนหลายๆชิ้น เพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคในขั้นตอนต่อไป

4) เทคนิคและวิธีการแสดงออก (Techniques & Method)

- วิธีการแสดงออก เป็นขั้นตอนที่จะพิจารณาว่า ภาพร่างที่ร่างไว้ในแต่ละภาพ และได้คัดสรรไว้แล้วนั้น ควรใช้วิธีการแสดงออกด้วยวิธีการใดจึงจะเหมาะสมสอดคล้องต้องกัน และสะดวกหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุดในการที่จะสร้างเป็นผลงานจริง วิธีการแสดงออกทางทัศนศิลป์ สามารถจำแนกออกได้ดังนี้ 1. วิธีการแสดงออกแบบสองมิติ ได้แก่ วิธีการด้านจิตรกรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย เป็นต้น 2. วิธีการแสดงออกแบบสามมิติ ได้แก่ ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เครื่องเคลือบดินเผา เป็นต้น 3. วิธีการแสดงออกแบบสื่อประสม เป็นวิธีการที่ศิลปินได้ใช้สื่อวัสดุ ตั้งแต่หลายๆอย่างมาประกอบกันจนเกิดเป็นชิ้นงานทัศนศิลป์ขึ้น นับเป็นวิธีการแสดงออกที่อิสระในการเลือกใช้วัสดุ สื่อ หรือเครื่องมือ หรือแม้กระทั่งสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์ผลงาน

- เทคนิค คือ สื่อหรือวัสดุที่ศิลปินเลือกใช้เพื่อการแสดงออกซึ่งคุณค่าสุนทรีย์ภาพโดยตรง หรือเป็นตัวกลางที่จะสื่อถึงความรู้สึกอารมณ์ ความคิด จินตนาการของศิลปิน เป็นสำคัญ เช่น ถ้าใช้วิธีการแสดงออกแบบสองมิติ จิตรกรรม ก็พิจารณาว่าควรจะใช้เทคนิคอะไร เพื่อเป็นสื่อกลางของการแสดงออก เช่นจะใช้เทคนิคสีน้ำ สีน้ำมัน สีอะครีลิก เป็นต้น ถ้าใช้วิธีการแสดงออกแบบสามมิติ ประติมากรรม ก็ต้องพิจารณาว่าควรจะใช้เทคนิคอะไร เพื่อเป็นสื่อกลางของการแสดงออก เช่น ปูน ไม้ เหล็ก พลาสติก เรซิน เป็นต้น

5) การแสดงออก (Expression) ซึ่งตัวผลงานจริง

ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ประเภทจิตรศิลป์ การแสดงออกซึ่งตัวผลงานจริงขึ้นสมบูรณ์ จะต้องสอดคล้องกับกับแนวความคิดที่ตั้งไว้ ภาระหน้าที่ของศิลปินในการสร้างสรรค์ในขั้นตอนนี้สุดท้ายคือ การได้ปลดปล่อยหรือแสดงออกซึ่งพลังแห่งอารมณ์ความรู้สึก ความคิด สติปัญญา จินตนาการ ที่มีต่อสิ่งใดๆตามที่ได้เลือกสรรไว้แล้ว อย่างทรงพลังและเป็นไปอย่างมีเอกภาพ เป็นการแสดงออกในลักษณะของการเปลือยใจหรือจริงใจกับสิ่งที่ตนเองรู้สึกและแสดงออก หรือตรงกับที่จิตต้องการแท้จริง ส่วนผลงานที่สร้างขึ้นจะมีคุณค่ามากน้อยจริงหรือไม่เพียงใด ผู้ชม นักวิจารณ์ศิลปะ นักวิชาการศิลปะ ย่อมอิสระที่ศึกษา วิพากษ์วิจารณ์ไปตามทฤษฎีตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ในบางครั้งบางโอกาส ศิลปินอาจจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดไว้ในใจแล้วว่า จะสร้างงานประติมากรรมสักชิ้น แล้วจึงไปหาสื่อที่จะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ตามกระบวนการสร้างสรรค์ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งการกำหนดวิธีการไว้ก่อนนั้น อาจจะเป็นสิ่งกั้นขวางความคิดของศิลปิน เพราะโดยธรรมชาติแล้วการร่างภาพ ความคิดของศิลปินมักจะเป็นไปอย่างอิสระอยู่แล้ว สิ่งที่เราคิดแล้วร่างเป็นภาพขึ้นมาอาจจะ

แง่มุมที่แปลกใหม่ สวยงาม และมีคุณค่าน่าสนใจ แต่ไม่อยู่ในวิธีการที่เรากำหนดไว้ก่อน เราจึงมองผ่านแง่มุมที่ไม่ธรรมดาไปอย่างน่าเสียดาย

ในกระบวนการสร้างสรรค์ครั้งนี้ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ที่มุ่งเน้นการแสดงออกซึ่งคุณค่าสุนทรียภาพเป็นสำคัญ หมายถึงการสร้างสรรค์โดยใช้ทัศนธาตุอันได้แก่ สี เส้น และรูปทรง เป็นตัวแสดงออกซึ่งคุณค่าสุนทรียภาพ

2.8 โนรา : แหล่งบันดาลใจสู่การสร้างสรรค์

ด้วยโนราเป็นการละเล่นพื้นบ้านอันเป็นวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในภาคใต้ โนราจึงเป็นศิลปะการแสดงที่มีคุณลักษณะพิเศษ มีลักษณะเด่นเฉพาะทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม ในทางรูปธรรมโนราเป็นการแสดงที่สื่อให้เห็นถึงพลังแห่งจังหวะจะโคนของการเคลื่อนไหว ในทางนามธรรม ในขณะที่มีการแสดงโนรา ทั้งสิ่งที่ปรากฏให้เห็น เสียงที่ได้ยิน ล้วนให้บรรยากาศที่เข้มข้น ทรงพลัง สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า สภาพภูมิศาสตร์ของภาคใต้ ดินฟ้าอากาศร้อนจัด ฝนตกชุก ลมมรสุมแรง พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้ส่งอิทธิพลให้ชาวภาคใต้มีอุปนิสัยแข็งกร้าว บึกบึน มีท่วงท่าแกร่งข่มความอ่อนโยน มีความเฉียบขาดข่มความอ่อนหวานและการผ่อนปรน สาเหตุเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การละเล่นพื้นเมืองของภาคใต้ เด่นที่การสื่อความคิดและความรู้สึกด้วยภาษาที่ซับซ้อนเป็นบทกลอน เน้นที่ลำนำ และจังหวะ เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการละเล่นส่วนมากจึงเป็นเครื่องตี ไม่นับเครื่องดีดสีเหมือนภาคอื่นๆ ลีลาการออกท่าร่ายรำจึงฉับไว ดังเช่นท่าร่ำของโนราเป็นอาทิ การยกย้ายท่าร่ำ การชดมือชดแขน ก้าวขา การเคลื่อนไหวลำตัว เหล่านี้ล้วนเป็นไปตามจังหวะทับและกลอง (สุริวงค์ พงศไพบลย์, 2528) โนรา เป็นการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ประเภทหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุปนิสัยใจคอของผู้คนในท้องถิ่นและธรรมชาติของภาคใต้ได้ค่อนข้างชัดเจน ทั้งดนตรีที่ใช้เล่นที่กระชับเร้าใจ ลักษณะท่าทางการร่ายรำที่กระชับรับกับจังหวะกลอง และบทกลอนที่ขับเป็นลำนำ ล้วนมีเสียงสูงเหมือนการกู่ตะโกนอยู่ริมทะเล สอดรับกับเสียงทุ้มต่ำของลูกคู่ ที่เปรียบเสมือนเสียงคลื่นซัดเข้าหาฝั่ง มีกลองเป็นตัวเดินจังหวะสอดรับกับบทขับลำนำวรรคลง (มณฑิตา สังขรัตน์, 2547) หรือตั้งคำให้สัมผัสของโนราจิดน (จิดน ฉิมพงษ์) ที่ว่า สังเกตได้จากเสียงดนตรีของโนรา จะมีลักษณะตั้งแต่กระแทกรุนแรง ไปจนถึงแผ่วเบา แล้วค่อยๆกระแทกรุนแรง มีลักษณะเหมือนคลื่นทะเลซัดฝั่ง (2559, มีนาคม 19) เมื่อรูปธรรมและนามธรรมเป็นเอกภาพเดียวกัน ความเป็นคุณลักษณะเฉพาะของโนราก็บังเกิดขึ้น

ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้มุ่งนำเอาภาพอันประทับใจที่มีต่อโนรา โดยเฉพาะในส่วนของจังหวะจะโคนของการเคลื่อนไหวของโนราในท่าร่ำต่างๆ เช่น ท่าร่ำเขาควาย ซึ่งโนราจิดนได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ท่าเขาควาย” ถ้าเป็นโนราสายขุนอุปถัมภ์ โนราพุ่มทewa ก็คือท่าฉาก ที่เรียกว่าท่าเขาควายเพราะมีวงโค้งเหมือนเขาควาย เป็นท่าที่เคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย มันจึงได้พลัง ท่าฉาก ท่าวง ท่าเขาควาย จึงเป็นท่าเดียวกัน (2559, มีนาคม 19)

และลวดลายของเครื่องแต่งกายของโนรา เป็นต้น ผู้สร้างสรรค์ได้นำเอาสิ่งดังกล่าวมาเป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงออกในรูปลักษณะของผลงานทัศนศิลป์ประเภทจิตรศิลป์ ภาพความประทับใจในโนราจึงเป็นรากเหง้าหรือจุดกำเนิดแห่งแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรคครั้งนี้ขึ้น “โนรา” จึงเป็นวิถี (mean) ที่ปลูกเร้าให้บังเกิดการสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (end) อันหมายถึงคุณค่าสุนทรีย์ภาพที่เกิดจากการแสดงตัวของทัศนธาตุสำคัญคือ สี เส้น และรูปทรงอันเป็นผลงานทัศนศิลป์ที่ทรงคุณค่ายิ่งที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในมิติของสำนึกคิดเชิงคุณค่าทางจิตใจได้ต่อไป

2.9 งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

ธีระยุทธ พรหมดี (พ.ศ. 2552 : บทคัดย่อ) ได้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ เรื่อง โนรา และวิถีชีวิต ผลงานได้สะท้อนให้เห็นว่า “ได้นำเอาแรงบันดาลใจจากวิถีชีวิตครอบครัวที่กลมกลืนกับวิถีโนรามาสงออกในลักษณะของการผสมผสานระหว่างรูปร่าง รูปทรงธรรมชาติกับลวดลายผ้า เครื่องแต่งกายโนรา เพื่อแสดงความคิด อารมณ์ และความรู้สึก รวมถึงจิตวิญญาณ ด้วยท่วงทีลีลาจากความเคลื่อนไหวในลวดลายและการใช้สีในเชิงของจิตรกรรมแนวประเพณีไทย”

นัฐฐา สังการ (พ.ศ. 2556 : บทคัดย่อ) ได้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ เรื่อง ความประทับใจจากพลังลึกลับของโนรา ผลงานได้สะท้อนให้เห็นว่า ผลงานชิ้นที่ 1,2,3 ได้สะท้อนถึงความลึกลับ ความศรัทธาต่อพรานโนราที่มีความขลังและอาถรรพ์ของความน่ากลัวซ่อนเร้น ที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ ผลงานชิ้นที่ 4,5 ได้สะท้อนถึงการนับถือและการบูชาเคารพบรรพบุรุษต่อเครื่องทรงโนราและพรานโนราที่มีความเชื่อมาตั้งแต่อดีต และยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในภาคใต้ โดยภาพรวมได้ชี้ให้เห็นว่า แม้อะไรในปัจจุบันจะปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ในอีกมุมหนึ่งของความเชื่อและศรัทธาในความลึกลับที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ยังคงคลุมเครือ แสดงความขลัง และยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนปักษ์ใต้ที่ไม่หนีห่างยุคสมัย

พรพรหม ชาววัง (2539 : บทคัดย่อ) ได้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ เรื่อง จินตนาการจากประสบการณ์วัยเด็กในสังคมชนบท ผลงานสร้างสรรค์ได้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวของสภาวะจิตและประสบการณ์ส่วนตัวต่อธรรมชาติและ ความผูกพันกับโลกภายใน โดยมีแรงบันดาลใจจากเรื่องราวในอดีตและความทรงจำในวัยเด็ก

ศิริก้อย แซ่ฉั่ว (2549 : บทคัดย่อ) ได้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ เรื่อง วัตถุแห่งความผูกพัน ผลงานสร้างสรรค์สะท้อนให้เห็นว่า วัตถุต่างๆที่มีความหมายและความผูกพันในวิถีชีวิต เมื่อนำมาเป็นสื่อเพื่อสร้างสรรค์และแสดงออกในเรื่องราวความผูกพันระหว่างคนกับวัตถุที่เป็นสื่อระหว่างคนกับคน เพื่อแสดงให้เห็นถึงด้านหนึ่งของวัตถุที่เป็นเสมือนตัวแทนคุณค่าต่อชีวิตและคุณค่าทางจิตใจที่งดงาม

ศิริชัย พุ่มมาก (2552 : บทคัดย่อ) ได้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ เรื่อง วิถีชีวิตพื้นถิ่นปักษ์ใต้ ผลงานสร้างสรรค์ได้สะท้อนให้เห็นถึง เรื่องราวอันเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมอันหลากหลายของผู้คนในสังคมภาคใต้ปัจจุบัน ที่ยังคงดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันอย่างอบอุ่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง “สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันเทิงจากโนรา” ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสร้างสรรค์(Creative Research Methodology) อันเป็นวิธีการเชิงคุณค่าที่มุ่งเน้นการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์เป็นสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณค่าสุนทรียภาพ(Aesthetic)เชิงประจักษ์ในรูปลักษณะของผลงานสร้างสรรค์ ร่วมด้วยการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์อย่างมีกระบวนการ โดยการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้หลักคิดทฤษฎีการวิเคราะห์ของยีน มิตต์เลอร์(Gene Mittler)และแนวคิดเชิงวิเคราะห์ของชูลุด นิมเสมอ เป็นแนวทางการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ มีดังนี้

3.1.1 เอกสารค้นคว้าอ้างอิง ได้แก่ ตำรา หนังสือ บทความ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ได้แก่ สีน้ำ สีน้ำมัน ลินสิด เจสโซ่ พู่กัน เกรียง ผ้าใบ

3.1.3 ภาพจากข้อมูล Internet

3.1.4 ภาพถ่าย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีทั้งการสังเกตและการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และจากผลงานสร้างสรรค์ ดังนี้

3.2.1 การสังเกตและสัมผัสโดยตรงในสภาพหรือตามสถานการณ์จริงของการแสดงโนรา โดยผู้สร้างสรรค์มีประสบการณ์ตรงหรือสัมผัสตรงในการดูชมการแสดงสดโนรามาดังแต่ครั้งเยาว์วัยจนถึงปัจจุบัน จึงได้ซึมซับ รับรู้ และตระหนักในคุณค่าสุนทรียภาพ โดยเฉพาะคุณค่าทางด้านความงามของสี เส้น และรูปทรงจากจังหวะจะโคนการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย และส่วนประกอบอื่นๆของโนรา

3.2.2 การสัมภาษณ์ เป็นการพูดคุยกับผู้รู้ ผู้ชำนาญ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่างๆ โดยมุ่งเน้นไปที่ปรากฏการณ์ทางด้านจังหวะจะโคนของการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย และส่วนประกอบอื่นๆของโนราที่ส่งผลต่อการรับรู้ทางความรู้สึกอารมณ์และจินตนาการเชิงสุนทรียภาพ วิธีการบันทึกข้อมูลประกอบการบันทึกย่อเป็นลายลักษณ์อักษร และบันทึกโดยการถ่ายภาพร่างคร่าวๆพอเป็นแนวทางโครงความคิด

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การบันทึกด้วยภาพร่าง

3.2.4 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์เพื่อจำแนกแยกแยะคัดเอาเฉพาะข้อมูลที่เห็นว่ามีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับกรวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ครั้งนี้

3.3 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์

ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ ได้ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

3.3.1 ขั้นตอนแรงบันดาลใจ (Inspiration) เป็นการเผชิญหน้าหรือเป็นประสบการณ์ตรงระหว่างตัวกัตตาหรือตัวผู้สร้างสรรค์กับโนรา ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนานตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นการสัมผัสตรงที่นำมาสู่การรับรู้ทางความรู้สึก อารมณ์ และจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อจังหวะจะโคนของการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย และส่วนประกอบอื่นๆของโนรา จนสามารถก่อให้เกิดความประทับใจและบ่มเพาะจนเกิดความซาบซึ้งตรึงใจในความเป็นโนรา ซึ่งเป็นสาเหตุหรือจุดเริ่มต้นอันเป็นที่มาของแรงบันดาลใจในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้

3.3.2 ขั้นตอนแนวความคิด (Conception) เป็นขั้นตอนของการตระหนักรู้ ตระหนักคิดในสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้ “ประทับใจ” และหรือ “ซาบซึ้งตรึงใจ” ในจังหวะจะโคนของการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย และส่วนประกอบอื่นๆของโนรา ผู้สร้างสรรค์จึงได้ตั้งประเด็นคำถามต่อความประทับใจดังกล่าวว่า “อะไร” ของความเป็นโนรา ที่ทำให้ผู้สร้างสรรค์เกิดภาวะทางจิตใจที่หวนไหวเคลิบเคลิ้ม หรือตรึงใจ “ที่ไหน” สิ่งๆนั้นมันปรากฏอยู่ตรงไหนของความเป็นโนรา และสิ่งๆนั้นมัน “เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร” บ้าง จากประเด็นคำถาม จึงเป็นที่มาของคำตอบหรือแนวความคิดในการสร้างสรรค์ครั้งนี้คือ “สี เส้น และรูปทรง ที่เกิดจากจังหวะจะโคนการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย และเสียงดนตรีประกอบของโนรา” แล้วนำมาแสดงออกผ่านกระบวนการทัศนศิลป์ ภายใต้หัวข้อเรื่อง “สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันดาลใจจากโนรา”

3.3.3 ขั้นตอนภาพร่างความคิด (Idea) จากข้อมูลที่ได้รวบรวมมาทั้งหมด ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการคัดแยกหรือจำแนกออกมาเป็นส่วนๆ เพื่อศึกษาในแต่ละส่วนว่า มีความสอดคล้องกับแนวความคิดตั้งที่กล่าวมาแล้วมาน้อยเพียงใด แล้วเลือกเอาเฉพาะส่วนที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน

มากที่สุดมาทำเป็น “ภาพร่างความคิด” ขึ้นหรือภาพเสกที่ตนเอง และในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างภาพร่างความคิดขึ้นมารวมทั้งสิ้นจำนวน 18 ภาพ ภาพร่างทางทัศนศิลป์หนึ่งชิ้นงานจึงเท่ากับหนึ่งความคิด หลายๆภาพร่างหรือหลายๆความคิดแต่อยู่ภายใต้แนวความคิดเดียวกัน

3.3.4 ขั้นตอนเทคนิคและวิธีการแสดงออก (techniques & Method)

1) วิธีการแสดงออก ซึ่งมีอยู่หลายวิธีการ ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้พิจารณาและทำการคัดเลือกภาพร่างจากทั้งหมดออกมาจำนวน 9 ภาพ ภาพร่างจำนวนดังกล่าวนี้ ล้วนมีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการแสดงออกบนพื้นระนาบแบบสองมิติ และวิธีการแสดงออกแบบการผสมผสานของสื่อหรือวัสดุที่หลากหลาย

2) เทคนิค เมื่อได้กำหนดวิธีการแสดงออกแล้ว ก็ทำการกำหนดเทคนิคให้เหมาะสมกับวิธีการที่จะใช้แสดงออกในครั้งนี้ เทคนิคในที่นี้คือ สื่อหรือวัสดุที่ใช้แสดงออกซึ่งคุณค่าสุนทรีย์ภาพโดยตรง กล่าวโดยง่ายคือเป็นสื่อหรือวัสดุที่จะใช้แสดงออกหรือเป็นตัวแสดงออกซึ่งความรู้สึกอารมณ์และจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ได้กำหนดเทคนิคไว้ อาทิ สีน้ำ สีน้ำมัน เจสโซ่ เป็นต้น แล้วนำเทคนิคดังกล่าวมาประกอบเข้าด้วยกันในลักษณะของเทคนิคผสม

3.3.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานจริง (Expression) เป็นขั้นตอนของการแสดงออกซึ่งตัวผลงานจริง อาจกล่าวได้ว่า เป็นขั้นตอนของการตีบท ซึ่งการตีบทที่สมบูรณ์คือต้องตีบทแตก ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์มีความรู้สึก มีอารมณ์ และมีจินตนาการโดยตรงต่อความงามของสี เส้น และรูปทรงที่เกิดจากจังหวะจะโคนการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย ตลอดจนส่วนประกอบอื่นๆของโนรา จึงเป็นขั้นตอนที่ผู้สร้างสรรค์ต้องแสดงออกมาให้ตรงกับที่ตนเองรู้สึก มีอารมณ์ และมีจินตนาการเป็นประการสำคัญสุด

3.4 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

3.4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content) และรูปแบบ (form)

1) การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์เชิงตีความหรือการวินิจฉัยความ (Interpretation) เนื้อหาสาระของชิ้นงาน ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ แต่ละชิ้นงานมีเนื้อหาที่เป็นจุดเด่นจุดเน้นและมีตัวประกอบหรือส่วนรองตลอดจนรายละเอียดของเนื้อหาสาระเรื่องราวที่แตกต่างกันประการใดบ้าง

2) การวิเคราะห์รูปแบบ ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์รูปลักษณะของผลงานที่มี 2 รูปลักษณะคือ รูปแบบกึ่งนามธรรม(Semi-Abstract) และรูปแบบนามธรรม

(Abstract) ว่าแต่ละชิ้นงานได้แสดงถึงการคลี่คลาย ตัดทอน เพิ่มเติม จนเกิดเป็นรูปทรงใหม่อะไร ตรงไหน อย่างไรบ้าง

3.4.2 การวิเคราะห์ทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์

1) การวิเคราะห์ทัศนธาตุ (Visual Elements) เป็นการวิเคราะห์สาระสำคัญหลักของความเป็นทัศนศิลป์ เพราะทัศนธาตุคือส่วนประกอบหลักที่ก่อให้เกิดรูปลักษณ์หรือลักษณะของรูปแบบและรูปทรงทางทัศนศิลป์ที่สามารถมองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม หรือที่เรียกว่าเป็นตัวให้คุณค่าที่ปรากฏบนผิวหน้าของพื้นระนาบ(Surface Qualities)โดยตรง ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ทัศนธาตุ 3 อย่างคือ สี เส้น และรูปทรง

2) การวิเคราะห์หลักการของทัศนธาตุ (Principles of Art) หลักการของทัศนศิลป์คือผลอันเกิดจากการแสดงตัวของทัศนธาตุ กล่าวคือ พื้นระนาบที่รองรับการสร้างสรรค์ได้เกิดสาระเรื่องราวขึ้นก็เนื่องด้วยการแสดงตัวของทัศนธาตุต่างๆ และเมื่อทัศนธาตุปรากฏตัวก็ย่อมส่งผลต่อปฏิกิริยาทางการรับรู้ทั้งทางบวกและลบ ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ จึงทำการวิเคราะห์หลักการของทัศนธาตุ อาทิ ความสมดุล ความกลมกลืน การเน้น และความแปรเปลี่ยน

เป็นการวิเคราะห์โดยอาศัยตารางวิเคราะห์ที่ประยุกต์มาจากตารางวิเคราะห์ของ Gene A. Mittler และจากแนวคิดวิเคราะห์ของ ชลูด นิ่มเสมอ ดังนี้

ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการทัศนศิลป์

		หลักการทัศนศิลป์ Principles of Art				
ทัศนธาตุ Visual Elements		ความสมดุล Balance	ความกลมกลืน Harmony	การเน้น Emphasis	ความแปรเปลี่ยน Variation	
เส้น : Line						เอกภาพ Unity
สี : Color						
รูปทรง : Form						

บทที่ 4

กระบวนการสร้างสรรค์และผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การดำเนินการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์คุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา เพื่อนำเสนอคุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนราต่อสาธารณชน และเพื่อใช้ผลงานจากการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้สำหรับการให้การอบรมสัมมนาแก่นักศึกษาคูหาอาจารย์ตลอดจนผู้สนใจ ซึ่งการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ ได้มีกระบวนการสร้างสรรค์และผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ตามขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

4.1 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์

4.1.1 ขั้นตอนแรงบันดาลใจ

4.1.2 ขั้นตอนแนวความคิด

4.1.3 ขั้นตอนภาพร่างความคิด

4.1.4 ขั้นตอนเทคนิคและวิธีการแสดงออก

4.1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานจริง

4.2 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

4.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบ

4.2.2 การวิเคราะห์ทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์

4.1 กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์

4.1.1 ขั้นตอนแรงบันดาลใจ

" โนรา " เป็นบริบทแวดล้อมหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมกระตุ้นปลุกเร้าผู้สร้างสรรค์มาตั้งแต่ครั้งเยาว์วัย กล่าวคือในช่วงที่ผู้สร้างสรรค์ยังอยู่ในวัยเด็ก เป็นช่วงวัยที่ได้มีโอกาสสัมผัสรับรู้สิ่งรอบตัวโดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีของภาคใต้อย่างหลากหลาย แต่สิ่งที่เป็นความทรงจำที่ตราตรึงประทับอยู่ในใจอย่างไม่รู้คลายก็คือ ได้มีโอกาสเที่ยวชมเทศกาลงานวัดประจำปี ซึ่งจัดในวัดประจำอำเภอ มีการละเล่นการแสดงต่างๆมากมาย แต่ที่จะขาดไม่ได้ก็คือหนังตะลุงและโนรา โดยเฉพาะโนรานั้น กล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ประทับใจมากเป็นพิเศษ แม้วัยเด็กจะยังไม่อาจวิเคราะห์ได้ว่าอะไรที่ทำให้เราต้องรู้สึกและมีอารมณ์ร่วมกับความเป็นโนราเช่นนั้นได้

จนกระทั่งเข้าสู่วัยหนุ่มจนถึงวัยผู้ใหญ่ปัจจุบัน ความรู้สึกอารมณ์ที่มีต่อโนรายังชวนประทับใจ หลงใหล เพียงแค่ได้ยินเสียงดนตรีประกอบการแสดงโนราแว่วผ่านโสตประสาท สภาวะจิตใจก็แปรเปลี่ยนนำไปสู่ความเคลิบเคลิ้มได้โดยทันที

ขั้นตอนแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ จึงเป็นเรื่องของความรู้สึกอารมณ์ และจินตนาการที่เกิดจากการได้เผชิญหน้าหรือสัมผัสตรงกับความเป็นโนราอย่างแท้จริง มิใช่เพียงแค่จากคำบอกเล่า ท่องบ่นท่องจำหรือจากการอ่านเท่านั้น ซึ่งประสบการณ์ตรงนี้ทำให้ผู้สร้างสรรค์สามารถเข้าสู่ภาวะของความประทับใจและพัฒนาสู่ความซาบซึ้งตรึงใจในความเป็นโนราได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่กระตุ้นปลุกเร้าให้เกิดพลังจิตใจพลังความคิดและพลังจินตนาการในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ครั้งนี้ขึ้น

4.1.2 ขั้นตอนแนวความคิด

เมื่อผู้สร้างสรรค์เติบโตสู่วัยหนุ่ม ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนทางด้านศิลปะมาอย่างลุ่มลึกและหลากหลาย บวกกับประสบการณ์ในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์มาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ได้รู้ ได้เข้าใจ ตระหนัก และสามารถวิเคราะห์ถึงคุณค่าความเป็นโนราได้ว่า “โนรา” เป็นศิลปการแสดงที่มีใช้ดาษดื่นธรรมดาทั่วไป หากแต่เป็นการแสดงที่มีความเป็นศิลปะที่เปี่ยมด้วยคุณค่าสุนทรีย์ภาพยิ่ง เป็นศิลปะที่มีรากฐานมาจากการเคลื่อนไหวที่มีใช้เพียงแค่ได้ทำการเคลื่อนไหวเท่านั้น หากแต่เป็นการเคลื่อนไหวที่มีจังหวะจะโคนอันทรงพลัง โดยเฉพาะลักษณะรูปธรรมของจังหวะการเคลื่อนไหวของโนรา นับเป็นความงดงามที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ และเป็นจังหวะการเคลื่อนที่ประสานสัมพันธ์ไปกับสีสันทันของเครื่องแต่งกายตลอดจนเสียงของเครื่องดนตรีประกอบการอย่างเป็นเอกภาพ

ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ จึงต้องการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าสุนทรีย์ภาพอันเกิดจากจังหวะจะโคนและเครื่องแต่งกาย ตลอดจนเสียงดนตรีประกอบการแสดงโนรา ผ่านการแสดงออกด้วยทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ ได้แก่ เส้น สี และรูปทรง ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์พื้นระนาบด้วยทัศนธาตุดังกล่าว อันเป็นการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จังหวะจะโคนของการเคลื่อนตัวของโนราที่ประสานสัมพันธ์ไปกับสีสันทันของเครื่องแต่งกายและเสียงดนตรีประกอบการแสดงโนราเป็นประการสำคัญ

4.1.3 ขั้นตอนภาพร่างความคิด

1) การสร้างภาพร่างความคิด

เริ่มจากการค้นคว้าหาข้อมูลทั้งจากเอกสาร ตำรา อินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้รู้ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาจำแนกแยกแยะเพื่อทำการคัดกรองเอาเฉพาะในส่วนที่ตรงตามที่กำหนดไว้ในส่วนของขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ แล้วนำมาเป็นแนวทางของความคิดเพื่อทำการสร้างภาพร่างหรือภาพเสกิต และใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ครั้งนี้

2) ความน่าจะเป็นกับการพัฒนาในงานสร้างสรรค์

จากภาพร่างความคิดทั้งหมดดังกล่าว เป็นเพียงแนวทางให้กับการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กล่าวคือ เป็นตัวกำหนดรูปแบบและโครงสร้างโดยภาพรวมของผลงาน ให้เป็นไปในลักษณะตามที่ต้องการ แต่ในส่วนของรายละเอียดทั้งหมด จะถูกสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นในตัวผลงานจริง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผลงานทัศนศิลป์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ภาพร่างความคิดทั้งหมดที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ประกอบด้วยภาพร่างต่างๆจำนวน 18 ภาพร่าง ดังนี้ (ภาพที่ 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8, 4.9, 4.10, 4.11, 4.12, 4.13, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17, 4.18)

ภาพที่ 4.1 ภาพร่างที่ 1 สีเส้น และรูปทรง : ท่าเขาควาย

ต้องการแสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่านท่ารำ “ท่าเขาควาย”

ภาพที่ 4.2 ภาพร่างที่ 2 สี รูปทรง และเส้น : ทำห้องโรง
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่านท่ารำ “ทำห้องโรง”

ภาพที่ 4.3 ภาพร่างที่ 3 สี และรูปทรง : ทำเพลงครู
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่านท่ารำ “ทำเพลงครู”

ภาพที่ 4.4 ภาพร่างที่ 4 สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา
แสดงออกถึงจังหวะโคนของโนราผ่าน “เครื่องแต่งกาย”

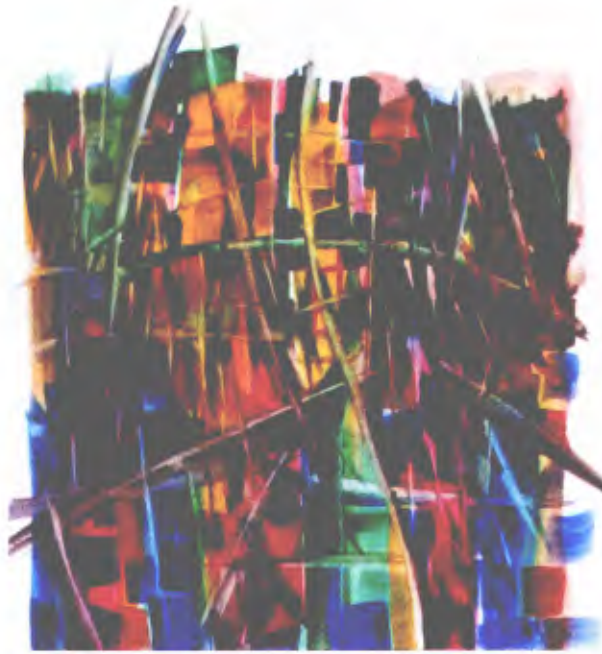
ภาพที่ 4.5 ภาพร่างที่ 5 สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา
แสดงออกถึงจังหวะโคนของโนราผ่าน “เครื่องแต่งกาย”

ภาพที่ 4.6 ภาพร่างที่ 6 สี และรูปทรง : เทริด
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่านเครื่องแต่งกาย “เทริด”

ภาพที่ 4.7 ภาพร่างที่ 7 สี และรูปทรง : เครื่องแต่งกายโนรา
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่าน “เครื่องแต่งกาย”

ภาพที่ 4.8 ภาพร่างที่ 8 เส้น และสี : องค์รวมโนรา
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่าน “องค์รวมโนรา”

ภาพที่ 4.9 ภาพร่างที่ 9 เส้น สี และรูปทรง : การเคลื่อนไหวของโนรา
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่าน “การเคลื่อนไหวของโนรา”

ภาพที่ 4.10 ภาพร่างที่ 10 สี เส้น และรูปทรง : จังหวะการเคลื่อนของโนรา
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่าน “จังหวะการเคลื่อนของโนรา”

ภาพที่ 4.11 ภาพร่างที่ 11 สี เส้น และรูปทรง : ลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา
แสดงออกถึงจังหวะจะโคนของโนราผ่าน “ลวดลายเครื่องแต่งกาย”

ภาพที่ 4.12 ภาพร่างที่ 12 สี และเส้น : บทสรุปองค์รวมโนรา
แสดงออกถึงจังหวะโคนของโนราผ่าน “บทสรุปองค์รวม”

ภาพที่ 4.13 ภาพร่างที่ 13 สี เส้น และรูปทรง : ผ้าห้อยโนรา
แสดงออกถึงจังหวะโคนของโนราผ่าน “ผ้าห้อย”

ภาพที่ 4.14 ภาพร่างที่ 14 เส้น และสี : การเคลื่อนตัวของโนรา
แสดงออกถึงอาการลักษณะจังหวะจะโคนการเคลื่อนไหวของโนรา

ภาพที่ 4.15 ภาพร่างที่ 15 สี รูปทรง และเส้น : จังหวะจะโคนการเคลื่อนไหวของโนรา
แสดงออกถึงพลังแห่งการเคลื่อนไหวของโนรา

ภาพที่ 4.16 ภาพร่างที่ 16 สี รูปทรง และเส้น : รูปลักษณ์ส่วนประกอบและลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา แสดงออกถึงความมีชีวิตชีวา และพลังของสี

ภาพที่ 4.17 ภาพร่างที่ 17 สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่นาคตของโนรา แสดงออกถึงความห่วงใยต่อการดำรงอยู่ของโนราในอนาคต

ภาพที่ 4.18 ภาพร่างที่ 18 สี เส้น และรูปทรง : ลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา

แสดงออกถึงความเรียบง่ายและจังหวะของสี เส้น และรูปทรง

4.1.4 ขั้นตอนเทคนิคและวิธีการแสดงออก

ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง "สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา" ได้ใช้วิธีการแสดงออกและเทคนิค ดังนี้

1) วิธีการแสดงออก จากภาพร่างทั้งหมด จำนวน 18 ชิ้นงานผู้สร้างสรรค์ได้นำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมในวิธีการแสดงออกว่าจากภาพร่างแต่ละชิ้นดังกล่าวควรจะใช้วิธีการแสดงออกแบบสองมิติ หรือใช้วิธีการแสดงออกแบบสามมิติ ในเบื้องต้นจึงได้ทำการคัดเลือกชิ้นงานภาพร่างที่เห็นว่ามีสอดคล้องกับแนวความคิดในการที่จะสร้างสรรค์ครั้งนี้มากที่สุด ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้ทำการคัดเลือกภาพร่างไว้ได้จำนวน 9 ชิ้นงาน โดยทุกชิ้นงานภาพร่างนี้ ได้กำหนดวิธีการที่จะแสดงออกเป็นผลงานจริงคือ ใช้วิธีการแสดงออกบนพื้นระนาบแบบสองมิติ คือ มีแผ่นระนาบสองมิติมาเป็นพื้นที่รองรับการแสดงออกหรือการสร้างสรรค์ในครั้งนี้

2) เทคนิค จากภาพร่างและวิธีการแสดงออกแบบสองมิติดังกล่าว ก็ได้ นำมาสู่การพิจารณาว่าผลงานภาพร่างในแต่ละชิ้นงานซึ่งมีลักษณะรายละเอียดที่แตกต่างกันนั้น แต่ละชิ้นเหมาะที่จะใช้เทคนิคอะไร อย่างไรบ้าง ด้วยประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์เอง จึงได้กำหนดให้การสร้างสรรค์ครั้งนี้ เลือกใช้เทคนิคสีน้ำบนกระดาษปอนด์ จำนวน 5 ชิ้นงาน ใช้เทคนิคประสมบนผ้าใบ อีกจำนวน 4 ชิ้นงาน

4.1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานจริง

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ครั้งนี้ ได้ดำเนินการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องจนปรากฏเป็นผลงานทัศนศิลป์รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 ชิ้นงาน ดังนี้ (ภาพที่ 4.19, 4.20, 4.21, 4.22, 4.23, 4.24, 4.25, 4.26, 4.27)

ภาพที่ 4.19 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1 ชื่อภาพ สี เส้น และรูปทรง : ท่าเขาควาย

เทคนิคประสม ขนาด 121 x 130 ซม.

ภาพที่ 4.20 ผลงานสร้างสรรค์ชั้นที่ 2 ชื่อภาพ สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา

เทคนิคประสม ขนาด 130 x 121 ซม.

ภาพที่ 4.21 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3 ชื่อภาพ สี และรูปทรง : โนรา
เทคนิคประสม ขนาด 130 x 121 ซม.

ภาพที่ 4.22 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4 ชื่อภาพ จังหวะของเส้นและสี : การเคลื่อนไหวของโนรา
เทคนิค สีน้ำ ขนาด 57 x 77 ซม.

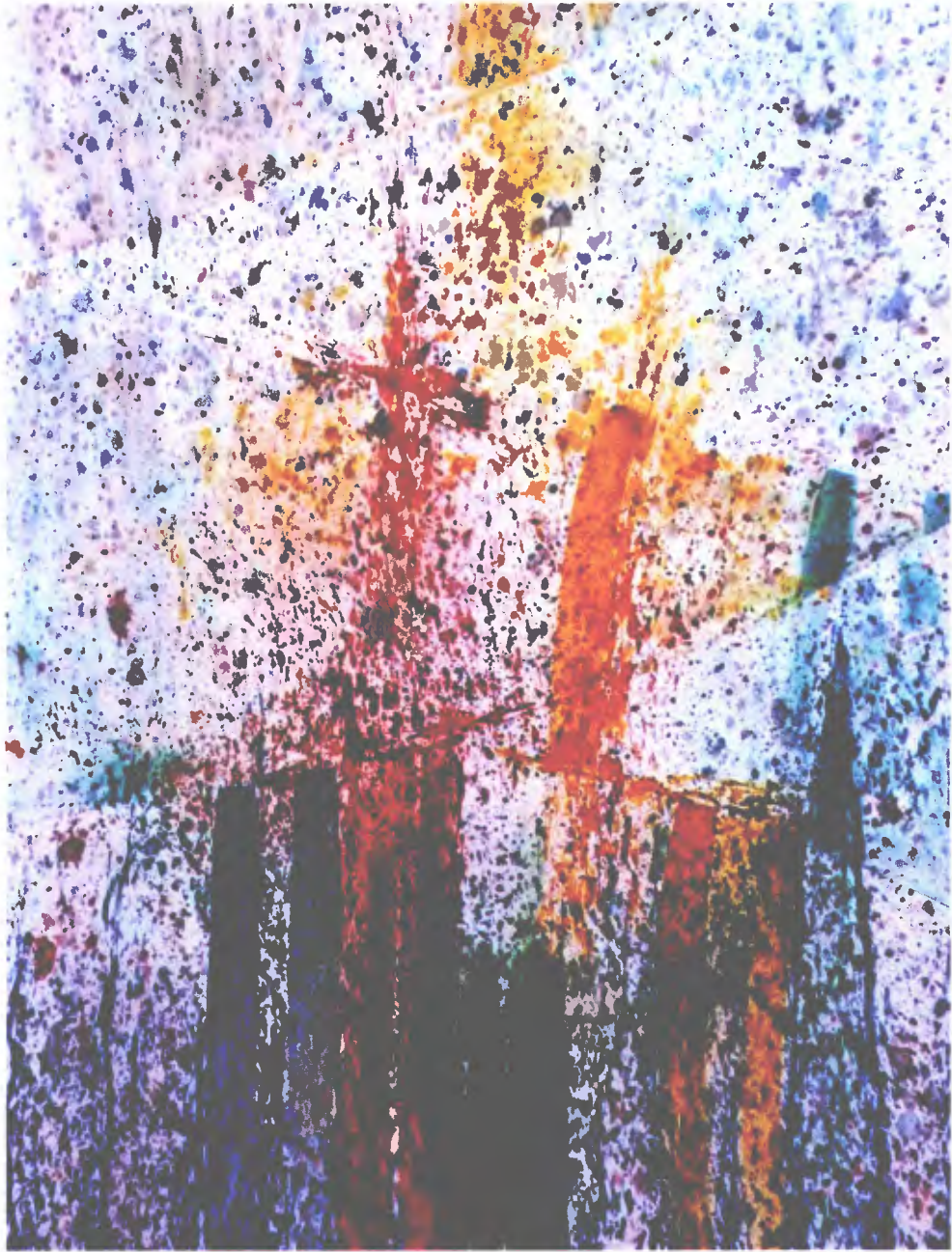
ภาพที่ 4.23 ผลงานสร้างสรรค์ชั้นที่ 5 ชื่อภาพ สี รูปทรง และเส้น : จังหะจะโคนการ
เคลื้อนของโนรา เทคนิค สีน้ำ ขนาด 77 X 57 ซม.

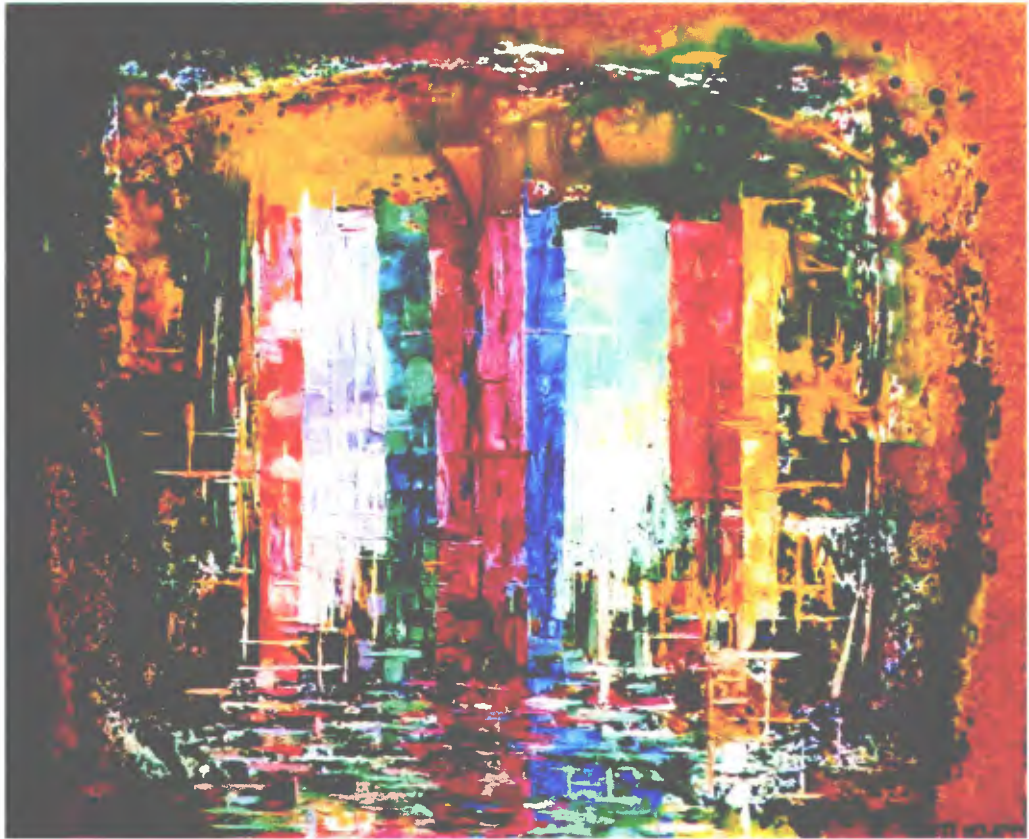
ภาพที่ 4.24 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 6 ชื่อภาพ สี เส้น และรูปทรง : ลาวดลายเครื่อง
แต่งกายโนรา เทคนิค สีน้ำ ขนาด 57 x 77 ซม.

ภาพที่ 4.25 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 7 ชื่อภาพ สี รูปทรง และเส้น : รูปลักษณะส่วนประกอบ
และลวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา เทคนิค สีน้ำ ขนาด 77 x 57 ซม.

ภาพที่ 4.26 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 8 ชื่อภาพ สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่นาคต
ของโนรา เทคนิค สีน้ำ ขนาด 77 x 57 ซม.

ภาพที่ 4.27 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 9 ชื่อภาพ สี เส้น และรูปทรง : โนรา
เทคนิคประสม ขนาด 82 x 100 ซม.

4.2 ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ เรื่อง “สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันเทิงใจจากโนรา” เป็นการจำแนกแยกแยะให้เห็นถึงองค์ประกอบหลักสำคัญในผลงานสร้างสรรค์ที่อยู่ด้วยกันอย่างมีเอกภาพระหว่างเนื้อหา (Content) กับรูปแบบ (Form) และจำแนกแยกแยะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างทัศนธาตุ (Visual Elements) กับหลักการของทัศนศิลป์ (Principles of Visual Art) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 1 ชื่อผลงานสร้างสรรค์ “จังหวัดของสี่เส้น และรูปทรง : ท่าเขาควาย” เทคนิคประสม ขนาด 121 X 130 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ เป็นการแสดงถึงเนื้อหาเกี่ยวกับจังหวัดท่าแร่ “ท่าเขาควาย” หรือ “ท่าฉก” อันเป็นท่าประณม(ปฐุม)หลักท่าหนึ่งในจำนวนหลายท่าของโนรา เป็นท่ารำที่วงแขนผู้รำจะโค้งเหมือนเขาควาย และผู้รำต้องใช้กำลังของกล้ามเนื้อทุกส่วน จึงเป็นท่าที่แลดูมีพลัง ท่าร่าดังกล่าวได้เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างรูปแบบหรือรูปทรงทางทัศนศิลป์ขึ้น โดยมุ่งเน้นการแสดงออกซึ่งคุณค่าสุนทรียภาพในมิติทางความงามด้วยการใช้ทัศนธาตุ อาทิ สี เส้น และรูปทรงทางทัศนศิลป์แทนค่าความงามอันเกิดจากจังหวัดจะโคนอันทรงพลังของท่ารำนี้นี้รวมทั้งสี่เส้น เส้นสาย และรูปทรงของตัวโนรา ลักษณะรูปแบบของผลงานชิ้นนี้เป็นแบบศิลปะกึ่งนามธรรม เพราะเป็นการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการใช้และการให้ค่าแก่การแสดงออกด้วยทัศนธาตุบนพื้นระนาบสองมิติเป็นประการสำคัญ อาทิเช่น สี เส้น และรูปทรงมาทำการคลี่คลายตัดทอน และเพิ่มเติมจนก่อเกิดเป็นรูปทรงใหม่ทางทัศนศิลป์ขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผลงานเกิดความสมบูรณ์และมีความเป็นเอกภาพเดียวกันกับเนื้อหามากยิ่งขึ้น

สรุป เนื้อหาและรูปแบบ เนื้อหาเป็นการแสดงให้เห็นถึงจังหวะจะโคนของท่ารำท่าเขาควาย ด้วยรูปแบบศิลปะแบบกึ่งนามธรรมที่ผ่านการคลี่คลาย ตัดทอน และเพิ่มเติมจนเกิดเป็นรูปทรงใหม่ทางทัศนศิลป์

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์

สี

สีกับความสมดุล ในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ ได้มีการกระจายค่าความสว่างของสีที่มีความเด่นโดยมีปริมาณเฉลี่ยทั้งด้านซ้ายและขวาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แม้ลักษณะสีที่ใช้แสดงออกดังกล่าวจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ด้านซ้ายเป็นสีในกลุ่มสีแดง ส้ม น้ำตาลเสียส่วนใหญ่ ด้านขวาเป็นกลุ่มสีเหลือง น้ำเงิน และเขียวเป็นส่วนใหญ่ แต่โดยภาพรวมก็สามารถดำรงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสมดุล

สีกับความกลมกลืน ในผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ แม้มีการใช้สีอย่างหลากหลาย แต่สีในกลุ่มสีน้ำตาลเป็นสีส่วนใหญ่ที่ผู้สร้างสรรค์ใช้สร้างบรรยากาศของภาพและครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้ทั้งหมด บรรยากาศสีน้ำตาลได้ทำให้ส่วนรวมของภาพแลดูมีความกลมกลืนไปด้วยกัน

สีกับการเน้น ท่ามกลางบรรยากาศอันเกิดจากการแสดงตัวของกลุ่มสีน้ำตาล ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการเน้นรูปทรงหลักโดยใช้สีที่ให้ค่าความสดใส ค่าความสว่าง เช่น กลุ่มสีเหลือง กลุ่มสีแดง กลุ่มสีส้ม และกลุ่มสีเขียว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดจุดเด่นหรือจุดที่เป็นสาระหลักสำคัญของผลงานชิ้นนี้ และรูปทรงหลักซึ่งมีความเด่นความเป็นประธาน (dominant) แต่ก็ดำรงอยู่ท่ามกลางส่วนประกอบ(subordinate) อื่นๆ ซึ่งทั้งสองส่วนต่างก็มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่ก็เป็นไปอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

สีกับความแปรเปลี่ยน ความแปรเปลี่ยนก่อให้เกิดความแตกต่างความหลากหลายที่น่าดูชม ไม่เกิดความซ้ำซากที่น่าเบื่อหน่าย ความแปรเปลี่ยนของสีในผลงานชิ้นนี้ กล่าวคือ ในกลุ่มสีเหลืองประกอบไปด้วย Lemon Yellow Hue, Cadmium Yellow Pale Hue, Cadmium Yellow Hue, Cadmium Yellow Deep Hue, Naples Yellow Hue, Yellow Ochre กลุ่มสีแดงและส้มประกอบด้วย Permanent Alizarin Crimson, Cadmium Red Hue, Light Red, Rose Madder, Permanent Rose, Scarlet lake, Permanent Geranium Lake, Permanent Crimson Lake, Cadmium Red Deep Hue, Cadmium Orange Hue กลุ่มสีเขียวประกอบด้วย Viridian Hue, Permanent Green Light, Emerald Green, Sap Green กลุ่มสีน้ำเงินประกอบด้วย Cerulean Blue Hue, Prussian Blue, French Ultramarine กลุ่มสีน้ำตาลประกอบด้วย Raw Umber, Burnt umber กลุ่มสีขาวประกอบด้วย

Titanium White, Zinc White นอกจากนี้ยังมีสี Flesh Tint, Dioxazine Purple, Ivory Black, Cobalt Violet Hue เป็นต้น จากปริมาณสีที่ใช้บวกกับวิธีการใช้ที่เน้นการแต้มสีด้วยเกรียง จึงก่อให้เกิดความแปรเปลี่ยนที่หลากหลายของสีมากยิ่งขึ้น

สรุป “สี” ที่มีความเด่นหรือเป็นจุดเด่นจะมีความหลากหลาย เป็นสีที่ให้คุณค่าความสดใส ความสว่าง และความมีชีวิตชีวา โดยมีการกระจายและเฉดสีเด่นออกไปทั้งซ้ายและขวาอย่างสมดุล

เส้น

เส้นกับความสมดุล เส้นที่ปรากฏทั้งขนาด ความชัดเจน และทิศทาง ส่วนใหญ่ได้แสดงตัวบนรูปทรงหลักหรือรูปทรงเด่น มีปริมาณเฉดสีสองข้างซ้ายและขวาที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จะเป็นเส้นแนวตั้งที่มีกระจายไปทั่ว ซึ่งเป็นเส้นที่ใช้แทนค่าความเป็นเครื่องแต่งกายของโนรา เส้นที่ปรากฏจึงอยู่ด้วยกันได้อย่างสมดุล

เส้นกับความกลมกลืน แม้เส้นที่ปรากฏจะมีรูปลักษณะที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ กล่าวคือ เส้นที่อยู่ในแนวตั้งทิศทางยาว เกิดจากการใช้เส้นหรือขอบเกรียงลากสี เส้นที่เกิดจากการใช้เกรียงปาดสี จนปรากฏเป็นแผ่นระนาบของสีที่ทับซ้อนกันจำนวนมากและอยู่ภายใต้ขอบเขตหนึ่งในทิศทางยาวซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแนวตั้ง และเส้นที่มีขนาดเล็ก เกิดจากเทคนิคการใช้ภูกันขนาดเล็ก ซึ่งเป็นเส้นที่มีกระจายไปทั่วทั้งภาพ เป็นเส้นที่แสดงสาระความประสานสัมพันธ์กันของจุดเด่นและส่วนประกอบต่างๆของภาพ ทุกลักษณะของเส้นจึงถูกสร้างขึ้นมาจากคำนึงถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันหรือความกลมกลืนของทั้งมวลภายในภาพนั่นเอง

เส้นกับการเน้น เส้นแนวตั้งหรือแนวตั้งที่ปรากฏบนรูปทรงหลักเป็นเส้นส่วนใหญ่ที่แสดงถึงสาระสำคัญ เป็นเส้นที่ถูกเน้นย้ำ ถูกซ้ำ บวกกับความสดของสีที่นำมาแสดงออกในรูปลักษณะของเส้น ยิ่งทำให้เส้นบนรูปทรงหลักเกิดความเด่นขึ้นอย่างชัดเจน

เส้นกับความแปรเปลี่ยน แม้เส้นจะมีทิศทางแนวตั้งเสียส่วนใหญ่ แต่ก็มียุลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด เช่น ขนาด สี ทิศทาง เป็นต้น ลักษณะที่ต่างกันของเส้นจึงทำให้เส้นที่ปรากฏแลดูไม่ซ้ำซาก ไม่น่าเบื่อหน่าย อันเป็นผลมาจากความแปรเปลี่ยนของเส้น

สรุป “เส้น” มีลักษณะการเน้นย้ำ มีการซ้ำในแนวตั้ง และมีลักษณะที่ต่างกันในขนาด สี และทิศทาง ทำให้เส้นแสดงค่าความแปรเปลี่ยน

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล ทั้งรูปทรงหลักที่มีความเด่นและรูปทรงรองหรือรูปทรงที่เป็นส่วนประกอบต่างก็ถูกจัดวางโดยคำนึงถึงความสมดุลเป็นสำคัญ หากพิจารณาถึงรูปทรงด้านซ้ายกับด้านขวา ในเชิงปริมาณ ก็จะเห็นได้ว่ามีขนาด รูปลักษณะ และความซับซ้อนที่ใกล้เคียงกัน ลักษณะของรูปทรงจึงเป็นความสมดุลแบบสองข้างไม่เหมือนกัน แม้จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในบางส่วน แต่ก็แตกต่างกันในสาระรายละเอียด

รูปทรงกับความกลมกลืน แม้รูปทรงหลักจะมีรูปลักษณะ มีรายละเอียดทั้งขนาด สี บรรยากาศ จังหวะของส่วนประกอบที่แตกต่างกัน เป็นความแตกต่างของรูปทรงที่ไม่ใช่ความแปลกแยก ทำให้รูปทรงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน อันเนื่องมาจากเทคนิควิธีการใช้ทัศนธาตุที่มีการกระจายกลวิธีไปทั่วทั้งภาพโดยไม่กระจุกอยู่ในที่ใดที่หนึ่งเท่านั้น

รูปทรงกับการเน้น รูปทรงหลักแม้จะมีลักษณะที่ซ้อนทับกันอยู่ แต่ก็มีรายละเอียดมีจังหวะการเน้นที่แตกต่างกัน รูปทรงที่ถูกเน้นมากด้วยเทคนิควิธีการอย่างหลากหลาย ได้กลายเป็นรูปทรงเด่น โดยมีรูปทรงอื่นเป็นตัวประกอบ และปริมาณของการเน้นมากเน้นน้อยที่แตกต่างกันได้ก่อให้เกิดมิติหรือความเป็นระยะและเกิดพลังของรูปทรงขึ้น

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน แต่ละรูปทรงแม้จะมีรากฐานที่มาเดียวกันคือมาจากท่ารำและเครื่องแต่งกายของโนรา แต่ก็มีความแปรเปลี่ยนหรือได้เปลี่ยนแปลงไปเพราะรูปทรงของตัวโนราได้ถูกคลี่คลาย ตัดทอน และเพิ่มเติมไปอย่างอิสระของผู้สร้างสรรค์

สรุป “รูปทรง” มีลักษณะซ้อนทับกัน มีรูปลักษณะ ขนาด สี บรรยากาศ และจังหวะที่แตกต่างกัน รูปทรงเด่นได้ด้วยจังหวะการเน้นที่หลากหลายแตกต่างกัน ก่อเกิดเป็นมิติ เกิดพลังของรูปทรง

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1 สี เส้น และรูปทรง เป็นทัศนธาตุที่สื่อถึงคุณค่าสุนทรียภาพ ให้ค่าความสดใส ความสว่าง มีการกระจายตัวของทัศนธาตุที่เป็นไปอย่างแปรเปลี่ยนหลากหลาย มีความสมดุล ความกลมกลืน ส่งผลให้สี เส้น และรูปทรงแลดูมีพลัง

4.2.2 การวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ ชั้นที่ 2 ชื่อผลงานสร้างสรรค์ “สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา” เทคนิคประสม ขนาด 130 x 121 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์มีเนื้อหาเรื่องราวอันเกี่ยวกับ “เครื่องแต่งกายโนรา” “เครื่องลูกปิด” เช่น “บ่า” สำหรับสวมทับบนบ่าซ้ายขวา “ปิ้งคอ” สำหรับสวมห้อยคอหน้าและหลัง “พานอก” หรือที่เรียกว่า “พานโครง” หรือ “รอบอก” เป็นเครื่องลูกปิดที่ใช้เหมือนกันทั้งตัวยืนเครื่องและตัวนาง(รำ) “ปีกนกแอ่น” หรือปีกเหม่งมักทำด้วยแผ่นเงินเป็นรูปคล้ายรูปนกนางแอ่น กำลังกางปีก ใช้สำหรับโนราใหญ่หรือตัวยืนเครื่อง สวมติดกับสังวาลอยู่ที่ระดับเหนือสะเอว ด้านซ้ายและด้านขวา และ “ซับทรง” หรือ “ทับทรง” สำหรับสวมห้อยไว้ตรงทรงอก นิยมใช้เฉพาะตัวโนราใหญ่หรือตัวยืนเครื่อง และเครื่องแต่งกายโนราดังกล่าว ได้เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรครูปแบบผลงานที่เป็นแบบกึ่งนามธรรม คือเป็นการแก้ปัญหาพื้นระนาบหรือสร้างสรรค์พื้นระนาบให้เกิดคุณค่าสุนทรียภาพ ด้วยการใช้ทัศนธาตุ อาทิ สี เส้น และรูปทรงมาเป็นตัวแสดงออกบนพื้นระนาบสองมิติ ด้วยการคลี่คลาย ตัดทอน และเพิ่มเติมอย่างเป็นไปโดยอิสระของผู้สร้างสรรค์เอง จนเกิดเป็นรูปทรงใหม่ทางทัศนศิลป์ขึ้น

สรุป เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับส่วนประกอบของเครื่องแต่งกายโนรา เป็นผลงานรูปแบบกึ่งนามธรรม ใช้ทัศนธาตุ อาทิ สี เส้น และรูปทรงเป็นตัวแสดงออกซึ่งคุณค่าสุนทรียภาพ

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์

สีกับความสมดุล แม้แผ่นระนาบของสีที่มีค่าความสด ความสว่างจะค่อนข้างหนักไปทางด้านซ้ายที่ค่อนข้างไปทางด้านล่างของภาพ แต่ด้านขวาช่วงบนก็ปรากฏค่าความสด ความสว่างของสีมาถ่วงดุลไว้ ก่อให้เกิดดุลยภาพแบบซ้ายขวาที่ไม่เหมือนกัน เป็นความสมดุลที่ให้ความรู้สึกที่ไม่นิ่ง ไม่ซ้ำ ไม่จำเจ แต่ให้ความรู้สึกที่ปลุกเร้า ตื่นตัว

สีกับความกลมกลืน สีที่ครอบคลุมภาพรวมส่วนใหญ่ไว้ทั้งหมดก็คือ กลุ่มสีน้ำตาลซึ่งได้แสดงค่าความเป็นสีองค์รวมที่ร้อยรัดสีต่างๆไว้ภายใต้มวลเดียวกัน

สีกับการเน้น เป็นภาพที่เน้นการใช้สีอย่างมีเจตนาเพื่อให้เกิดค่าอันทรงพลัง โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นจุดเด่นของภาพ จะเน้นการใช้สีที่สด สีที่ให้ค่าความสว่าง และเป็นการใช้สีที่หลากหลาย และการเน้นด้วยสีได้อาศัยร่องรอยที่เกิดจากการใช้วัสดุเครื่องมือ ซึ่งหมายถึงการใช้ “เกรียง” ผสมและปาดป้าย “สี” อย่างมีจังหวะจะโคนและอย่างฉับพลัน

สีกับความแปรเปลี่ยน ท่ามกลางสีเส้นที่ถูกเน้นจนโดดเด่น ได้แก่ กลุ่มสีส้ม กลุ่มสีเขียว ตลอดจนสีใกล้เคียงอื่นๆ สีเส้นเหล่านี้ล้วนเกิดจากสีที่มีค่าความสด ความสว่างที่หลากหลายทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณค่าของความเป็นสี ความหลากหลายในลักษณะของสีดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความแปรเปลี่ยนของสี นำมาซึ่งคุณค่าทางความรู้สึกอารมณ์ที่สื่อถึงความสนุก ความตื่นตัว การปลุกเร้า และความมีพลังขับเคลื่อน

สรุป “สี” ความสมดุล การเน้น และความแปรเปลี่ยนของสีได้ให้ความรู้สึกที่ปลุกเร้า ความตื่นตัว ความมีพลัง มีความฉับพลัน

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล รูปทรงที่เป็นโครงสร้างหลักของภาพ หากพิจารณาจากรูปทรงหลักที่ถูกจัดวางไว้ค่อนข้างไปทางซ้าย แต่ก็มีรูปทรงหลักอีกส่วนที่อยู่ค่อนข้างด้านบนขวา หากเปรียบเทียบในเชิงปริมาณ จะมีน้อยกว่ารูปทรงที่ค่อนข้างไปทางซ้ายเล็กน้อย แต่ก็เป็นรูปทรงที่แสดงออกปฏิกิริยาที่เคลื่อนไหวมากกว่า กล่าวคือ มากกว่าแต่นิ่ง (รูปทรงด้านซ้าย) น้อยกว่าแต่ขับเคลื่อน (รูปทรงด้านขวา) ซึ่งก็คือเป็นภาวะของการถ่วงดุลระหว่างสิ่งที่แตกต่างกันแต่สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างมีดุลยภาพ

รูปทรงกับความกลมกลืน ด้วยรูปลักษณะของรูปทรงที่มีความแตกต่างอย่างหลากหลาย จึงทำให้ดูประหนึ่งไม่กลมกลืนกัน แต่ด้วยรายละเอียดของแต่ละรูปทรงที่มีการใช้สีมาเฉลี่ยค่าความต่าง ก่อให้เกิดการอยู่ด้วยกันภายใต้บรรยากาศเดียวกัน ทำให้แต่ละรูปทรงสามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างกลมกลืน เป็นความกลมกลืนของรูปทรงที่แตกต่างกันนั่นเอง

รูปทรงกับการเน้น เป็นการเน้นรูปทรงโดยนำเอาแต่ละรูปทรงทั้งที่มีความละม้ายคล้ายคลึงกันและที่แตกต่างกันมาเชื่อมโยงประสานกันจนเกิดเป็นรูปทรงใหม่ที่มี

ขนาดใหญ่ ทำให้รูปทรงดังกล่าวแลดูมีพลัง มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ลักษณะการเน้นเช่นนี้เอง ได้ก่อให้เกิดรูปทรงที่เป็นจุดเด่นและรูปทรงที่เป็นตัวประกอบ ซึ่งแม้จะต่างกันในรูปแบบลักษณะ แต่ก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน ด้วยลักษณะของรูปทรงที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย จึงทำให้รูปทรงมีความแปรเปลี่ยนสูง ส่งผลให้ภาพแลดูเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง เป็นความเคลื่อนไหวของรูปทรงที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เกิดอาการที่หยอกล้อกัน และนี่คือความมีชีวิตชีวาของรูปทรงอันเกิดจากความแปรเปลี่ยน

สรุป “รูปทรง” มีภาวะที่ถ่วงดุลระหว่างสิ่งที่แตกต่างกัน และมีความกลมกลืนของรูปทรงที่แตกต่างกัน มีการเน้นความเป็นรูปทรง ทำให้แลดูมีพลัง มีความเด่นชัด และมีความเป็นจุดเด่น

เส้น

เส้นกับความสมดุล เส้นที่มีพลังขับเคลื่อนสูงได้ปรากฏตัวที่ค่อนข้างไปทางด้านบนซีกขวาเสียส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะผู้สร้างสรรค์มีเจตนาที่ต้องการให้ภาพเกิดอาการเหวี่ยงระหว่างด้านซ้ายกับด้านขวา เพื่อให้เกิดภาวะการเคลื่อนไหวให้มากยิ่งขึ้น จึงลดการกระจายเส้นเพื่อเฉลี่ยไปสู่พื้นที่ส่วนอื่นๆ ผลงานจึงมีลักษณะของความสมดุลแบบสองข้างที่แตกต่างกัน

เส้นกับความกลมกลืน แม้เส้นจะมีหลายขนาด หลายทิศทาง และหลายค่าน้ำหนัก แต่เส้นก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน แลดูไม่แปลกแยกออกจากกัน อันเนื่องมาจากการใช้สีมาเป็นสาระของความเป็นเส้นที่มีการเฉลี่ยไปทั่วทุกรูปทรงหลักและรูปทรงประกอบ

เส้นกับการเน้น ส่วนหนึ่งของกลุ่มเส้นด้านขวา ได้ถูกกำหนดเพื่อเน้นให้เป็นจุดเด่นในระดับรองอีกจุดหนึ่งของภาพแม้จะมีไม่มากนักในทางปริมาณเมื่อเปรียบเทียบกับความเป็นรูปทรงและสีก็ตาม

เส้นกับความแปรเปลี่ยน ลักษณะของเส้นที่มีความหลากหลายทั้งในด้านขนาด ทิศทาง ตลอดจนค่าน้ำหนัก จึงทำให้เส้นแสดงตัวเพื่อสื่อถึงความรู้สึกอารมณ์ที่เคลื่อนไหว ความไม่สิ้นสุด และสื่อถึงการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

สรุป “เส้น” เส้นมีความสมดุลแบบสองข้างแตกต่างกัน ความกลมกลืนเกิดจากการเฉลี่ยความเป็นเส้นทั่วทุกรูปทรงเด่นและรูปทรงประกอบ เส้นมีความหลากหลายและสื่อถึงความเคลื่อนไหว ความไม่สิ้นสุด และความเชื่อมโยงสัมพันธ์

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ในผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 2 ทัศนธาตุที่เป็นตัวหลักสำคัญในผลงานชิ้นนี้คือ สี รูปทรง และเส้น ตามลำดับ โดยเฉพาะสีและรูปทรงที่มีความแปรเปลี่ยนหลากหลายได้สื่อถึงความเคลื่อนไหว ความตื่นตัว การปลุกเร้า หรือการหยอกล้อกัน เป็นการใช้สีและรูปทรงเพื่อแทนค่าความเป็นจังหวะจะโคนอันเกิดจากการเคลื่อนไหวของเครื่องแต่งกายโนรา

4.2.3 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 3 ชื่อผลงานสร้างสรรค์ “สี รูปทรง และเส้น : โนรา” เทคนิคผสมบนผ้าใบ ขนาด 130 x 121 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ ผู้สร้างสรรค์มุ่งใช้ทัศนธาตุ อาทิ สี รูปทรง และ

เส้นที่เป็นไปอย่างอิสระตามใจปรารถนาต้องการ เป็นการกลั่นกรองเอาเฉพาะความรู้สึกอารมณ์ภายในของผู้สร้างสรรค์เองเป็นสำคัญสุด แม้จะมีภูมิหลังอันเป็นที่มาของความประทับใจในจังหวะจะโคนการเคลื่อนไหวของโนราอยู่บ้างก็ตาม เนื้อหาสำคัญของผลงานชิ้นนี้จึงเป็นเรื่องจังหวะจะโคนอันเกิดจากการแสดงตัวของทัศนธาตุดังกล่าว ผลงานมีลักษณะรูปแบบนามธรรม โดยใช้ทัศนธาตุเป็นตัวแสดงซึ่งคุณค่าสุนทรียภาพโดยตรง เพื่อสื่อถึงความสะอาด ความสดใส ความสนุก และความเรียบง่ายท่ามกลางสภาพภูมิอากาศเขตร้อนชื้นแบบภาคใต้

สรุป เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ ทัศนธาตุได้แสดงตัวทั้งในฐานะที่เป็นเนื้อหาทางนามธรรมด้วยตัวทัศนธาตุเอง และเป็นตัวแสดงรูปแบบนามธรรมของผลงานสร้างสรรค์ด้วย

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์

สี

สีกับความสมดุล มีการกระจายค่าความสดของสีออกไปทั้งทางซ้ายและขวาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้แลดูสมดุล

สีกับความกลมกลืน ทุกสีล้วนผ่านการผสมผสานกับสีขาว จึงทำให้ทุกสีต่างก็ดำรงอยู่ท่ามกลางรากฐานที่มาที่เป็นบรรยากาศเดียวกัน

สีกับการเน้น มีการเน้นสีด้วยสีที่สดใส สว่าง เพื่อให้เกิดเป็นจุดเด่น ให้ความรู้สึกถึงไออุ่นและภูมิอากาศที่ร้อนชื้นของแผ่นดินมาตุภูมิภาคใต้

สีกับการแปรเปลี่ยน มีการใช้สีอย่างหลากหลายทั้งในเชิงปริมาณ ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่มากที่สุด ก่อให้เกิดภาวะความเป็นบรรยากาศของสีที่ห่อหุ้มมวลรวมไว้ทั้งหมด

สรุป “สี” มีการกระจายความสดของสี เกือบทุกสีล้วนถูกผสมกับสีขาว และมีความหลากหลายของสี ส่งผลให้สีแลดูกลมกลืนท่ามกลางบรรยากาศเดียวกันคือความเป็นลักษณะสภาพภูมิอากาศเขตร้อนชื้นของภาคใต้

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล มีการกระจายตัวของรูปทรงออกไปทั้งด้านซ้ายและขวาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

รูปทรงกับความกลมกลืน รูปทรงแลดูกลมกลืนกัน เพราะมีรูปลักษณะที่เป็นรูปทรงเหลี่ยมเหมือนกัน

รูปทรงกับการเน้น รูปทรงเหลี่ยมทั้งแนวดิ่งและแนวเฉียงมีการเน้นด้วยการทิ้งร่องรอยของการปาดป้ายด้วยเกรียง ก่อให้เกิดพื้นผิวที่ไม่ราบเรียบ ทำให้รูปทรงปรากฏเป็นจุดเด่น แลดูมีพลัง

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน รูปทรงมีความเรียบง่ายรูปลักษณะคล้ายคลึงกัน คือเป็นรูปทรงเหลี่ยมเสียส่วนใหญ่ จึงทำให้แลดูมีความหลากหลายที่ไม่มากนัก แต่รูปทรงเหล่านี้มีรายละเอียดที่เกิดจากเทคนิคการใช้เกรียงอย่างหลากหลาย จนปรากฏลักษณะพื้นผิวที่ให้พลังทางความรู้สึกอารมณ์ที่หนักแน่น

สรุป “รูปทรง” มีความสมดุลเพราะมีการกระจายตัวออกไปทั้งทางซ้ายและขวา มีความกลมกลืนเพราะรูปลักษณะเป็นรูปทรงเหลี่ยมที่เหมือนกัน ไม่ซับซ้อน แต่รายละเอียดของรูปทรงที่เป็นจุดเด่นมีการสร้างพื้นผิวที่อิสระหลากหลาย รูปทรงยังสื่อถึงความรู้สึกอารมณ์ที่หนักแน่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง

เส้น

เส้นกับความสมดุล เส้นถูกจัดวางและกระจายตัวออกไปทางซ้ายและขวาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

เส้นกับความกลมกลืน เส้นเกือบทั้งหมดมีรูปลักษณะที่เหมือนกันคือเป็นเส้นแนวตั้งและมีเส้นแนวเฉียงและแนวนอนอยู่ส่วนหนึ่ง และแต่ละเส้นมีขนาดและรูปลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงทำให้แลดูกลมกลืน

เส้นกับการเน้น มีการเน้นเส้นแนวตั้งมากที่สุด ตามด้วยเส้นแนวเฉียงและแนวนอน โดยแต่ละเส้นจะมีสีเป็นรากฐานที่ก่อเกิดของความเป็นเส้น กล่าวคือเส้นเกิดจากการก่อตัวของสีในทิศทางยาวแนวตั้งเสียส่วนใหญ่

เส้นกับความแปรเปลี่ยน ความหลากหลายของเส้นมีปริมาณที่พอเหมาะ ไม่มากนัก และเป็นเส้นที่มีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนต่อการรับรู้ทางความรู้สึกอารมณ์

สรุป “เส้น” ความกลมกลืนของเส้นเกิดจากการกระจายตัวออกไปทางด้านซ้ายและขวา ส่วนใหญ่เป็นเส้นแนวตั้ง มีขนาดที่ไม่หลากหลายนัก

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานชิ้นที่ 3 ทัศนธาตุโดยเฉพาะ “สี” มีการกระจายตัว โดยสีส่วนใหญ่ถูกผสมด้วยสีขาว มีการใช้สีอย่างหลากหลาย เพื่อให้แลดูสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศแบบเขตร้อนชื้นภาคใต้ รูปทรงมีการกระจายตัว และมีการเน้นเพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงเด่น ส่วนใหญ่เป็นรูปทรงแนวตั้ง สื่อถึงความหนักแน่น ความเชื่อมั่น

4.2.4 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 4 ชื่อผลงานสร้างสรรค์ “จิ้งหะของเส้นและสี : การเคลื่อนตัวของโนรา” เทคนิค สีน้ำบนกระดาษ ขนาด 57 x 77 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ ได้สะท้อนถึงเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับ “จิ้งหะจะโคนของเส้นและสี : การเคลื่อนตัวของโนรา” การเคลื่อนตัวอย่างมีจิ้งหะจะโคน และแลดูมีพลังนั้น นับเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของความเป็นโนรา ได้เป็นแรงบันดาลใจให้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้ขึ้นด้วยรูปแบบศิลปะแบบนามธรรม โดยใช้เส้นและสีเป็นทัศนธาตุหลักสำคัญในการแสดงออกประกอบสร้างผลงานชิ้น ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ที่เป็นไปอย่างอิสระ แต่เป็นอิสระภายใต้กรอบแนวคิดที่มีเนื้อหาสาระดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และจินตนาการ

สรุป เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ เนื้อหาได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าสุนทรีย์ภาพอันเกิดจากจิ้งหะจะโคนการเคลื่อนตัวของโนรา จนนำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ด้วยรูปแบบศิลปะแบบนามธรรม โดยใช้เส้นและสีเป็นทัศนธาตุสำคัญสุดในการแสดงออกซึ่งพลังแห่งการเคลื่อนตัวในลักษณะของจิ้งหะจะโคนของโนรา

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์

เส้น

เส้นกับความเคลื่อนไหว ลักษณะของเส้นที่สื่อให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวในผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้คือ เส้นได้แสดงอาการพุ่งออกไปสู่ทิศทางที่หลากหลาย เส้นมีค่าน้ำหนักอ่อนแก่ในตัวเองไม่เท่ากัน และเส้นได้แสดงอาการซ้ำของตัวเอง ลักษณะของเส้น

เหล่านี้ ก่อให้เกิดภาวะของการขับเคลื่อน และการเคลื่อนของเส้นในผลงานชิ้นนี้ คือการเคลื่อนไหวที่สื่อถึงลักษณะอาการของจังหวะจะโคน กล่าวคือเป็นลักษณะของการเคลื่อนแบบฉับพลัน มีพลัง อันเป็นคุณลักษณะเฉพาะแห่งการเคลื่อนของโนรานั้นเอง

เส้นกับความสมดุล เป็นความสมดุลแบบซ้ายขวาไม่เหมือนกัน คืออาการลักษณะของเส้นมีทิศทาง และรูปลักษณะที่แตกต่างกัน

เส้นกับความกลมกลืน ภาวะความกลมกลืนเกิดจากการที่เส้นมีรูปลักษณะ ขนาด และค่าน้ำหนักที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้เส้นแลดูกลมกลืน

เส้นกับการเน้น จากการเน้นเส้นเป็นหลัก ทำให้เส้นเป็นทัศนธาตุที่มีความเด่นมากที่สุดในผลงาน โดยเส้นที่มีความเด่นจะถูกเน้นย้ำด้วยค่าน้ำหนักที่เข้มข้น ทั้งนี้เพื่อให้มีผลทางการเห็นอย่างเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

เส้นกับความแปรเปลี่ยน ลักษณะของเส้นจะมีความหลากหลายคือเส้นจะมีทุกทิศทางทั้งแนวตั้ง แนวเฉียง แนวราบ ทั้งเส้นโค้งเส้นคด และเส้นจะมีหลายค่าน้ำหนักอ่อนแก่

สรุป “เส้น” คือทัศนธาตุตัวหลักสำคัญที่สุดในผลงานชิ้นนี้ ที่ถูกเน้นด้วยค่าน้ำหนักอ่อนแก่เพื่อให้เกิดความเด่นความชัดเจนหรือเป็นจุดเด่นขึ้น ลักษณะของเส้นจึงมีความหลากหลายทั้งในด้านทิศทาง ค่าน้ำหนักอ่อนแก่

ส

สีกับความสมดุล ด้วยค่าน้ำหนักของสีที่ช่วงล่างของภาพที่มีน้ำหนักรวมที่เข้มข้นมากกว่าช่วงบนของภาพ ทำให้กลุ่มสีที่เป็นจุดเด่นถูกจัดวางอยู่ท่ามกลางส่วนประกอบที่แลดูหนักแน่นมั่นคงยิ่งขึ้น และแม้ว่าค่าน้ำหนักพื้นหลังของซ้ายและขวาจะไม่เท่ากัน โดยด้านขวาจะเข้มมืดมากกว่า แต่สีที่เป็นจุดเด่นด้านซ้ายก็แสดงตัวที่เด่นชัด แลดูสง่า และเข้มแข็งหนักแน่นยิ่งกว่ากลุ่มสีที่เป็นจุดเด่นด้านขวา กล่าวคือจึงเป็นการถ่วงดุลของสิ่งที่แตกต่างกันระหว่างซ้ายและขวา

สีกับความกลมกลืน แม้ลักษณะของสีบนจุดเด่นกับส่วนประกอบไม่เหมือนกัน แต่จุดเด่นก็สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางบรรยากาศเดียวกัน ด้วยเพราะมีกลุ่มสีแดงและสีส้ม และกลุ่มสีเขียวเป็นทัศนธาตุที่คอยเชื่อมโยงประสานให้จุดเด่นกับส่วนประกอบสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล

สีกับการเน้น เส้นจะถูกเน้นด้วยสีที่ให้ค่าน้ำหนักเข้ม และสีที่ไวต่อการปะทะหรือการรับรู้ทางตา

สีกับความแปรเปลี่ยน เป็นชิ้นงานที่ถูกกำหนดให้จุดเด่นมีเพียงน้อยสี แต่ให้ผลทางการเห็นชัดเจน และให้ส่วนประกอบมีบรรยากาศที่หลากหลายสี

สรุป “สี” สีที่เป็นจุดเด่นจะมีค่าน้ำหนักเข้ม เด่นชัด แลดูมีพลัง และดำรงอยู่ท่ามกลางบรรยากาศของกลุ่มสีแดงและส้ม และกลุ่มสีเขียวที่เป็นตัวประสานเชื่อมโยงทั้งจุดเด่นและตัวประกอบเข้าด้วยกัน

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4 ทัศนธาตุที่สำคัญที่สุดคือ “เส้น” เส้นถูกเน้นย้ำด้วยค่าน้ำหนักอ่อนแก่ เพื่อให้เป็นจุดเด่น เส้นได้สื่อถึงความเคลื่อนไหวอย่างมีจังหวะจะโคน กล่าวคือ มีความฉับพลัน มีพลัง ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของความเป็นโนรา

4.2.5 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชิ้นที่ 5 ชื่อผลงาน “สี รูปทรง และเส้น : จังหวะจะโคนการเคลื่อนไหวของโนรา” เทคนิค สีน้ำบนกระดาษ ขนาด 77 x 57 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ เป็นการแสดงถึงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ สี รูปทรง และเส้น ที่เกิดจากความประทับใจในจังหวะจะโคนการเคลื่อนไหวของโนรา เป็นการเคลื่อนไหวที่แลดูมีพลัง มีความฉับพลันทั้งตัวโนราและเครื่องแต่งกายที่ได้เคลื่อนไหวไปอย่างประสานสอดคล้องกัน ซึ่งเป็นความประทับใจอันเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจและแนวเรื่องสำหรับการสร้างสรรค์ในครั้งนี้ด้วยรูปแบบศิลปะแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้ทัศนธาตุ อาทิ สี รูปทรง และเส้นมาประกอบสร้างเข้าด้วยกัน ด้วยวิธีการของการคลี่คลาย ตัดทอน เพิ่มเติมข้อเท็จจริงตามที่ตาเห็น จนบังเกิดเป็นรูปทรงใหม่ทางทัศนศิลป์ขึ้น ซึ่งก็หมายถึงการสร้างสรรครูปทรงใหม่ทางทัศนศิลป์ที่มิใช่การบันทึกปรากฏการณ์หรือสิ่งที่ตามองเห็น แต่เป็นการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่มองเห็นแล้ว

นำไปสู่การสังเคราะห์เสียใหม่ ซึ่งหมายถึงการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ อัตลักษณ์ใหม่ และมีลักษณะที่เป็นต้นแบบต้นฉบับ

สรุป เนื้อหาและรูปแบบ มีเนื้อหาที่แสดงถึงจังหวะจะโคนการเคลื่อนไหวของโนรา โดยสร้างสรรค์ด้วยรูปแบบศิลปะแบบกึ่งนามธรรม ผลงานได้สื่อถึงความรู้สึกในความขลัง ความมีพลังในจังหวะจะโคนอันเกิดจากการเคลื่อนไหวของโนรา

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการ

ของทัศนศิลป์

สี

สีกับความสมดุล กลุ่มสีแดงสีส้มและกลุ่มสีเขียวมีการกระจายตัวออกไปทางซ้ายและขวาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แม้อันสีเขียวด้านขวาจะมีมากกว่าด้านซ้าย แต่ด้านซ้ายก็มีกลุ่มสีเหลืองมาทดแทนและสามารถถ่วงดุลกันได้

สีกับความกลมกลืน กลุ่มสีเขียวคือกลุ่มสีที่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้ แม้จะไม่ใช้สีเด่น แต่ก็เป็นตัวเฉยๆที่สร้างความกลมกลืนให้กับภาพรวมทั้งหมดได้

สีกับการเน้น กลุ่มสีแดงสีส้มคือกลุ่มสีที่มีการเน้นให้เป็นจุดเด่น โดยมีกลุ่มสีเขียว และสีเหลืองเป็นองค์ประกอบลดหลั่นกัน

สีกับความแปรเปลี่ยน สีเขียวเป็นกลุ่มสีที่มีความแปรเปลี่ยนทั้งทางปริมาณและคุณลักษณะของสีที่หลากหลายมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มสีแดงสีส้ม และกลุ่มสีน้ำตาลเข้มตามลำดับ

สรุป “สี” กลุ่มสีที่เป็นจุดเด่นของภาพคือกลุ่มสีแดงสีส้ม กลุ่มสีเขียว กลุ่มสีเหลือง และกลุ่มสีน้ำตาลเข้มตามลำดับ โดยกลุ่มสีเขียวมีความหลากหลายมากที่สุด

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล ด้วยมีการกระจายรูปทรงออกไปทั้งซ้ายและขวาเฉลี่ยในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้ภาพมีความสมดุลในลักษณะซ้ายขวาคลายคลึงกัน และแลดูเท่าๆกัน

รูปทรงกับความกลมกลืน ด้วยรูปทรงเด่นเป็นการประกอบกันของหลายรูปทรง และรูปลักษณะส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

รูปทรงกับการเน้น รูปทรงที่มีการเน้นเพื่อให้เป็นจุดเด่นคือรูปทรงของกลุ่มสีแดงสีส้ม กลุ่มสีเขียว และกลุ่มสีเหลือง ตามลำดับ

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน รูปทรงมีรูปลักษณะที่มีความแปรเปลี่ยน ทั้งในด้านขนาด ทิศทาง ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่

สรุป “รูปทรง” รูปทรงมีการเน้นให้เกิดเป็นจุดเด่นขึ้น และมีความแปรเปลี่ยน โดยเฉพาะความหลากหลายในทิศทางของรูปทรง

เส้น

เส้นกับความสมดุล เส้นมีความสมดุล เพราะเป็นการกระจายออกจาก ศูนย์กลางไปสู่ทิศทางต่างๆ ทั้งซ้ายและขวา ทั้งบนและล่างในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

เส้นกับความกลมกลืน แม้ลักษณะของความเป็นเส้นจะปรากฏอยู่ใน จุดเด่นเสียส่วนใหญ่ แต่ก็ไม่ทำให้เส้นแปลกแยกออกจากภาพรวม

เส้นกับการเน้น ทั้งเส้นแนวตั้ง แนวเฉียงเป็นทัศนธาตุที่ถูกใช้เพื่อกำหนดขอบเขตของรูปทรงและสร้างจุดเด่นขึ้นในภาพ การเน้นเส้นกระทำโดยวิธีการตัดสลับสีให้มีทิศทางยาว ซึ่งก็จะปรากฏออกมาเป็นเส้น

เส้นกับความแปรเปลี่ยน เส้นมีความแปรเปลี่ยนมากที่สุด มีทั้งเส้นแนวตั้ง เส้นแนวเฉียง และเส้นนอน เป็นเส้นที่ถูกเน้นย้ำให้เป็นขอบเขตของรูปทรงและเพื่อให้จุดเด่นมีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

สรุป “เส้น” เส้นได้แสดงถึงความสมดุลระหว่างซ้ายและขวา บนและล่าง เส้นถูกเน้นเพื่อสร้างขอบเขตและความเด่นของจุดเด่น และเส้นมีความหลากหลายทั้งในขนาด ทิศทาง และค่าน้ำหนักอ่อน-แก่

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานชิ้นที่ 5 มีการใช้สี รูปทรง และเส้นเป็นทัศนธาตุสำคัญของการแสดงออกตามลำดับ โดยสีและรูปทรงจะถูกเน้นมากที่สุดจนกลายเป็นจุดเด่นของภาพ

4.2.6 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 6 ชื่อผลงาน “สี เส้น และรูปทรง : ลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา” เทคนิค สีน้ำบนกระดาษ ขนาด 57 x 77 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ เป็นการแสดงถึงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสี เส้น และรูปทรง ที่มีรากฐานมาจากความประทับใจในลวดลายของเครื่องแต่งกายของโนรา โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเครื่องลูกปิด(เครื่องลูกปิดจะร้อยด้วยลูกปิดสีเป็นลายมีดอกดวง) ที่เรียกว่า “บ่า” สำหรับสวมทับบนบ่าชาย-ขวา รวมสองชิ้น ความประทับใจดังกล่าวได้เป็นแรงบันดาลใจและแนวเรื่องในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ครั้งนี้ด้วยรูปแบบศิลปะแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้ทัศนธาตุ อาทิ สี เส้น และรูปทรงมาประกอบสร้างเข้าด้วยกันด้วยวิธีการคลี่คลาย ตัดทอน และเพิ่มเติมจนเกิดเป็นรูปทรงใหม่ทางทัศนศิลป์ขึ้น อันหมายถึงรูปแบบหรือรูปลักษณะใหม่ทางทัศนศิลป์ที่มีความอิสระจากปรากฏการณ์หรือข้อเท็จจริงเบื้องหน้าที่ตาแลเห็น สิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นจึงมิใช่การบันทึกสิ่งที่ตาแลเห็น แต่เป็นการนำเอาสิ่งที่เห็นคือส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายที่เรียกว่า “บ่า” มาแสดงออกในมิติใหม่ทางทัศนศิลป์ที่มุ่งเน้นถึงความปรารถนาทางความรู้สึก อารมณ์ จินตนาการของผู้สร้างสรรค์เองเป็นเป้าหมายสำคัญสุด

สรุป เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสี เส้น และรูปทรง อันมีที่มาจากเครื่องลูกปิดสีลายดอกดวงของโนรา และเป็นที่มาของแรงบันดาลใจและแนวเรื่องของการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์แบบกึ่งนามธรรม โดยใช้สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุสำคัญสุดของการแสดงออกที่สื่อถึงความเรียบง่ายและจังหวะของสี เส้น และรูปทรง

3) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการ

ของทัศนศิลป์

สีกับความสมดุล ปริมาณและความเด่นชัดของกลุ่มสีเขียว กลุ่มสีเหลือง กลุ่มสีแดง และสีพื้นขาวค่อนข้างหนักไปทางด้านขวามากกว่าด้านซ้าย แต่ด้านซ้ายกลับมีกลุ่มสีเขียว กลุ่มสีเหลือง กลุ่มสีแดงกระจายอยู่เป็นบางส่วนและคอยถ่วงดุลมิให้เกิดอาการเหียงที่รุนแรงจนเกินไป จึงเป็นความสมดุลที่ทำหายความรู้สึกเมื่อขณะได้สัมผัสตรง

สีกับความกลมกลืน ความกลมกลืนของสีเกิดจากการกระจายสีต่างๆ ออกไปทั่วทั้งภาพ โดยเฉพาะกลุ่มสีเขียวสีน้ำเงิน สีน้ำตาล

สีกับการเน้น กลุ่มสีเหลือง กลุ่มสีเขียวสีน้ำเงิน และกลุ่มสีแดงที่ค่อนข้างไปทางขวา คือกลุ่มสีที่มีการเน้นมากที่สุดทั้งในด้านความสด ความใสของสี ความเข้มของสี และความเด่นชัดของสี รวมทั้งการจัดวางและทิศทางยาวแนวเฉียงของสี จึงทำให้เป็นจุดเด่นจุดสำคัญทางการเห็นของผลงานชิ้นนี้

สีกับความแปรเปลี่ยน มีการใช้สีอย่างหลากหลาย แม้จุดเด่นจะมีรูปลักษณะที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เข้าถึงได้ไม่ยาก แต่ด้วยเทคนิคการใช้สีแบบสลับขัดสี ทำให้ผลลัพธ์ของสีที่ปรากฏออกมาแลดูน่าสนใจ จึงเป็นความหลากหลายที่เรียบง่ายที่น่าค้นหา

สรุป “สี” มีการกระจายของสีเพื่อให้เกิดความกลมกลืนที่สามารถอยู่ด้วยกันได้ การเน้นสีทำให้แลดูมีความสด ความใส และมีความเข้มของสีมากยิ่งขึ้น และสีมีความหลากหลายท่ามกลางรูปทรงที่เรียบง่าย

เส้น

เส้นกับความสมดุล แม้เส้นมีปรากฏที่ด้านซ้ายเสียส่วนใหญ่และอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างนิ่งสงบ แต่ก็มีเส้นกระจายไปด้านซ้ายที่แสดงตัวในลักษณะของอาการเคลื่อนไหว จึงเป็นดุลยภาพอันเกิดจากความแตกต่างและไม่เท่ากันของทั้งสองข้าง

เส้นกับความกลมกลืน ลักษณะของความเป็นเส้นมีการกระจายไปทั่วภาพ แม้จะมีรูปลักษณะที่แตกต่างกันก็ตาม ภาวะของการเฉลี่ยปริมาณของเส้นนี้จึงได้สร้างภาวะที่กลมกลืนของภาพ

เส้นกับการเน้น เส้นแนวเฉียงที่มาประกอบกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมหลายรูปและรวมกันก่อตัวเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมใหญ่ ล้วนเป็นเส้นตรงที่มีทิศทางแนวเฉียงที่ถูกเน้นให้มีความสำคัญสุดของภาพและได้กลายเป็นจุดเด่นของภาพ

เส้นกับความแปรเปลี่ยน เส้นมีความหลากหลายทั้งปริมาณ ขนาด ทิศทาง และค่าน้ำหนักอ่อน-แก่

สรุป “เส้น” เส้นมีความสมดุลแบบซ้ายขวาไม่เท่ากัน ไม่เหมือนกัน เส้นมีการกระจายตัวไปทั่วภาพเพื่อให้เกิดความกลมกลืน เส้นแนวเฉียงที่ประกอบกันเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมใหญ่ถูกขยับเน้นให้เป็นจุดเด่นของภาพ และเส้นมีความหลากหลายทั้งขนาด ทิศทาง และค่าน้ำหนักอ่อน-แก่

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล กล่าวได้ว่าเป็นความสมดุลที่สองข้างไม่เท่ากัน และไม่เหมือนกัน สามารถถ่วงดุลกันได้เพราะแม้รูปทรงที่เป็นจุดเด่นที่ค่อนข้างจะไปทางขวาจะมีความเด่นชัด มีขนาดที่ใหญ่กว่ารูปทรงอื่นๆ และสื่อถึงความนิ่งความหนักแน่นมั่นคง แต่รูปทรงด้านซ้ายที่ปรากฏแม้จะมีขนาดเล็กกว่า ความชัดเจนน้อยกว่า แต่ก็แสดงถึงความเคลื่อนไหวที่มากกว่า ความสมดุลจึงเกิดจากการถ่วงดุลของสิ่งที่แตกต่างกันและไม่เท่ากัน

รูปทรงกับความกลมกลืน กล่าวได้ว่าเป็นเจตนาของการใช้รูปทรงที่แตกต่างกัน ชัดแย้งกัน มาประกอบสร้างเข้าด้วยกันภายใต้พื้นที่เดียวกัน เพื่อสื่อให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนของสิ่งที่ต่างชนิดกันหรือแตกต่างกัน

รูปทรงกับการเน้น รูปทรงที่ถูกเน้นเป็นพิเศษจนเป็นจุดเด่นของภาพคือรูปทรงสามเหลี่ยมที่แทรกไปด้วยรูปทรงสี่เหลี่ยมหลายรูป เป็นรูปทรงที่ดูเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน แต่การก่อเกิดของรูปทรงสามเหลี่ยมจุดเด่นนี้เกิดจากการแสดงตัวของทัศนธาตุอย่างมีสาระในตัวเองให้ศึกษาและค้นหา

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน รูปทรงที่ปรากฏคือ รูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงที่พริ้วไหวอิสระที่เป็นตัวประกอบซึ่งปรากฏอยู่ทางด้านซ้าย จึงเห็นได้ว่าความหลากหลายของรูปทรงมีไม่มากนัก เพราะเป็นการใช้รูปทรงที่เรียบง่าย

สรุป “รูปทรง” ความสมดุลของรูปทรงเกิดจากการถ่วงดุลของสิ่งที่แตกต่างกันและไม่เท่ากัน จุดเด่นของผลงานคือรูปทรงสามเหลี่ยมใหญ่ที่เกิดจากหรือถูกแทรกด้วยรูปทรงสี่เหลี่ยมจำนวนหลายรูป

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานชิ้นที่ 6 เป็นผลงานงานสร้างสรรค์ที่มีการใช้สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุสำคัญสุดของการแสดงออกตามลำดับ โดยสีเป็นทัศนธาตุที่มีการเน้นและมีความแปรเปลี่ยนมากที่สุด ทัศนธาตุถูกใช้เพื่อสื่อถึงลักษณะของเครื่องแต่งกายของโนราที่มีสีสัน มีความสด ความสว่าง และมีความเรียบง่ายแบบพื้นบ้าน

4.2.7 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 7 ชื่อผลงาน “สี รูปทรง และเส้น :
รูปลักษณะส่วนประกอบและสวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา” เทคนิค สีน้ำบนกระดาษ
ขนาด 77 x 57 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของสี รูปทรง และเส้นที่เกิดจากรูปลักษณะส่วนประกอบและสวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา อันเป็นรากเหง้าที่มาของความประทับใจและแรงบันดาลใจจนก่อให้เกิดการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ครั้งนี้ขึ้น เป็นการสร้างสรรค์ด้วยรูปแบบศิลปะแบบกึ่งนามธรรมที่ผ่านการคลี่คลาย ตัดทอน และเพิ่มเติม ด้วยการใช้สี รูปทรง และเส้น มาเป็นทัศนธาตุหลักสำคัญในการสร้างสรรค์

สรุป เนื้อหาและรูปแบบ เนื้อหาแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ของสี รูปทรง และเส้นที่เกิดจากการแสดงตัวของรูปลักษณะส่วนประกอบและสวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา นำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ด้วยรูปแบบศิลปะแบบกึ่งนามธรรมที่ใช้สี รูปทรง และเส้นเป็นทัศนธาตุสำคัญ

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการ

ของทัศนศิลป์

สี

สีกับความสมดุล ทั้งกลุ่มสีแดงสีส้ม และกลุ่มสีเขียวสีน้ำเงินบน
รูปทรงหลักทั้งสองได้มีการเฉลี่ยทั้งซ้าย-ขวาและบน-ล่างในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้เกิด
ความสมดุล

สีกับความกลมกลืน แม้สีที่ใช้บนรูปทรงหลักจะเป็นสีที่ตรงกันข้ามคือกลุ่มสีแดงสีส้มกับกลุ่มสีเขียวสีน้ำเงิน รวมทั้งส่วนประกอบก็ใช้สีในลักษณะดังกล่าว แต่ภาพรวมแล้วสีตรงข้ามก็สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างไม่เคอะเขิน ด้วยเพราะมีการใช้สีม่วง กลุ่มสีน้ำเงินมาสร้างบรรยากาศมวลรวมภายในภาพ ซึ่งสีเหล่านี้ ได้เป็นตัวเชื่อมประสานให้จุดเด่นด้วยกันและจุดเด่นกับส่วนประกอบทั้งหมดแลดูมีความกลมกลืน

สีกับการเน้น กลุ่มสีแดงสีส้ม กลุ่มสีเขียวเป็นกลุ่มสีที่ถูกนำมาใช้และมีการเน้นมากที่สุด จึงทำให้กลุ่มสีดังกล่าวเกิดเป็นจุดเด่นและเกิดตัวประกอบตามมา สีในจุดเด่นด้านซ้ายมีปริมาณและเน้นหนักไปทางกลุ่มสีเขียวเสียส่วนใหญ่ ในจุดเด่นด้านขวา ทั้งกลุ่มสีเขียวและกลุ่มสีแดงสีส้มมีปริมาณและการเน้นที่ใกล้เคียงกัน

สีกับความแปรเปลี่ยน ในแต่ละกลุ่มสี ทั้งกลุ่มสีแดงสีส้ม กลุ่มสีน้ำเงินสีเขียว มีการใช้สีอย่างหลากหลาย เมื่อกลุ่มสีดังกล่าวถูกนำมาประกอบเข้าด้วยกันด้วยเทคนิคระบาย สบัดขัดสี จึงทำให้สีทั้งหลายแลดูมีรสชาติ เกิดความมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น

สรุป “สี” กลุ่มสีเขียว กลุ่มสีแดงสีส้มเป็นกลุ่มสีที่ถูกเน้นให้เป็นจุดเด่นโดยมีกลุ่มสีน้ำเงิน สีม่วง ฯลฯ เป็นตัวประสานเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดความสมดุลและความกลมกลืน มีการใช้สีอย่างหลากหลายทั้งในระดับกลุ่มสีและในระดับรายละเอียดของแต่ละกลุ่มสี ส่งผลให้เกิดความแปรเปลี่ยนของสีในระดับที่มากที่สุด นำมาซึ่งความมีชีวิตชีวาความมีพลังของสี

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล รูปทรงเด่นด้านซ้ายค่อนข้างค่อนไปทางด้านบนของภาพ รูปทรงเด่นด้านขวา ค่อนข้างค่อนไปทางด้านล่างของภาพ ทั้งสองรูปทรงต่างก็มีความหมายมีสาระสำคัญเหมือนกัน และมีปริมาณที่เฉลี่ยออกไปทั้งสองข้างเท่าๆกัน จึงก่อให้เกิดความสมดุลขึ้น

รูปทรงกับความกลมกลืน แม้รูปลักษณ์ของรูปทรงหลักจะแตกต่างกัน กล่าวคือ รูปทรงบริเวณส่วนบนของภาพมีลักษณะโค้งมน ขณะที่รูปทรงด้านล่างมีความเป็นเหลี่ยมสันของหลายรูปเหลี่ยมที่มาประกอบกัน แต่ทั้งสองรูปทรงก็เบียดชิดติดกัน อยู่ด้วยกัน

รูปทรงกับการเน้น รูปทรงได้เกิดขึ้นด้วยการเน้น การเน้นให้เห็นถึงความเป็นรูปทรงอย่างจำแนกแยกแยะในบทบาทหน้าที่ของแต่ละรูปทรงได้ก่อให้เกิดรูปทรงเด่นและรูปทรงประกอบที่กระจ่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น รูปทรงที่มีการเน้นให้เห็นเด่นชัดจนเป็นจุดเด่นคือรูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงสามเหลี่ยม และรูปทรงโค้งมน

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน ลักษณะของรูปทรงที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อนและหลากหลายจนเกินไป เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม รูปทรงที่มีเส้นรอบนอกที่โค้งมน ทำให้ง่ายต่อการรับรู้และเข้าถึงได้ ทำให้แลดูเด่นชัด ไม่เบื่อหน่าย และมีพลัง

สรุป “รูปทรง” รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงสามเหลี่ยม และรูปทรงโค้งมนได้ถูกเน้นเป็นสำคัญ จนเกิดเป็นจุดเด่นของผลงานที่เป็นจุดปะทะสายตาโดยตรง ความหลากหลายในการใช้รูปทรงมีปริมาณที่พอเหมาะไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ส่งผลให้รูปทรงแลดูเด่นชัด มีพลังกระตุ้นปลุกเร้า และไม่น่าเบื่อหน่าย

เส้น

เส้นกับความสมดุล ลักษณะของเส้นที่แสดงตัวเด่นชัด จะค่อนข้างหนักไปทางด้านขวา อาทิ เส้นสีแดงสีส้ม เส้นสีดำซึ่งเป็นเส้นตรงทิศทางเฉียงที่ไขว้กัน เป็นต้น และมีการกระจายเส้นสีแดงสีส้มในทิศทางแนวตั้งไปสู่พื้นที่ด้านซ้ายช่วงล่างที่มีความเด่นชัดและมีปริมาณที่มากกว่าช่วงล่างของด้านขวา จึงเป็นความสมดุลที่เกิดจากการถ่วงดุลระหว่างจุดเด่นและส่วนประกอบ ที่มีทิศทางของเส้นที่แตกต่างกัน

เส้นกับความกลมกลืน เส้นเกิดจากเทคนิคการป้ายหรือแต้มสี การขีดสลัดสีอย่างมีทิศทาง และมีการกระจายเส้นที่มีสีต่างๆไปทั่วพื้นที่ของภาพ ทำให้ผลงานแลดูมีความกลมกลืน

เส้นกับการเน้น มีการเน้นเส้นเพื่อสร้างขอบเขตของจุดเด่น เพื่อสร้างสาระรายละเอียดของจุดเด่น เพื่อขบเน้นให้จุดเด่นมีความเด่นชัด สง่างาม แลดูมีพลังมากยิ่งขึ้น เส้นที่มีค่าเป็นจุดเด่นส่วนใหญ่เป็นเส้นแนวเฉียง ประกอบด้วยเส้นในกลุ่มสีแดงสีส้ม เส้นในกลุ่มสีเขียวสีน้ำเงิน และเส้นในกลุ่มสีดำ

เส้นกับความแปรเปลี่ยน เส้นมีปริมาณของความหลากหลายที่ไม่มากนัก

สรุป “เส้น” มีความสมดุลที่เกิดจากการถ่วงดุลระหว่างจุดเด่นและส่วนประกอบที่มีทิศทางของเส้นที่แตกต่างกัน มีการเน้นเส้นเพื่อสร้างขอบเขตและขบเน้นจุดเด่นให้มีความเด่นชัด มีพลังมากยิ่งขึ้น

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานชิ้นที่ 7 สี รูปทรง และเส้น เป็นทัศนธาตุสำคัญที่สุดของการแสดงออกตามลำดับ เพื่อสื่อให้เห็นถึงความมีชีวิตชีวา ความมีพลังของสี โดยสีเป็นทัศนธาตุที่มีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลาย และมีการเน้นเพื่อให้เป็นจุดเด่นและมีความสมดุลมากที่สุด

4.2.8 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 8 ชื่อผลงาน “สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่ออนาคตของโนรา” เทคนิค สีน้ำบนกระดาษ ขนาด 77 x 57 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ ได้แสดงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ “สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่ออนาคตของโนรา” สะท้อนถึงสภาพการดำรงอยู่ของโนราในปัจจุบันและอนาคต ภายใต้บริบทแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปทุกขณะ ท่ามกลางบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม การศึกษา เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ความเป็นโนราจะสามารถดำรงอยู่รอดต่อไปได้อย่างไรโดยไม่สูญเสียความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของความเป็นการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ เป็นประเด็นคำถามที่สะท้อนออกมาในรูปของผลงานทัศนศิลป์ที่สื่อถึงความห่วงใย ที่มีต่อสถานะโนราท่ามกลางความซับซ้อนของบริบทแวดล้อมสมัยใหม่ปัจจุบันและอนาคต ได้เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้ขึ้นด้วยรูปแบบศิลปะแบบนามธรรม โดยใช้สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุหลักสำคัญมาประกอบสร้างเป็นผลงานชิ้นนี้ มีการเน้นสีมากที่สุด ด้วยการใช้สีสด เพื่อให้เป็นจุดเด่น ลักษณะของสีมีความพราว มีไม่คมชัด เพื่อสื่อถึงความไม่แน่ชัด ความไม่แน่นอน

สรุป เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ เนื้อหาสาระได้สะท้อนถึงประเด็นคำถามที่มีต่อความอยู่รอดของโนราว่าจะสามารถปรับตัวพัฒนาตนเองท่ามกลางสภาพการณ์ในบริบทแวดล้อมต่างๆทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างไร แสดงออกด้วยรูปแบบศิลปะแบบนามธรรม โดย “สี” เป็นทัศนธาตุที่มีการเน้นมากที่สุด

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุและหลักการของทัศนศิลป์

สี

สีกับความสมดุล สีถูกจัดวางอย่างสมดุล แต่เป็นความกลมกลืนในโครงสร้างที่แตกต่างกันของชายและขวา จึงเป็นความสมดุลที่ไม่เหมือนกันของทั้งสองข้าง

สีกับความกลมกลืน เนื่องจากเทคนิคการสับสี การสาดสีที่กระจายไปทั่วทั้งภาพ โดยได้ทิ้งร่องรอยไว้ทั่วภาพ และการซึมเข้าหากันและหรือการซ้อนทับกันของสี จึงส่งผลให้แลดูกลมกลืนภายใต้บรรยากาศเดียวกัน

สีกับการเน้น สีที่ถูกระบุให้เป็นจุดเด่นคือสีในกลุ่มสีเหลือง กลุ่มสีแดง และกลุ่มสีเขียว กลุ่มสีเหล่านี้จะมีลักษณะการซ้ำของตัวเองเพื่อให้เห็นถึงความเป็นมิติ ระยะใกล้ไกล และแสดงให้เห็นความสด และความพราวไม่ชัดเจน ซึ่งสื่อถึงความหวังโยต่อความอยู่รอดของโนรา

สีกับความแปรเปลี่ยน ความหลากหลายของสีที่แลดูพราวไม่ชัด และซึมเข้าหากันในบางส่วน เพื่อสื่อถึงความไม่ชัดเจน ความเสี่ยง ความน่าเป็นห่วง

สรุป “สี” สีเป็นทัศนธาตุสำคัญที่สุดที่ถูกระบุเน้นด้วยการใช้สีสด เพื่อให้เกิดเป็นจุดเด่น ลักษณะของสีที่เกิดจากการสับสีการสาดสีที่ปรากฏจะมีอาการลักษณะแบบพราวไม่ชัด เพื่อสื่อถึงความไม่แน่ชัด ความเบลอ ความหวังโยที่มีต่อความอยู่รอดท่ามกลางความซับซ้อนของบริบทแวดล้อมสมัยใหม่ปัจจุบันและอนาคตของโนรา

เส้น

เส้นกับความสมดุล ลักษณะของเส้นที่ถูกระบุเน้นทั้งชายและขวามีรูปลักษณะที่แตกต่างกัน เป็นเส้นแนวตั้งที่มีปริมาณทั้งชายและขวาที่ใกล้เคียงกัน สามารถถ่วงดุลกันได้

เส้นกับความกลมกลืน ด้วยการกระจายและไหลเข้าหากันของเส้น และมีเส้นเฉียงพาดผ่าน จึงทำให้เส้นแลดูเป็นมวลเดียวกันหรือมีความกลมกลืน

เส้นกับการเน้น เส้นที่ปรากฏคือ รูปลักษณะเส้นที่เกิดจากสีแดง เป็นเส้นแนวตั้งเสียส่วนใหญ่ และเส้นเฉียงที่ก่อให้เกิดการนำสายตาให้รับรู้ถึงระยะใกล้ไกล เปรียบเสมือนเส้นทางที่เต็มไปด้วยอุปสรรคความซับซ้อนแห่งยุคสมัยปัจจุบันและอนาคต ที่เกิดเป็นประเด็นคำถามขึ้นมาว่า แล้วโนราจะปรับตัว จะพัฒนาไปอย่างไร เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ โดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์อันมีคุณค่าของความเป็นโนรา

เส้นกับความแปรเปลี่ยน ลักษณะของเส้นจะปรากฏทั้งในรูปเส้นแนวตั้ง เส้นแนวเฉียง ในเส้นแนวตั้งมีรูปลักษณะที่หลากหลาย

สรุป “เส้น” มีใช้ทัศนธาตุตัวหลักสำคัญ เพราะเส้นเกิดจากการแสดงตัวของสีในทิศทางแนวตั้งและแนวเฉียง โดยเส้นแนวตั้งจะมีรูปลักษณะที่หลากหลายมากกว่าเส้นแนวเฉียง

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล เป็นรูปทรงที่มีความสมดุลแบบสองข้างซ้ายขวาไม่เหมือนกัน แต่มีปริมาณที่ใกล้เคียงกันและมีการถ่วงดุลกัน

รูปทรงกับความกลมกลืน เป็นการก่อตัวของรูปทรงที่ไม่เด่นชัดมากนัก เนื่องจากเป็นรูปทรงที่เกิดจากการแสดงตัวของสีเป็นสำคัญมากกว่า รูปลักษณะของรูปทรงจึงแลดูซีมเบลอ ไม่ชัดเจน แต่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมที่รายรอบ อันเนื่องมาจากการกระจายสีเข้าหากันด้วยเทคนิคสะบัดสี สาดสี

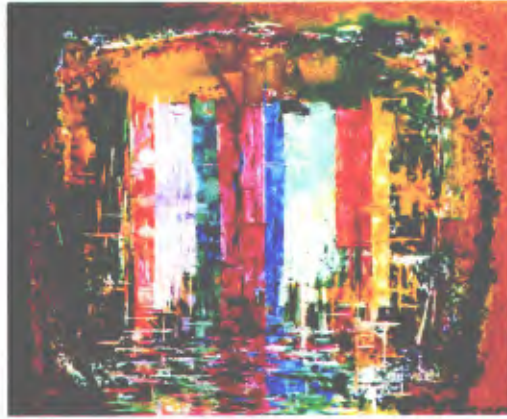
รูปทรงกับการเน้น สภาพความเป็นรูปทรง มีการเน้นเพียงน้อยนิด ซึ่งไม่มีผลที่จะทำให้รูปทรงเด่นมีความเด่นชัดขึ้นได้

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน รูปทรงเด่นมีหลายรูปลักษณะที่มาอยู่ร่วมกัน จนเกิดอาการทับซ้อนกัน ก่อเกิดเป็นมิติ กล่าวคือเกิดระยะใกล้ไกลของรูปทรงขึ้น

สรุป “รูปทรง” เป็นผลพวงมาจากการก่อตัวของสีต่างๆ ตัวรูปทรงเองไม่ใช่ทัศนธาตุที่สำคัญมากนักในผลงานชิ้นนี้

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานชิ้นที่ 8 สี เส้น และรูปทรง เป็นทัศนธาตุที่ถูกนำมาใช้ที่สำคัญสุดตามลำดับ เพื่อสื่อถึงมุมมองของผู้สร้างสรรค์ที่รู้สึกมีความห่วงใยต่อความเป็นไปของโนราในฐานะที่เป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติ ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ มีการเน้นสี เพื่อให้มีความเป็นจุดเด่น และมีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายให้มากที่สุด และใช้เส้นแสดงตัวในลักษณะทิศทางแนวตั้งและแนวเฉียง เพื่อสื่อถึงเส้นทางอนาคตของโนราที่จะต้องก้าวต่อไป

4.2.9 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 9 ชื่อผลงาน “สี เส้น และรูปทรง : ผ้าห้อยโนรา” เทคนิคประสมบนผ้าใบ ขนาด 82x100 ซม.

1) วิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ ได้แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับ “สี เส้น และรูปทรง : ผ้าห้อยโนรา” ที่นิยมใช้สีต่างๆ โดยมักใช้ผ้าที่มีสีสด สีสว่าง ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจแก่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์รูปแบบทางทัศนศิลป์ โดยใช้รูปแบบนามธรรมที่มุ่งนำทัศนธาตุทั้งสี เส้น และรูปทรงมาประกอบสร้างขึ้น และ ณ ขณะที่กำลังปฏิบัติการสร้างสรรค์นั้น ผู้สร้างสรรค์จะมีความเป็นอิสระปลอดจากการครอบงำของเนื้อหา เนื้อหาเป็นเพียงต้นคิดหรือจุดเริ่มต้นทางความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และจินตนาการ อย่างไรก็ตาม กลิ่นอายของความเป็นโนราก็ยังคงดำรงอยู่ในฐานะเนื้อหาสาระอันเป็นรากฐานที่มาของการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้

สรุป เอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ เนื้อหาได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าสุนทรียภาพของผ้าห้อยด้วยรูปแบบของศิลปะแบบนามธรรม ที่ผู้สร้างสรรค์ได้แสดงออกผ่านทัศนธาตุที่ประกอบด้วย สี เส้น และรูปทรงที่เป็นไปอย่างอิสระเสรี จนเกิดเป็นรูปทรงใหม่ทางทัศนศิลป์

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของ

ทัศนศิลป์

๓

สีกับความสมดุล เมื่อพิจารณาถึงการถ่วงน้ำหนักระหว่างซ้ายและ

ขวา แม้โครงสร้างและรายละเอียดจะมีความแตกต่างกัน เช่น ด้านซ้ายปริมาณโทนสีเขียวมีมากกว่า ด้านขวาซึ่งมีสีน้ำตาลแดงตัวมากกว่า กลุ่มสีเขียวและกลุ่มสีน้ำตาลจึงเป็นสีส่วนใหญ่ที่ถ่วงดุลกัน ท่ามกลางแผ่นระนาบของสีเด่นที่แลดูสง่ามีจังหวะจะโคนที่หลากหลายและถูกจัดวางในลักษณะที่มีขนาดและปริมาณที่ใกล้เคียงกัน จึงนับได้ว่าสีในผลงานชิ้นนี้เป็นความสมดุลของสิ่งที่แตกต่างกัน

สีกับความกลมกลืน แม้จะมีการจัดวางโครงสร้างที่แตกต่างกันให้อยู่ใกล้ชิดติดกัน ทำให้ดูประหนึ่งขัดแย้งกัน ไม่เข้ากัน แต่การจัดวางดังกล่าวก็ไม่เกิดผลเสียทางการเห็นแต่ประการใด เพราะได้มีการใช้สีกลุ่มสีเหลืองและกลุ่มสีน้ำตาลมาเป็นตัวเฉลี่ยความแตกต่าง และใช้เป็นสีที่ครอบงำหรือครอบคลุมสีอื่นๆโดยภาพรวมส่วนใหญ่ไว้ทั้งหมด จึงทำให้สีต่างๆที่หลากหลายแลดูมีความกลมกลืนเข้าด้วยกัน

สีกับการเน้น จากการเน้นโดยการใช้สีเป็นตัวแสดงสำคัญสุด ส่งผลให้สีเป็นทัศนธาตุที่มีค่าเป็นจุดเด่น สีที่ถูกเน้นเป็นสำคัญจนกลายเป็นจุดเด่นของผลงานประกอบด้วยกลุ่มสีเหลือง กลุ่มสีแดง กลุ่มสีส้ม กลุ่มสีเขียว โดยมีกลุ่มสีน้ำตาลเป็นตัวประกอบที่คอยเชื่อมโยงสีต่างๆเข้ากัน

สีกับความแปรเปลี่ยน เป็นผลงานที่มีการใช้สีอย่างหลากหลาย เช่น กลุ่มสีเหลืองประกอบไปด้วยสี Cadmium yellow pale Hue, Cadmium yellow Hue, aple Yellow Hue, Cadmium Yellow Deep Hue, Lemon Yellow Hue กลุ่มสีแดงประกอบด้วยสี Permanent Crimson Lake, Permanent Alizarin Crimson, Permanent Geranium Lake, Cadmium Red Hue, permanent Rose และสีแดงสดที่ค่อนข้างไปทางสีส้มคือ Scarlet Lake และกลุ่มสีส้มประกอบด้วยสี Cadmium Orange Hue, กลุ่มสีเขียวประกอบไปด้วยสี Permanent Green Light, Emerald Green, Sap Green, Viridian Hue เป็นต้น ด้วยความหลากหลายของสี จึงทำให้ผลงานแลดูมีชีวิต มีมวลอากาศห่อหุ้มไว้ มีความแตกต่างที่หลากหลาย ดูแล้วไม่น่าเบื่อหน่าย ตรงกันข้าม กลับทำให้เกิดการกระตุ้นปลุกเร้า ตื่นตัว ไม่่วงซึม เปรียบดังโนราที่ซบเคลื่อนไหวไปอย่างมีจังหวะจะโคน มีพลัง ส่งผลต่อภาวะตื่นตัวแก่ผู้ชม

สรุป “สี” ได้แสดงตัวในลักษณะของความแปรเปลี่ยนอย่าง

หลากหลายมากที่สุด สีถึงภาวะตื่นตัว เปรียบดังการซบเคลื่อนไหวอย่างมีจังหวะจะโคน มีพลังของโนรา

เส้น

เส้นกับความสมดุล เส้นที่เป็นตัวรองหรือตัวประกอบซึ่งเป็นเส้นขนาดเล็กกว่าและมีทิศทางทั้งแนวตั้งและแนวนอนจะถูกเฉลี่ยกระจายออกไปทั้งด้านซ้ายและขวา ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่เส้นขนาดใหญ่แนวตั้งซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญของผลงาน แม้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แต่ก็ถูกจัดวางอย่างเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

เส้นกับความกลมกลืน เนื่องจากเส้นทั้งในส่วนที่เป็นจุดเด่นและตัว

ประกอบส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นเส้นแนวตั้งและแนวนอนที่ถูกกระจายไปทั่วภาพ โดยเฉพาะในช่วงล่างของภาพซึ่งจะมีปริมาณของเส้นขนาดเล็กที่มากกว่าในส่วนอื่นๆของภาพ และเส้นขนาดใหญ่ที่เป็นจุดเด่นจะถูกจัดวางอยู่ช่วงกลางของภาพ โดยเส้นทั้งหมดมีหน้าที่บัพบาทหรือเป็นพาหะนำสีต่างๆไปสู่พื้นที่ต่างๆของภาพ และนั่นก็หมายถึงเส้นเป็นทัศนธาตุที่ถูกกระจายและเป็นตัวหลอมรวมทุกทัศนธาตุไว้เป็นมวลเดียวกัน ซึ่งก็หมายถึงเส้นมีบทบาทสำคัญในการสร้างความกลมกลืนนั่นเอง

เส้นกับการเน้น ในขณะที่จุดเด่นหรือรูปทรงหลักมีรูปลักษณะเป็นเส้นแนวตั้งที่มีขนาดใหญ่ได้ถูกเน้นย้ำด้วยสี เพื่อให้เส้นดังกล่าวเป็นจุดเด่นสำคัญของภาพ และเส้นที่มีขนาดเล็กกว่าทั้งแนวตั้งและแนวนอนก็ถูกเน้นเพื่อให้เป็นตัวประสานให้จุดเด่นสามารถเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกับส่วนประกอบอื่นๆได้

เส้นกับความแปรเปลี่ยน 1. รูปลักษณะของเส้นประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง เส้นแนวตั้ง และเส้นโค้งคด 2. ขนาดของเส้นมีขนาดใหญ่สุดคือส่วนที่เป็นจุดเด่นขนาดเล็กซึ่งมีกระจายในส่วนช่วงล่างของภาพ และเส้นโค้งคดที่ดูราวประหนึ่งเป็นเส้นที่มีโครงสร้างแบบนามธรรมที่รายรอบรูปทรงเด่นไว้ทั้งหมด และ3. ค่าน้ำหนักของเส้นเกือบทั้งหมดทั้งเส้นใหญ่และเส้นเล็กจะมีค่าน้ำหนักที่อ่อนอย่างสอดรับสัมพันธ์กัน

สรุป “เส้น” ขนาดใหญ่แนวตั้งถูกกำหนดให้เป็นจุดเด่น เส้นขนาดเล็กแนวตั้งและแนวนอนถูกกำหนดให้เป็นตัวประสานให้กับจุดเด่นเพื่อเชื่อมโยงกับส่วนประกอบอื่นๆสื่อถึงโนราที่ดำรงอยู่ท่ามกลางบริบทแวดล้อมต่างๆโดยเฉพาะทางธรรมชาติที่มีความสดใส ชุ่มฉ่ำ พืชพันธ์เขียวชอุ่มงาม

รูปทรง

รูปทรงกับความสมดุล ด้วยลักษณะการจัดวางรูปทรงอย่างเรียบง่ายไม่ซับซ้อน คือ รูปทรงเด่นอยู่ตรงกลางภาพ ปริมาณของรูปทรงที่กระจายออกไปทั้งซ้ายและขวา มีปริมาณที่ใกล้เคียงกัน และมีรูปทรงประกอบต่างๆรายรอบด้วยสาระรายละเอียดในเชิงปริมาณที่ใกล้เคียงเช่นกัน

รูปทรงกับความกลมกลืน รูปทรงเด่นซึ่งมีรูปลักษณะเป็นแผ่นระนาบแนวตั้งที่ประกอบสร้างขึ้นด้วยการซ้อนทับของสีอย่างหลากหลาย โดยไม่มีเจตนาที่จะสร้างรูปทรงให้หลุดหล่นจากรูปทรงเด่นเพื่อความกลมกลืนของรูปทรง เจตนาของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการให้เกิดความต่างของรูปทรง จึงทำให้รูปทรงเด่นมีความแตกต่างจากรูปทรงประกอบอื่นๆ

รูปทรงกับการเน้น รูปทรงเด่นได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกับรูปทรงประกอบ โดยไม่ต้องเน้นหรือคัดให้เด่นออกมา เพราะต้องการสื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างความเป็นโนรากับธรรมชาติแวดล้อมในภาคใต้ ทำให้รูปทรงเด่นมีอยู่อย่างไม่แปลกแยกจากส่วนประกอบอื่นๆ

รูปทรงกับความแปรเปลี่ยน ความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายของ

รูปทรงมีไม่มากนัก รูปทรงเด่นจะมีลักษณะเรียบง่ายคือเป็นแผ่นระนาบแนวตั้ง สื่อถึงความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน แต่มีอัตลักษณ์ในตัวเองของผ้าห้อยโนรา

สรุป “รูปทรง” มีการกระจายตัวออกไปทางซ้ายและขวาอย่างสมดุล รูปทรงเด่นมีความแตกต่างจากรูปทรงอื่นๆ มีการเน้นรูปทรงที่ไม่มากนัก

สรุป ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์ ในผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 9 รูปทรงมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเท่าๆกัน แต่แตกต่างกันเพราะรายละเอียดของรูปทรงที่แตกต่างกัน รูปทรงจะไม่ถูกเน้นหรือคัดให้เด่น และรูปทรงเด่นจะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน มีอัตลักษณ์เฉพาะ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเชิงสร้างสรรค์ได้นำเสนอทั้งประเด็นสำคัญและตัวผลงานสร้างสรรค์ไว้ในบทนี้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ สรุปผลการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์คุณค่าสุนทรีย์ภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าสุนทรีย์ภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา 3) เพื่อนำเสนอคุณค่าสุนทรีย์ภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา สู่อารมณ์ชน 4) เพื่อใช้ผลงานทัศนศิลป์เป็นเครื่องมือสำหรับการอบรมเฉพาะพัฒนาแก่ครูอาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

5.1.2 วิธีดำเนินการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสาร ได้แก่ ตำรา หนังสือ บทความ สุจิตร์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ได้แก่ ผ้าใบ สีน้ำมัน สีอะคริลิก สีน้ำ เจสโซ่ เกรียง แปรง ภู่กัน ภาพจากข้อมูล Internet ภาพถ่ายจากการแสดงโนรา

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

กำหนดลักษณะรูปแบบผลงาน หาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ทั้งภาคเอกสารและข้อมูลจากงานสร้างสรรค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งสองส่วนมาทำการวิเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทัศนศิลป์

3) กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์

กระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรงบันดาลใจ ขั้นตอนแนวความคิด ขั้นตอนภาพร่างความคิด ขั้นตอนการกำหนดเทคนิค และวิธีการแสดงออก และขั้นตอนของการแสดงออกซึ่งผลงานทัศนศิลป์

4) การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การวิเคราะห์เอกภาพระหว่างเนื้อหา (Content) และรูปแบบ (Art Form) ได้ทำการวิเคราะห์ให้เห็นถึงเอกภาพระหว่างความเป็นโนรากับทัศนธาตุที่แสดงตัวอาทิ สี เส้น และรูปทรง

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทัศนธาตุ (Visual Elements) กับหลักการของทัศนศิลป์ (Principles of Art) ได้ทำการวิเคราะห์ให้เห็นถึงคุณค่าสุนทรียภาพของทัศนธาตุ อาทิ สี เส้น และรูปทรง ที่มีไปอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการของทัศนศิลป์ อาทิ ความสมดุล ความกลมกลืน การเน้น และความแปรเปลี่ยน

5) ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับสุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ โดยความบังดาลใจจากโนรา

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ขั้นที่ 1 สะท้อนให้เห็นถึงจังหวะจะโคนของท่ารำ “ท่าเขาควาย” ผลงานทัศนศิลป์ขั้นนี้เป็นศิลปะแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้ “สี เส้น และรูปทรง” เป็นทัศนธาตุสำคัญของการแสดงออก ผลงานได้สื่อถึงคุณค่าของสีที่มีค่าความสด ค่าความสว่าง “สี” จึงถูกกำหนดให้มีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายมากที่สุด และมีความสมดุล มีความกลมกลืนตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ขั้นที่ 2 สะท้อนให้เห็นถึงจังหวะจะโคนจากการเคลื่อนไหวของ “เครื่องแต่งกายโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ขั้นนี้เป็นศิลปะแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้ “สี รูปทรง และเส้น” เป็นทัศนธาตุสำคัญของการแสดงออก ผลงานได้สื่อถึงคุณค่าของสีที่มีค่าความสด ค่าความสว่าง สื่อถึงคุณค่าของรูปทรงที่มีความเคลื่อนไหว ความตื่นตัว และความมีพลัง “สี” และ “รูปทรง” จึงถูกกำหนดให้มีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายมากที่สุด และมีความสมดุล มีความกลมกลืนตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ขั้นที่ 3 สะท้อนให้เห็นถึงจังหวะจะโคนของสีและรูปทรงจาก “การเคลื่อนไหวตัวของโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ขั้นนี้เป็นศิลปะแบบนามธรรม

โดยใช้ “สี รูปทรง และเส้น” เป็นทัศนธาตุสำคัญของการแสดงออก ผลงานได้สื่อถึงคุณค่าของสีที่มีทั้งความสด ความสว่าง ความใส ความหม่น สื่อถึงคุณค่าของรูปทรงในลักษณะเป็นแผ่นระนาบที่แตกต่างกันที่เกิดจากการแสดงตัวของสี “สีและรูปทรง” จึงมีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายและให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหว

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นที่ 4 สะท้อนให้เห็นถึงจังหวัดจระเข้โคนจาก “การเคลื่อนไหวตัวของโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้เป็นศิลปะแบบนามธรรม โดยใช้ “เส้น” เป็นทัศนธาตุสำคัญของการแสดงออก เพื่อสื่อถึงพลังแห่งการเคลื่อนไหวของโนรา มีจังหวัดจระเข้โคนของการเคลื่อนไหวในลักษณะฉับพลันทันทีทันใดและเป็นไปอย่างมีพลัง “เส้น” จึงเป็นทัศนธาตุที่มีการเน้นให้เป็นจุดเด่น และมีความแปรเปลี่ยนทั้งในด้านปริมาณ ขนาด ทิศทาง และค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ และมีการกระจายตัวอย่างหลากหลายทิศทางมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นที่ 5 สะท้อนให้เห็นถึง “จังหวัดจระเข้โคนของโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้เป็นศิลปะแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้ “สี รูปทรง และเส้น” เป็นทัศนธาตุสำคัญในการแสดงออกตามลำดับ เพื่อสื่อถึงความรู้สึกในความขลัง ความมีพลังในจังหวัดจระเข้โคนอันเกิดจากการเคลื่อนไหว “สีและรูปทรง” จึงเป็นทัศนธาตุที่มีการเน้นมากที่สุดจนกลายเป็นจุดเด่นของภาพ

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นที่ 6 สะท้อนให้เห็นถึง “ลวดลายเครื่องแต่งกายของโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้เป็นศิลปะแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้ “สี เส้น และรูปทรง” เป็นทัศนธาตุสำคัญในการแสดงออกตามลำดับ เพื่อสื่อถึงเครื่องแต่งกายที่ใช้สีที่มีความสด ความสว่าง และมีความเรียบง่ายแบบพื้นบ้าน “สี” เป็นทัศนธาตุที่มีการเน้นและมีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายมากที่สุด เป็นการเน้นที่มีทิศทางยาวที่ปรากฏเป็นรูปลักษณะของเส้นสีกับเส้นจึงเป็นความแตกต่างในสิ่งเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นที่ 7 สะท้อนให้เห็นถึง “รูปลักษณะส่วนประกอบและลวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้เป็นแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้ “สี รูปทรง และเส้น” เป็นทัศนธาตุสำคัญในการแสดงออกตามลำดับ เพื่อสื่อถึงความมีชีวิตชีวา ความมีพลังของสี โดย “สี” เป็นทัศนธาตุที่มีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายและมีการเน้นเพื่อให้เป็นจุดเด่นและให้เกิดความสมดุลมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นที่ 8 สะท้อนให้เห็นถึง การ “เคลื่อนไหวสู่อากาศของโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้เป็นแบบนามธรรม โดยใช้ “สี เส้น และรูปทรง” เป็นทัศนธาตุสำคัญในการแสดงออกตามลำดับ เพื่อสื่อถึงมุมมองของผู้สร้างสรรค์ที่รู้สึกห่วงใยต่อความเป็นไปของโนรา ว่าจะสามารถดำรงอยู่อย่างยาวนานคู่สังคมไทยท่ามกลางความซับซ้อนของบริบททั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี ฯลฯ ได้อย่างไร โดยมีการเน้น “สี” ให้

เป็นจุดเด่นและมีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายมากที่สุด และใช้ “เส้น” แสดงตัวในลักษณะที่มีทิศทางทั้งแนวตั้งและแนวเฉียงเพื่อสื่อถึงเส้นทางอนาคตของโนราที่จะต้องก้าวเดินต่อไป

ผลการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นที่ 9 สะท้อนให้เห็นถึง “ผ้าห้อยโนรา” ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนี้เป็นศิลปะแบบนามธรรม โดยใช้ “สี เส้น และรูปทรง” เป็นทัศนธาตุสำคัญในการแสดงออกตามลำดับ เพื่อสื่อถึงลักษณะของผ้าห้อยโนราที่มีความเรียบง่าย มีความสด มีความเด่น และให้ความรู้สึกที่สง่างามเสมอเมื่อโนราได้เคลื่อนไหว โดยมีการเน้นการใช้ “สี” ให้ความความเด่นและมีความแปรเปลี่ยนอย่างหลากหลายมากที่สุด

โดยภาพรวมของผลงาน ทัศนธาตุส่วนใหญ่มีการเน้นไปที่คุณค่าของ “สี” ที่มีค่าความสด ความสว่าง โดยมีเส้นและรูปทรงเป็นส่วนเสริมเติมเต็มคุณค่าสุนทรีย์ภาพ ทำให้ผลงานแลดูมีพลังและมีความเป็นเอกภาพ อีกทั้งผลงานได้สื่อให้เห็นถึงความงาม ความดี และความจริงแห่งภูมิปัญญาอันเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่และเป็นอยู่จริงในวิถีชีวิตของผู้คนภาคใต้ ทำให้ผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมดแลดูมีพลังและมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหากับรูปแบบระหว่างทัศนธาตุกับหลักการของทัศนศิลป์อย่างเป็นเอกภาพเดียวกัน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ผลงานดังกล่าว สามารถนำข้อค้นพบหรือผลสะท้อนที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง “สุนทรีย์ภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันเทิงใจจากโนรา” ได้ดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ โดยใช้กระบวนการสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรงบันดาลใจ ขั้นตอนแนวความคิด ขั้นตอนเทคนิคและวิธีการแสดงออก และขั้นตอนของการแสดงออกซึ่งผลงานจริง จากพฤติกรรมการตามกระบวนการสร้างสรรค์ดังกล่าว ได้ปรากฏเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีนัยสำคัญดังนี้ **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1** ชื่อ “จิ้งหะของสี เส้น และรูปทรง : ท่าเขาควาย” ผลงานได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของจิ้งหะจะโคนที่เกิดจากการเคลื่อนตัวหรือการเคลื่อนไหวของโนราด้วยท่ารำที่เรียกว่า “ท่าเขาควาย” ในการสร้างสรรคั้นั้น มีการใช้สีเป็นทัศนธาตุที่สำคัญที่สุดของการแสดงออกและการสื่อสารทางการเห็น จึงมีการเน้นสีเพื่อให้สีมีความโดดเด่นหรือเป็นจุดเด่นของผลงาน และให้สีมีความแปรเปลี่ยนคือให้มีความหลากหลายในความเป็นสี สีสันต่างๆจึงสื่อถึงความสดและความสว่าง เสริมส่งให้ท่ารำดังกล่าวมีความเด่นสง่ามีค่าสุนทรีย์ปรากฏมากยิ่งขึ้น **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2** ชื่อ “สี รูปทรง และเส้น : เครื่องแต่งกายโนรา” ผลงานได้สะท้อนถึงจิ้งหะจะโคนจากการเคลื่อนไหวของเครื่องแต่งกายโนรา เมื่อตัวโนราเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกายในบางส่วนก็เคลื่อนตาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นการแสดงตัวหรือการปรากฏตัวของคุณค่าสุนทรีย์ภาพในระดับส่วนประกอบของตัวโนรา ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้สี รูปทรง และเส้นเป็นทัศนธาตุหลักสำคัญของการแสดงออกและการสื่อสารทางการเห็น และมีการเน้นสีให้

สื่อถึงความเด่น ความสด ความสว่าง ที่สามารถรับรู้ได้ถึงความตื่นตัว ความมีพลัง และใช้สีโดยให้ความแปรเปลี่ยนมากที่สุดในผลงาน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ปรากฏเป็นมิติและมวลอากาศของสีที่ถูกนำมาประกอบสร้างขึ้นอย่างหลากหลาย **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3** ชื่อ “สี และรูปทรง : โนรา” สีและรูปทรงเป็นทัศนธาตุที่สำคัญของการแสดงตัวและการสื่อสารทางความรู้สึกอารมณ์ที่เป็นไปอย่างอิสระและมีลักษณะเฉพาะของความเป็นนามธรรม มีการเน้นสี ส่งผลให้สีมีความแปรเปลี่ยนมากที่สุด สื่อให้เห็นถึงความสะอาดสดใส ความมีบรรยากาศ และเหล่าสีทั้งมวลที่รวมตัวเป็นรูปทรงต่างๆในลักษณะเป็นแผ่นระนาบแนวตั้ง ได้สื่อถึงความเรียบง่ายที่มีความแตกต่างกัน **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4** ชื่อ “จังหวะของเส้นและสี : การเคลื่อนไหวของโนรา” เส้นเป็นทัศนธาตุสำคัญที่สื่อถึงพลังแห่งการเคลื่อนไหวของโนราที่เป็นไปในลักษณะฉับพลันทันที แลดูมีพลัง และเส้นยังถูกเน้นให้มีความเด่น และมีความแปรเปลี่ยนที่กระจายตัวออกไปทุกทิศทางมากที่สุด **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 5** ชื่อ “สี รูปทรง และเส้น : จังหวะจะโคนของโนรา” สี รูปทรง และเส้นเป็นทัศนธาตุสำคัญที่ใช้แสดงตัวเพื่อการสื่อสารการรับรู้ทางการเห็นทางความรู้สึกอารมณ์ “สีและรูปทรง” สื่อถึงความขลัง ความมีพลัง ทั้งยังมีการเน้นสีและรูปทรงจนปรากฏเป็นจุดเด่นมากที่สุด **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 6** ชื่อ “สี เส้น และรูปทรง : ลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา” สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุที่สำคัญที่สื่อถึงความสดใส ความสว่าง ความเรียบง่ายของเครื่องแต่งกายโนรา มีการเน้นสี เส้น จนปรากฏเป็นรูปทรงเด่น และเส้นได้มีความแปรเปลี่ยนทั้งด้านปริมาณ ขนาด ทิศทาง และค่าน้ำหนักอ่อน-แก่มากที่สุด **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 7** ชื่อ “สี รูปทรง และเส้น : รูปลักษณะส่วนประกอบและลวดลายของเครื่องแต่งกายโนรา” สี รูปทรง และเส้นเป็นทัศนธาตุสำคัญที่สื่อถึงความมีชีวิตชีวา ความมีพลัง มีการเน้นสีเพื่อให้เป็นจุดเด่น และสีมีความแปรเปลี่ยนมีความสมดุลมากที่สุดตามลำดับ **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 8** ชื่อ “สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่ออนาคตของโนรา” สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุที่สำคัญ สีที่ใช้มีความเด่นและมีความแปรเปลี่ยนมากที่สุด เส้นมีทั้งแนวตั้งที่เป็นแถบสีและเส้นแนวเฉียงที่แสดงระยะใกล้ไกลอย่างมีทิศทาง ทั้งสีและเส้นได้สื่อถึงความหวังใต้ออนาคตของโนราว่าจะสามารถดำรงอยู่ท่ามกลางบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษาวัฒนธรรม เทคโนโลยี ฯลฯ อันสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นได้อย่างไร **ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 9** ชื่อ “สี เส้น และรูปทรง : ผ้าห้อยโนรา” สี เส้น และรูปทรงเป็นทัศนธาตุสำคัญที่สุดที่สื่อถึงความเรียบง่าย ความสดใส ความเด่น ความสง่างาม มีการเน้นสีเพื่อให้เป็นจุดเด่น และมีความแปรเปลี่ยนทั้งปริมาณ ขนาด ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ และทิศทางมากที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 การนำผลวิจัยเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยเชิงสร้างสรรค์ขอเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

- 1) ผลงานทัศนศิลป์อันเกิดจากการสร้างสรรค์และเอกสารประกอบการวิจัย

เชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ สามารถนำไปสู่การให้การอบรมเฉพาะพัฒนาทรัพยากรบุคคลได้เป็นอย่างดี

2) ผลงานทัศนศิลป์อันเกิดจากการสร้างสรรค์ครั้งนี้ สามารถนำไปพัฒนาสร้างสรรค์ในลักษณะของการต่อยอดได้ทั้งในทางจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์

5.3.2 การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในโอกาสต่อไป

ผู้วิจัยเชิงสร้างสรรค์ขอเสนอแนะแนวทางดำเนินการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในโอกาสต่อไป ไว้ดังนี้

1) วิจัยเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะต่อยอด ด้วยการพัฒนาและหรือสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทจิตรศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา ให้มีความครอบคลุมตัวทัศนธาตุ และหลักการทัศนศิลป์และครอบคลุมแง่มุมความงามของความเป็นทั้งหมดของโนรา

2) วิจัยเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะต่อยอด ด้วยการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทประยุกต์ศิลป์ โดยความบันดาลใจจากโนรา ให้เป็นชิ้นงานทัศนศิลป์ที่มีคุณค่าสุนทรีย์ภาพและมีประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. (2522). **ปรัชญาศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จตุรัตน์ กิรติวุฒิปงศ์. (2553). **ทัศนศิลป์**. นครศรีธรรมราช : อักษรการพิมพ์.
- จิณ นิยมพงษ์. (2559, มีนาคม, 19). อาจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. สัมภาษณ์.
- ฉัตรชัย ศุภระกาญจน์. (2523). **พิธีกรรมที่น่าสนใจในโนราโรงครู**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ชลุด นิยมเสมอ. (2553). **องค์ประกอบของศิลปะ**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง.
- (2530). เกี่ยวกับผลงานของ ชลุด นิยมเสมอ. **วารสารศิลปากร**, 30 (6), 29.
- น. ณ ปากน้ำ. (2532). **ความเข้าใจในศิลปะ**. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- น. ณ ปากน้ำ. (2525). **หลักการใช้สี**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ ; ไทยวัฒนาพานิช.
- นิพาดา เทวกุล. ม.ล. (2530). **เรื่องขอบข่ายความรู้และบทบาทของสุนทรียภาพ**. (เอกสารแผ่นปลิว).
- , (2537). ธรรมชาติหรือลักษณะทั่วไปของสุนทรียศาสตร์. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์**, 2 (1), 21.
- นัฏฐา สังการ (2556). ความประทับใจจากพลังลึกลับของโนรา. **ปริญญาศิลปบัณฑิต** สาขาจิตรกรรมมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระธรรมปิฎก. (2539). **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- พจนา จันทรสันติ. (2525). **วิถีแห่งเต่า** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2527). **ศิลปะสำหรับการมีชีวิตอยู่ในโลก** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จักรานุกุล.
- พรพรหม ชาววัง. (2539). **จินตนาการจากประสบการณ์วัยเด็กในสังคมชนบท**. **ปริญญาศิลปบัณฑิต** ภาควิชาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มณฑิตา สังขรัตน์. (2547). **ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของโนราในจังหวัดพัทลุง**. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2541). **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ศรุสภา.
- วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.(2538). **โนรากับการผลิตบัณฑิตแขนงวิชาการแสดงพื้นบ้าน**. นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.
- ศิลป์ พีระศรี. (2515). **ศิลปะสงเคราะห์**. (แปลโดย พระยาอนุমানราชชน). กรุงเทพฯ ; ศูนย์การทหารราบ.
- ศิริก้อย แซ่ฉั่ว. (2549). **วัตถุแห่งความผูกพัน**. **ปริญญาศิลปบัณฑิต** ภาควิชาจิตรกรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ศิริชัย พุ่มมาก. (2552). *วิถีชีวิตพื้นถิ่นปักษ์ใต้*. ปริญญาศิลปบัณฑิต ภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุชาติ สุทธิ. (2533). *สรุปสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์*. ม.ป.ท.
- , (2535). *เรียนรู้การเห็น : พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้ง.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (ม.ป.ป.). *ปัญหาสุนทรียศาสตร์ : ทฤษฎีศิลปะ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญา และศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์, อุบลศรี อรรถพันธ์ และประพนธ์ เรืองณรงค์. (2528). *การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้*. สงขลา : โรงพิมพ์หาดใหญ่.
- , (2529). *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529*. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2528). *ศิลปนิยม (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : กระจาดวิชา.
- อิทธิ คงคากุล. (2537, มีนาคม). ศิลปะภาพถ่าย. *Art Record in Thailand*. 1(3), 47.
- เฮอ์เบิร์ต รีด. (2530). *ความหมายของศิลปะ*. (แปลจาก The Meaning of Art โดย กิติมา อมรทัต). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- อุทิศ อติมานะ. (2537, มีนาคม). เชียงใหม่จัดวางสังคม ศิลปะในความหมายที่เปลี่ยนไป. *Art Record in Thailand*. 1(3), 6.
- Mittler, G.A. (1986). *Art in Focus*. Illinois : Bannett & Macknight Publishing Company.
- , (1980). *A Critical Inquiry in Art Criticism*. Bloomington : Indiana niversity press.
- Jonathan, G. (1995). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. New York :Oxford University Press.
- Ruse, H. C. (1988). *Oxford Student"s Dictionary of Current English*. London : Oxford University Press.
- William, D. (1994). *The Cambridge Thesaurus of Amarican Enlisa*. New York : TheUniversity of Cambridge.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

นำเสนอผลงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ภาคโปสเตอร์

ประชุมวิชาการโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา ครั้งที่ 1

วันที่ 21-23 มกราคม 2556

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์

ดร. ศุภมาส อรรถนรินทร์ อรุณรัตน์ อิศรศักดิ์พงษ์ อังคิณี มณีวิบูลย์และบรรณาธิการวารสาร

สุนทรียศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์

รอบรอบและวิธีการดำเนินการสำหรับ

ในวงสุนทรียศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ พ.ศ. 2556 และการศึกษา สุนทรียศาสตร์ - เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ก่อให้เกิดสุนทรียภาพและคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ให้กับสังคมและวัฒนธรรมของชาติและของโลก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ก่อให้เกิดสุนทรียภาพและคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ให้กับสังคมและวัฒนธรรมของชาติและของโลก

ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ

ภาคผนวก ข

การอบรมพัฒนา / การบูรณาการกับการเรียนการสอน

ผลงานจากการวิจัยเชิงสร้างสรรค์กับรายวิชาองค์ประกอบศิลป์ 2

หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชา จิตรกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผลงานทัศนศิลป์

จากการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันเทิงใจจากโนรา
กับการบ่มเพาะพัฒนา/บูรณาการกับการเรียนการสอนรายวิชา “องค์ประกอบศิลป์ 2”

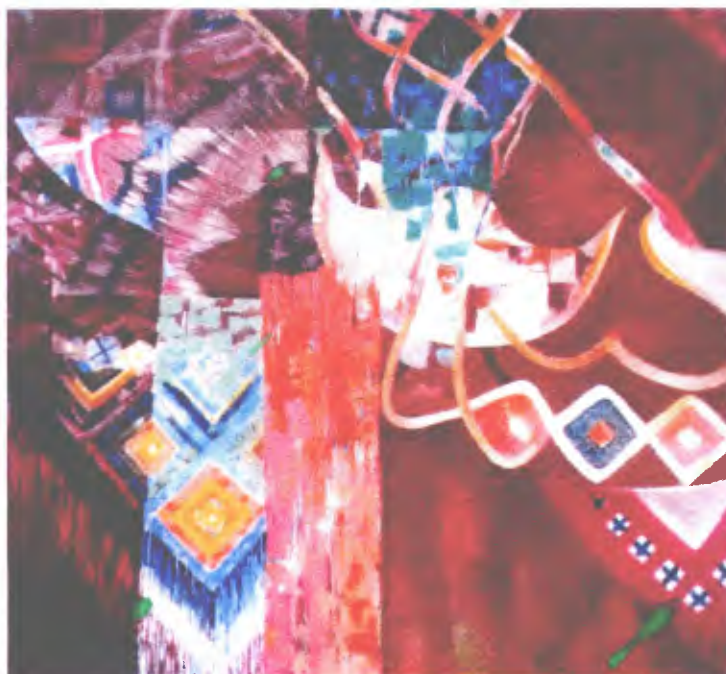

ภาคผนวก ค

เผยแพร่ผลงานจากการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์

[Jaturat Keeratiwutipong](#)

เป็นผลงานทัศนศิลป์อีกชิ้นหนึ่งของผศ. จตุรนต์ ภิรมย์ภักดี ภายใต้โครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง "สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันดาลใจจากโนราห์ " โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา [Moosa Rakka](#) บัณฑิตเอกัตถ์
ศุภญาภักดิ์ [Wantip Sukatip](#) [Naruephon Wongchan](#) [Ibrahim Yilmaz](#) ผู้หญิง นิสัยไม่ดี [Sun Ibtisam](#)

130You, Pich Keeratiwutipong, Jaturat Keeratiwutipong, Kritsapon Bannasopit and 126 others

11/11/25 5 ภารกิจ

ความคิดเห็น

[Jaturat Keeratiwutipong](#)

เด็กถูกใจ ตอบกลับ 6

[Sureya Meechai](#) ชื่นชมครับอาจารย์

ถูกใจ ตอบกลับ 2

เสาวรส อิตพิภพ ชื่นชอบคะอาจารย์พี่

ถูกใจ ตอบกลับ 1

[Jaturat Keeratiwutipong](#) การสร้างสรรค์ครั้งนี้ เป็นงานชุดใหญ่จำนวนหลายชิ้นงาน แต่ละชิ้นงาน ล้วนเป็นผลึกทางความรู้สึกรวมถึงความคิดที่มีต่อโนราห์ ศิลปะการแสดงคลาสสิกของภาคใต้ แล้วแสดงออกด้วยสี เส้น และรูปทรงทางทัศนศิลป์

เด็กถูกใจ ตอบกลับ 4

วิภาดา อรรถยมาศ กীরติวุฒิพงศ์ เข้าสู่โหมดศิลปิน..อิอิ

ถูกใจ ตอบกลับ 1

รัชชัญญ์ กীরติวุฒิพงศ์

ถูกใจ ตอบกลับ 1

[Jaturat Keeratiwutipong](#)

เด็กดูใจ ลอยกลับ 2

[Surapong Soontaravirat](#) งามมากครับ

ดูใจ ลอยกลับ 1

[Edueres Mara](#) สุดยอด

ดูใจ ลอยกลับ 1

[Jaturat Keeratiwutipong](#) โนราห์ เป็นตัวปลูกเร้าให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการ นำไปสู่ความประทับใจ....อันเป็นที่มาของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ครั้งนี้

ดูใจ ลอยกลับ 2

[Edueres Mara](#) ออซัป

ดูใจ ลอยกลับ 1

[Jaturat Keeratiwutipong](#) สิ่งที่น่าสนใจในความเป็น โนราห์ก็คือ 1. จังหวะการเคลื่อนไหวของสี เส้น และรูปทรงของตัวโนราห์ 2. ลักษณะเฉพาะของสี เส้น และรูปทรงของเครื่องแต่งกายโนราห์

ดูใจ ลอยกลับ 2

[Edueres Mara](#) ชับๆ

ดูใจ ลอยกลับ 1

[Paretas Hutangqura](#) รู้สึกท้อ ผศ. จะมันส์ขึ้นเรื่อยๆนะคับ forever young จิงๆ

ถูกใจ ชอบมากับ 1

จิภาดา อรรถมยมาศ กীরติวุฒิพงษ์

ถูกใจ ชอบมากับ

[Jaturat Keeratiwutipong](#) แม้ความเป็น"โนราห์"จะเป็นจุดเริ่มต้นของความประทับใจ และแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ แต่การแสดงออก..เป็นอิสระจากจุดเริ่มต้น..เป็นการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์เองเป็นสำคัญสุด..

เลิกถูกใจ ชอบมากับ 3

[Jaturat Keeratiwutipong](#) ครับ..งานชุดใหญ่นี้ จะนำไปแสดงสู่สายตาสาธารณชนในวันที่17พค. ณ หอศิลป์ร่วมสมัยเมืงวอคอนนะครับ

เลิกถูกใจ ชอบมากับ 3

จิภาดา อรรถมยมาศ กীরติวุฒิพงษ์ พลาดไม่ได้แล้วค่ะ...คอยชม

ถูกใจ ชอบมากับ

[Jaturat Keeratiwutipong](#) อีกชิ้นงาน ภายได้แนวคิดเดิม "ความประทับใจจากโนรา" แต่ได้ผ่านการคลี่คลาย ตัดทอน เพิ่มเติม คงเหลือไว้ซึ่งแก่นสาระของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์....

ถูกใจ ชอบมากับ

ภาคผนวก ง

นิทรรศการผลงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์

ในระหว่างวันที่ 18 – 31 พฤษภาคม 2559

ณ หอศิลป์ร่วมสมัยเมืองคอน จ. นครศรีธรรมราช

นิทรรศการ

ผลงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์

เรื่อง **สุนทรียภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ : ความบันดาลใจจากโนรา**

Aesthetic of Visual Elements in the Visual Art : inspiration from Nora

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จตุรัตน์ กิระติคุณพงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ณ หอศิลป์ร่วมสมัยเมืองคอน ระหว่างวันที่ 18 - 31 พฤษภาคม 2559

เปิดงานวันที่ 18 พฤษภาคม 2559 เวลา 18.00 น.

ศาสตราจารย์ปรีชา เฉลิมถนง ประธานเปิดงาน ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2559 เวลา 18.00 น.

สนับสนุนโดย

สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล นายจตุรัตน์ กิระติวุฒิพงษ์ (Mr. JATURAT KEERATIWUTIPONG)
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3100501773031
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
ประจำหลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรม คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
4. สถานที่ทำงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรี
ธรรมราช ต.ท่าจั่ว อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80280
โทรศัพท์ 075-377442 โทรสาร 075-377442, 377440
โทรศัพท์มือถือ 093 781 1616
5. ประวัติการศึกษา ปริญญาตรีศิลปบัณฑิต สาขาจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

6. ประสบการณ์การวิจัย

ชื่อเรื่อง	ปีที่พิมพ์	สถานภาพในการวิจัย
1.ความคาดหวังและความต้องการของ ประชากรหมู่ที่ 4 ต.ท่าจั่ว อ.เมือง จ. นครศรีธรรมราช ที่มีต่อสถาบันราชภัฏ นครศรีธรรมราช	2538	ฐานะผู้ร่วมวิจัย
2.ความต้องการของท้องถิ่นและศักยภาพของ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ในระยะ 5ปี	2539	ฐานะผู้ร่วมวิจัย
3.บทบาทการบริการวิชาการแก่ท้องถิ่นของ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	2548	วิทยานิพนธ์ปริญญาโท

7. ประวัติการแต่งตำรา

จตุรัตน์ กิระติวุฒิพงษ์. (2547). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักการออกแบบศิลปกรรม.

นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

จตุรัตน์ กิระติวุฒิพงษ์. (2547). **ทัศนศิลป์**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

จตุรรัตน์ กิรติวุฒิมงคล. (2553). องค์ประกอบศิลป์ 1. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

8. ประสพการณ์ด้านงานสร้างสรรค์ (ศิลปกรรม : ทัศนศิลป์)

พ.ศ	ชื่อผลงาน	เทคนิค	ขนาด
2541	Untitled No. 1	สื่อประสม	70 x 100 ซม.
2542	ลีลาชีวิต	สื่อประสม	70 x 100 ซม.
2547	เบ่งงาน...สลอน	สื่อประสม	70 x 100 ซม.
2551	เอกภาพของความต่าง 1	สีน้ำ	122 x 91 ซม.
2551	เอกภาพของความต่าง 1	สีน้ำ	71 x 104 ซม.
2552	Thailand 1	สีน้ำ	80 x 100 ซม.
2552	Thailand 2	สีน้ำ	80 x 100 ซม.
2553	ความประทับใจของชีวิต 1	สีน้ำ	60 x 90 ซม.
2553	ความประทับใจของชีวิต 2	สีน้ำ	60 x 90 ซม.
2552 - 2553	ศิลปะการเมือง : หลัง รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 สุนทรียภาพในความต่าง 1 สุนทรียภาพในความต่าง 2	สื่อประสม สื่อประสม	80 x 100 ซม. 80 x 100 ซม.
2552 - 2553	โรงสีไฟปากพนัง 1 โรงสีไฟปากพนัง 2	สีน้ำ สีน้ำ	76 x 55 ซม. 76 x 45 ซม.
2554	บทสรุป	สื่อประสม	155 x 160 ซม.
2555	วิญญานเสรี จิตอิสระ	สีอะครีลิคบนผ้าใบ สีอะครีลิค	120 x 130 ซม. 120 x 130 ซม.
2555 - 2558	วิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง สุนทรียภาพของทัศนธาตุทาง ทัศนศิลป์ : ความบันเทิงใจ จากโนรา 1. สี เส้นและรูปทรง : ท่าเขา ควาย 2. สี รูปทรงและเส้น : เครื่อง แต่งกายโนรา 3. สี และรูปทรง : โนรา 4. จังหวะของเส้น และสี : การ เคลื่อนตัวของโนรา 5. สี รูปทรง และเส้น : จังหวะ จะโคนการเคลื่อนของโนรา	เทคนิคประสม เทคนิคประสม เทคนิคประสม สีน้ำ สีน้ำ	121 x 130 ซม. 130 x 121 ซม. 130 x 121 ซม. 57 x 77 ซม. 77 x 57 ซม.

	6. สี เส้น และรูปทรง : เครื่องแต่งกายโนรา	สีน้ำ	57 x 77 ซม.
	7. สี รูปทรง และเส้น : รูปลักษณะส่วนประกอบและลวดลายเครื่องแต่งกายโนรา	สีน้ำ	77 x 57 ซม.
	8. สี เส้น และรูปทรง : เคลื่อนสู่อากาศของโนรา	สีน้ำ	77 x 57 ซม.
	9. สี เส้น และรูปทรง : ผ้าห้อยโนรา	เทคนิคประสม	82 x 100 ซม.